

**T.C.
DÜZCE ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

**SAMANDERE VADİSİ (DÜZCE) VE ÇEVRESİNİN
ETNOBOTANİK ÖZELLİKLERİ**

BUSEM ERDİNÇ USTA

**YÜKSEK LİSANS TEZİ
BİYOLOJİ ANABİLİM DALI**

**DANIŞMAN
PROF. DR. ERNAZ ALTUNDAĞ ÇAKIR**

DÜZCE, 2021

T.C.
DÜZCE ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

SAMANDERE VADİSİ (DÜZCE) VE ÇEVRESİNİN
ETNOBOTANİK ÖZELLİKLERİ

Busem ERDİNÇ USTA tarafından hazırlanan tez çalışması aşağıdaki jüri tarafından Düzce Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Biyoloji Anabilim Dalı'nda **YÜKSEK LİSANS TEZİ** olarak kabul edilmiştir.

Tez Danışmanı

Prof. Dr. Ernaz ALTUNDAĞ ÇAKIR

Düzce Üniversitesi

Jüri Üyeleri

Prof. Dr. Ernaz ALTUNDAĞ ÇAKIR

Düzce Üniversitesi

Dr. Öğr. Üyesi Nihan KOÇER

Düzce Üniversitesi

Dr. Öğr. Üyesi Münevver Bahar GÜRDAL ABAMOR

İstanbul Üniversitesi

Tez Savunma Tarihi: 08/02/2021

BEYAN

Bu tez çalışmasının kendi çalışmam olduğunu, tezin planlanmasından yazımına kadar bütün aşamalarda etik dışı davranışımın olmadığını, bu tezdeki bütün bilgileri akademik ve etik kurallar içinde elde ettiğimi, bu tez çalışmasıyla elde edilmeyen bütün bilgi ve yorumlara kaynak gösterdiğimi ve bu kaynakları da kaynaklar listesine aldığımı, yine bu tezin çalışılması ve yazımı sırasında patent ve telif haklarını ihlal edici bir davranışımın olmadığını beyan ederim.

08 Şubat 2021

Busem ERDİNÇ USTA

TEŞEKKÜR

Botanik ile tanışmamı sağlayan ve beni destekleyip teşvik eden, yüksek lisans öğrenimimde ve bu tezin hazırlanmasında her türlü destek ve yardımdan dolayı çok değerli hocam Prof. Dr. Ernaz ALTUNDAĞ ÇAKIR'a en içten dileklerimle teşekkür ederim.

Bitki türlerinin teşhisinde ve numaralandırılmasında bilgi ve tecrübelerini benimle paylaşan Öğr. Gör. Serdar ASLAN'a; mantar türlerinin teşhislerinde bana yardımcı olan Doç. Dr. Fuat BOZOK ve Öğr. Gör. Selime Semra CANDAR EROL'a teşekkürlerimi sunarım.

Teşhisi yapılan bitkilerin herbaryum materyali olarak hazırlanmasında yardım eden arkadaşlarım Leman KUTLU ve Çağla ATSAY'a; tez çalışmam boyunca değerli katkılarını esirgemeyen kıymetli arkadaşlarım Yeşim KELEŞ KURT, Fatih USTA ve Betül ÖZVATAN'a teşekkür ederim.

Arazi çalışmalarım boyunca yardımını esirgemeyen bana eşlik edip bilgilerini benimle paylaşan, tüm yöre halkına, teyzelerim Bedis SOYSAL ve Nihal KARATAY'a, enişterim Turgay SOYSAL ve Ahmet Hamdi KARATAY'a teşekkür ederim. Arazi çalışmalarım ve topladığım bitkilerin yöresel isimlendirmelerinde bana yardımcı olan Derdin Köyü sakinleri Atalay KESKİN ve Melehat NAKBAY'a; Düzce Abhaz Kültür Derneği başkanı İlhan KIYMET'e teşekkürlerimi sunarım.

Bu çalışma boyunca yardımlarını ve desteklerini esirgemeyen kayınpederim Prof. Dr. Yusuf USTA, sevgili eşim Halit USTA, kardeşim Mertcan ERDİNÇ, annem Yücel ÖZBAY ve ruhuyla yoluma ışık tutan merhum babam Ercan ERDİNÇ'e teşekkürlerimi borç bilirim.

08 Şubat 2021

Busen ERDİNÇ USTA

İÇİNDEKİLER

Sayfa No

ŞEKİL LİSTESİ.....	xi
ÇİZELGE LİSTESİ.....	xv
HARİTA LİSTESİ	xvi
KISALTMALAR.....	xvii
SİMGELER	xviii
ÖZET	xix
ABSTRACT	xx
1. GİRİŞ.....	1
1.1. AMAÇ VE KAPSAM	1
1.2. LİTERATÜR ÖZETİ	2
2. ARAŞTIRMA ALANININ GENEL ÖZELLİKLERİ.....	6
2.1. ARAŞTIRMA ALANININ COĞRAFİ KONUMU VE ÖZELLİKLERİ	6
2.2. ARAŞTIRMA ALANININ İKLİM VE BİTKİ ÖRTÜSÜ ÖZELLİKLERİ	7
2.3. ARAŞTIRMA ALANININ JEOLojİK YAPISI VE TOPRAK ÖZELLİKLERİ.....	9
2.4. ARAŞTIRMA ALANININ TARİHÇESİ	10
3. MATERYAL VE YÖNTEM	12
4. ARAŞTIRMA BULGULARI	17
4.1. ADOXACEAE.....	18
4.1.1. <i>Sambucus ebulus</i> L.	18
4.1.2. <i>Sambucus nigra</i> L.	19
4.1.3. <i>Viburnum opulus</i> L.....	20
4.2. AMARANTHACEAE	21
4.2.1. <i>Beta vulgaris</i> L.	21
4.3. APIACEAE	22
4.3.1. <i>Anethum graveolens</i> L.....	22
4.3.2. <i>Chaerophyllum byzantinum</i> Boiss.....	23
4.3.3. <i>Coriandrum sativum</i> L.....	24
4.3.4. <i>Daucus carota</i> L.	25
4.3.5. <i>Oenanthe pimpinelloides</i> L.....	26
4.3.6. <i>Petroselinum crispum</i> (Mill.) A. W. Hill	27
4.4. APOCYNACEAE	28
4.4.1. <i>Vinca major</i> L.....	28
4.5. AQUIFOLIACEAE	29
4.5.1. <i>Ilex colchica</i> Pojark.....	29
4.6. ASPLENIACEAE	30

4.6.1. <i>Asplenium onopteris</i> L.....	30
4.7. ASTERACEAE	31
4.7.1. <i>Achillea millefolium</i> L. “Apfelblüte”	31
4.7.2. <i>Achillea nobilis</i> L.	32
4.7.3. <i>Bellis perennis</i> L.....	33
4.7.4. <i>Cirsium arvense</i> (L.) Scop.	34
4.7.5. <i>Cirsium ligulare</i> Boiss.....	35
4.7.6. <i>Cota tinctoria</i> (L.) J. Gay var. <i>discoidea</i> (All.) Özbek & Vural	36
4.7.7. <i>Helianthus tuberosus</i> L.....	37
4.7.8. <i>Lactuca sativa</i> L.	38
4.7.9. <i>Petasites hybridus</i> (L.) G. Gaertn., B. Mey. & Scherb.....	39
4.7.10. <i>Pulicaria dysenterica</i> (L.) Bernh.....	40
4.7.11. <i>Sonchus asper</i> (L.) Hill subsp. <i>glaucescens</i> (Jord.) Ball.....	41
4.7.12. <i>Tanacetum parthenium</i> (L.) Sch. Bip.	42
4.7.13. <i>Taraxacum serotinum</i> (Waldst. & Kit.) Fisch.	43
4.7.14. <i>Tussilago farfara</i> L.	44
4.8. BETULACEAE.....	45
4.8.1. <i>Carpinus betulus</i> L.....	45
4.8.2. <i>Corylus avellana</i> L.	46
4.9. BORAGINACEAE	47
4.9.1. <i>Trachystemon orientalis</i> (L.) D. Don	47
4.10. BRASSICACEAE	48
4.10.1. <i>Brassica oleracea</i> L. var. <i>acephala</i> DC.	48
4.11. BUXACEAE	49
4.11.1. <i>Buxus sempervirens</i> L.....	49
4.12. CAPRIFOLICEAE.....	51
4.12.1. <i>Dipsacus laciniatus</i> L.....	51
4.13. CORNACEAE.....	52
4.13.1. <i>Cornus mas</i> L.	52
4.13.2. <i>Cornus sanguinea</i> L. subsp. <i>australis</i> (C. A. Mey.) Jáv.....	53
4.14. CRASSULACEAE.....	54
4.14.1. <i>Sedum telephium</i> L. subsp. <i>maximum</i> Krock.	54
4.15. CUCURBITACEAE	55
4.15.1. <i>Cucurbita moschata</i> Duchesne.....	55
4.16. CUPRESSACEAE	56
4.16.1. <i>Cupressus sempervirens</i> L.	56
4.16.2. <i>Juniperus foetidissima</i> Willd.....	57
4.16.3. <i>Juniperus oxycedrus</i> L.....	58
4.16.4. <i>Platycladus orientalis</i> (L.) Franco.....	59
4.17. DIOSCOREACEAE	60
4.17.1. <i>Dioscorea communis</i> (L.) Caddick & Wilkin	60
4.18. DRYOPTERIDACEAE	61
4.18.1. <i>Dryopteris filix-mas</i> (L.) Schott.....	61
4.19. EBENACEAE	62
4.19.1. <i>Diospyros lotus</i> L.....	62
4.20. EQUISETACEAE.....	63
4.20.1. <i>Equisetum telmateia</i> Ehrh.	63
4.21. ERICACEAE	64
4.21.1. <i>Rhododendron ponticum</i> L. subsp. <i>ponticum</i>	64
4.22. EUPHORBIACEAE	65

4.22.1. <i>Euphorbia amygdaloides</i> L. subsp. <i>amygdaloides</i>	65
4.22.2. <i>Euphorbia helioscopia</i> L.....	66
4.23. FABACEAE	67
4.23.1. <i>Astragalus glycyphylloides</i> DC.	67
4.23.2. <i>Galega officinalis</i> L.....	68
4.23.3. <i>Ononis spinosa</i> L.....	69
4.23.4. <i>Phaseolus vulgaris</i> L.....	70
4.23.5. <i>Pisum sativum</i> L.....	71
4.23.6. <i>Robinia pseudoacacia</i> L.....	72
4.23.7. <i>Securigera varia</i> (L.) Lassen	73
4.23.8. <i>Trifolium pratense</i> L.	74
4.23.9. <i>Trifolium repens</i> L.	75
4.23.10. <i>Vicia faba</i> L.	76
4.24. FAGACEAE	77
4.24.1. <i>Castanea sativa</i> Mill.....	77
4.24.2. <i>Fagus orientalis</i> Lipsky	78
4.24.3. <i>Quercus hartwissiana</i> Steven	79
4.24.4. <i>Quercus pubescens</i> Willd.	80
4.25. GENTIANACEAE.....	81
4.25.1. <i>Centaurium erythraea</i> Rafn. subsp. <i>erythraea</i>	81
4.26. HYPERICACEAE	82
4.26.1. <i>Hypericum androsaemum</i> L.	82
4.26.2. <i>Hypericum calycinum</i> L.....	83
4.26.3. <i>Hypericum perforatum</i> L.....	84
4.27. JUGLANDACEAE	85
4.27.1. <i>Juglans regia</i> L.....	85
4.28. LAMIACEAE	86
4.28.1. <i>Melissa officinalis</i> L.....	86
4.28.2. <i>Mentha piperita</i> L.....	87
4.28.3. <i>Mentha longifolia</i> (L.) L. subsp. <i>typhoides</i> (Briq.) Harley	88
4.28.4. <i>Ocimum basilicum</i> L.....	89
4.28.5. <i>Salvia forskahei</i> L.	90
4.28.6. <i>Salvia tomentosa</i> Mill.....	91
4.28.7. <i>Salvia verticillata</i> L.	92
4.28.8. <i>Satureja hortensis</i> L.....	93
4.29. LAURACEAE	94
4.29.1. <i>Laurus nobilis</i> L.....	94
4.30. LILIACEAE	95
4.30.1. <i>Allium cepa</i> L.	95
4.30.2. <i>Allium vineale</i> L.....	96
4.30.3. <i>Ruscus hypoglossum</i> L.....	97
4.31. LYTHRACEAE	98
4.31.1. <i>Lythrum salicaria</i> L.	98
4.32. MALVACEAE	99
4.32.1. <i>Alcea apterocarpa</i> Boiss.....	99
4.32.2. <i>Lavatera thuringiaca</i> L.....	100
4.32.3. <i>Malva nicaeensis</i> All.	101
4.32.4. <i>Tilia tomentosa</i> Moench	102
4.33. MELIACEAE.....	103
4.33.1. <i>Melia azedarach</i> L.....	103

4.34. MORACEAE.....	104
4.34.1. <i>Ficus carica</i> L.....	104
4.34.2. <i>Morus nigra</i> L.	105
4.35. OLEACEAE.....	106
4.35.1. <i>Fraxinus excelsior</i> L.	106
4.35.2. <i>Ligustrum vulgare</i> L.	107
4.36. ONAGRACEAE	108
4.36.1. <i>Epilobium montanum</i> L.....	108
4.37. PAPAVERACEAE	109
4.37.1. <i>Papaver rhoeas</i> L.	109
4.38. PHYTOLACCACEAE.....	110
4.38.1. <i>Phytolacca americana</i> L.	110
4.39. PINACEAE	111
4.39.1. <i>Abies nordmanniana</i> (Steven) Spach subsp. <i>equi-trojani</i> (Asch. & Sint. ex Boiss.) Coode & Cullen	111
4.39.2. <i>Picea orientalis</i> (L.) Peterm.	112
4.39.3. <i>Picea pungens</i> Engelm.....	113
4.39.4. <i>Pinus nigra</i> J.F.Arnold subsp. <i>pallasiana</i> (Lamb.) Holmboe	114
4.40. PLANTAGINACEAE	115
4.40.1. <i>Plantago major</i> L.	115
4.41. PLATANACEAE	116
4.41.1. <i>Platanus orientalis</i> L.....	116
4.42. POACEAE.....	117
4.42.1. <i>Hordeum bulbosum</i> L.	117
4.42.2. <i>Triticum durum</i> Desf.....	118
4.42.3. <i>Zea mays</i> L.	118
4.43. POLYGONACEAE	120
4.43.1. <i>Rumex acetosella</i> L.	120
4.43.2. <i>Rumex conglomeratus</i> Murray	121
4.43.3. <i>Rumex crispus</i> L.....	122
4.44. PORTULACACEAE	123
4.44.1. <i>Portulaca oleracea</i> L.....	123
4.45. PRIMULACEAE	124
4.45.1. <i>Lysimachia verticillaris</i> Spreng.....	124
4.46. RANUNCULACEAE	125
4.46.1. <i>Clematis vitalba</i> L.....	125
4.46.2. <i>Helleborus orientalis</i> Lam.	126
4.46.3. <i>Ranunculus polyanthemos</i> L.....	127
4.47. ROSACEAE	128
4.47.1. <i>Agrimonia eupatoria</i> L.....	128
4.47.2. <i>Crataegus microphylla</i> K. Koch.....	129
4.47.3. <i>Cydonia oblonga</i> Mill.....	130
4.47.4. <i>Fragaria vesca</i> L.	131
4.47.5. <i>Malus sylvestris</i> (L.) Mill. subsp. <i>orientalis</i> (A. Uglitzkich) Browicz....	132
4.47.6. <i>Mespilus germanica</i> L.....	133
4.47.7. <i>Prunus avium</i> (L.) L.	134
4.47.8. <i>Prunus cerasus</i> L.	135
4.47.9. <i>Prunus divaricata</i> Ledeb.	136
4.47.10. <i>Prunus laurocerasus</i> L.....	137
4.47.11. <i>Pyracantha coccinea</i> M. Roem.	138

4.47.12. <i>Pyrus communis</i> L.	139
4.47.13. <i>Pyrus elaeagnifolia</i> Pall.	140
4.47.14. <i>Rosa canina</i> L.....	141
4.47.15. <i>Rubus sanctus</i> Schreb.....	142
4.47.16. <i>Sorbus domestica</i> L.	143
4.48. RUTACEAE	144
4.48.1. <i>Citrus limon</i> (L.) Osbeck.....	144
4.49. SALICACEAE	145
4.49.1. <i>Populus alba</i> L.	145
4.49.2. <i>Populus nigra</i> L.....	146
4.49.3. <i>Salix alba</i> L.....	147
4.50. SAPINDACEAE	148
4.50.1. <i>Acer campestre</i> L.....	148
4.51. SMILACACEAE	149
4.51.1. <i>Smilax excelsa</i> L.....	149
4.52. SOLANACEAE.....	150
4.52.1. <i>Capsicum annuum</i> L.....	150
4.52.2. <i>Physalis alkekengi</i> L.	151
4.53. STAPHYLEACEAE.....	152
4.53.1. <i>Staphylea pinnata</i> L.	152
4.54. TAXACEAE	153
4.54.1. <i>Taxus baccata</i> L.	153
4.55. ULMACEAE	154
4.55.1. <i>Ulmus glabra</i> Huds.	154
4.56. URTICACEAE	155
4.56.1. <i>Urtica dioica</i> L.....	155
4.57. VIOLACEAE	156
4.57.1. <i>Viola reichenbachiana</i> Jord. ex Boreau.....	156
4.58. VITACEAE	157
4.58.1. <i>Vitis sylvertris</i> C.C. Gmel.	157
4.59. AMANITACEAE.....	158
4.59.1. <i>Amanita caesarea</i> (Scop.) Pers.....	158
4.60. BOLETACEAE.....	159
4.60.1. <i>Boletus edulis</i> Bull.	159
4.61. HYDNACEAE.....	160
4.61.1. <i>Cantharellus cibarius</i> Fr.....	160
4.62. LYOPHYLLACEAE	161
4.62.1. <i>Calocybe gambosa</i> (Fr.)	161
4.63. MORCHELLACEAE.....	162
4.63.1. <i>Morchella</i> sp.....	162
4.64. PLEUROTACEAE	163
4.64.1. <i>Pleurotus ostreatus</i> sensu Stevenson	163
4.65. RUSSULACEAE.....	164
4.65.1. <i>Lactarius deliciosus</i> (L.) Gray.....	164
4.65.2. <i>Lactifluus volemus</i> (Fr.) Kuntze	165
5. TARTIŞMA.....	166
6. SONUÇLAR VE ÖNERİLER.....	217
7. KAYNAKLAR	218

8. EKLER	221
8.1. EK 1: ŞEKİLLER	221
ÖZGEÇMİŞ	234

ŞEKİL LİSTESİ

Sayfa No

Şekil 2.1. Samandere Şelalesi.	7
Şekil 2.2. Prusias ad Hypium Antik kenti tiyatrosu.	10
Şekil 2.3. Abhaz göçmen köyü Derdin’den geleneksel kostümlü genç.	11
Şekil 3.1. Araştırma alanı olan köylerin uydu görüntüleri.	12
Şekil 3.2. Uğur Köyü.	13
Şekil 3.3. Araştırma alanında kaynak kişilerin cinsiyet dağılımı.	13
Şekil 3.4. Araştırma alanında kaynak kişilerin yaş dağılımı.	14
Şekil 3.5. Arazi çalışmalarından genel görünüm.	15
Şekil 3.6. Kaynak kişiler.	15
Şekil 3.7. Laboratuvar ve arazi çalışmaları.	16
Şekil 3.8. Sanal Herbaryum’da bitki verileri.	16
Şekil 4.1 <i>Sambucus ebulus</i>	18
Şekil 4.2. <i>Sambucus nigra</i>	19
Şekil 4.3. <i>Viburnum opulus</i>	20
Şekil 4.4. <i>Beta vulgaris</i>	21
Şekil 4.5. <i>Anethum graveolens</i>	22
Şekil 4.6. <i>Chaerophyllum byzantinum</i>	23
Şekil 4.7. <i>Coriandrum sativum</i>	24
Şekil 4.8. <i>Daucus carota</i>	25
Şekil 4.9. <i>Oenanthe pimpinelloides</i>	26
Şekil 4.10. <i>Petroselinum crispum</i>	27
Şekil 4.11. <i>Vinca major</i>	28
Şekil 4.12. <i>Ilex colchica</i>	29
Şekil 4.13. <i>Asplenium onopteris</i>	30
Şekil 4.14. <i>Achillea millefolium</i>	31
Şekil 4.15. <i>Achillea nobilis</i>	32
Şekil 4.16. <i>Bellis perennis</i>	33
Şekil 4.17. <i>Cirsium arvense</i>	34
Şekil 4.18. <i>Cirsium ligulare</i>	35
Şekil 4.19. <i>Cota tinctoria</i> var. <i>discoidea</i>	36
Şekil 4.20. <i>Helianthus tuberosus</i>	37
Şekil 4.21. <i>Lactuca sativa</i>	38
Şekil 4.22. <i>Petasites hybridus</i>	39
Şekil 4.23. <i>Pulicaria dysenterica</i>	40
Şekil 4.24. <i>Sonchus asper</i>	41
Şekil 4.25. <i>Tanacetum parthenium</i>	42
Şekil 4.26. <i>Taraxacum serotinum</i>	43
Şekil 4.27. <i>Tussilago farfara</i>	44
Şekil 4.28. <i>Carpinus betulus</i>	45
Şekil 4.29. <i>Corylus avellana</i>	46
Şekil 4.30. <i>Trachystemon orientalis</i>	47
Şekil 4.31. <i>Brassica oleracea</i>	48
Şekil 4.32. <i>Buxus sempervirens</i>	49
Şekil 4.33. <i>Dipsacus laciniatus</i>	51
Şekil 4.34. <i>Cornus mas</i>	52
Şekil 4.35. <i>Cornus sanguinea</i>	53

Şekil 4.36. <i>Sedum telephium</i> .	54
Şekil 4.37. <i>Cucurbita moschata</i> .	55
Şekil 4.38. <i>Cupressus sempervirens</i> .	56
Şekil 4.39. <i>Juniperus foetidissima</i> .	57
Şekil 4.40. <i>Juniperus oxycedrus</i> .	58
Şekil 4.41. <i>Platycladus orientalis</i> .	59
Şekil 4.42. <i>Dioscorea communis</i> .	60
Şekil 4.43. <i>Dryopteris filix-mas</i> .	61
Şekil 4.44. <i>Diospyros lotus</i> .	62
Şekil 4.45. <i>Equisetum telmateia</i> .	63
Şekil 4.46. <i>Rhododendron ponticum</i> .	64
Şekil 4.47. <i>Euphorbia amygdaloides</i> .	65
Şekil 4.48. <i>Euphorbia helioscopia</i> .	66
Şekil 4.49. <i>Astragalus glycyphylloides</i> .	67
Şekil 4.50. <i>Galega officinalis</i> .	68
Şekil 4.51. <i>Ononis spinosa</i> .	69
Şekil 4.52. <i>Phaseolus vulgaris</i> .	70
Şekil 4.53. <i>Pisum sativum</i> .	71
Şekil 4.54. <i>Robinia pseudoacacia</i> .	72
Şekil 4.55. <i>Securigera varia</i> .	73
Şekil 4.56. <i>Trifolium pratense</i> .	74
Şekil 4.57. <i>Trifolium repens</i> .	75
Şekil 4.58. <i>Vicia faba</i> .	76
Şekil 4.59. <i>Castanea sativa</i> .	77
Şekil 4.60. <i>Fagus orientalis</i> .	78
Şekil 4.61. <i>Quercus hartwissiana</i> .	79
Şekil 4.62. <i>Quercus pubescens</i> .	80
Şekil 4.63. <i>Centaurium erythraea</i> .	81
Şekil 4.64. <i>Hypericum androsaemum</i> .	82
Şekil 4.65. <i>Hypericum calycinum</i> .	83
Şekil 4.66. <i>Hypericum perforatum</i> .	84
Şekil 4.67. <i>Juglans regia</i> .	85
Şekil 4.68. <i>Melissa officinalis</i> .	86
Şekil 4.69. <i>Mentha piperita</i> .	87
Şekil 4.70. <i>Mentha longifolia</i> .	88
Şekil 4.71. <i>Ocimum basilicum</i> .	89
Şekil 4.72. <i>Salvia forskahei</i> .	90
Şekil 4.73. <i>Salvia tomentosa</i> .	91
Şekil 4.74. <i>Salvia verticillata</i> .	92
Şekil 4.75. <i>Satureja hortensis</i> .	93
Şekil 4.76. <i>Laurus nobilis</i> .	94
Şekil 4.77. <i>Allium cepa</i> .	95
Şekil 4.78. <i>Allium vineale</i> .	96
Şekil 4.79. <i>Ruscus hypoglossum</i> .	97
Şekil 4.80. <i>Lythrum salicaria</i> .	98
Şekil 4.81. <i>Alcea apterocarpa</i> .	99
Şekil 4.82. <i>Lavatera thuringiaca</i> .	100
Şekil 4.83. <i>Malva nicaeensis</i> .	101
Şekil 4.84. <i>Tilia tomentosa</i> .	102
Şekil 4.85. <i>Melia azedarach</i> .	103

Şekil 4.86. <i>Ficus carica</i> .	104
Şekil 4.87. <i>Morus nigra</i> .	105
Şekil 4.88. <i>Fraxinus excelsior</i> .	106
Şekil 4.89. <i>Ligustrum vulgare</i> .	107
Şekil 4.90. <i>Epilobium montanum</i> .	108
Şekil 4.91. <i>Papaver rhoeas</i> .	109
Şekil 4.92. <i>Phytolacca americana</i> .	110
Şekil 4.93. <i>Abies nordmanniana</i> .	111
Şekil 4.94. <i>Picea orientalis</i> .	112
Şekil 4.95. <i>Picea pungens</i> .	113
Şekil 4.96. <i>Pinus nigra</i> .	114
Şekil 4.97. <i>Plantago major</i> .	115
Şekil 4.98. <i>Platanus orientalis</i> .	116
Şekil 4.99. <i>Hordeum bulbosum</i> .	117
Şekil 4.100. <i>Zea mays</i> .	118
Şekil 4.101. <i>Rumex acetosella</i> .	120
Şekil 4.102. <i>Rumex conglomeratus</i> .	121
Şekil 4.103. <i>Rumex crispus</i> .	122
Şekil 4.104. <i>Portulaca oleracea</i> .	123
Şekil 4.105. <i>Lysimachia verticillaris</i> .	124
Şekil 4.106. <i>Clematis vitalba</i> .	125
Şekil 4.107. <i>Helleborus orientalis</i> .	126
Şekil 4.108. <i>Ranunculus polyanthemos</i> .	127
Şekil 4.109. <i>Agrimonia eupatoria</i> .	128
Şekil 4.110. <i>Crataegus microphylla</i> .	129
Şekil 4.111. <i>Cydonia oblonga</i> .	130
Şekil 4.112. <i>Fragaria vesca</i> .	131
Şekil 4.113. <i>Malus sylvestris</i> subsp. <i>orientalis</i> .	132
Şekil 4.114. <i>Mespilus germanica</i> .	133
Şekil 4.115. <i>Prunus avium</i> .	134
Şekil 4.116. <i>Prunus cerasus</i> .	135
Şekil 4.117. <i>Prunus divaricata</i> .	136
Şekil 4.118. <i>Prunus laurocerasus</i> .	137
Şekil 4.119. <i>Pyracantha coccinea</i> .	138
Şekil 4.120. <i>Pyrus communis</i> .	139
Şekil 4.121. <i>Pyrus elaeagnifolia</i> .	140
Şekil 4.122. <i>Rosa canina</i> .	141
Şekil 4.123. <i>Rubus sanctus</i> .	142
Şekil 4.124. <i>Sorbus domestica</i> .	143
Şekil 4.125. <i>Citrus limon</i> .	144
Şekil 4.126. <i>Populus alba</i> .	145
Şekil 4.127. <i>Populus nigra</i> .	146
Şekil 4.128. <i>Salix alba</i> .	147
Şekil 4.129. <i>Acer campestre</i> .	148
Şekil 4.130. <i>Smilax excelsa</i> .	149
Şekil 4.131. <i>Capsicum annuum</i> .	150
Şekil 4.132. <i>Physalis alkekengi</i> .	151
Şekil 4.133. <i>Staphylea pinnata</i> .	152
Şekil 4.134. <i>Taxus baccata</i> .	153
Şekil 4.135. <i>Ulmus glabra</i> .	154

Şekil 4.136. <i>Urtica dioica</i>	155
Şekil 4.137. <i>Viola reichenbachiana</i>	156
Şekil 4.138. <i>Vitis sylvertris</i>	157
Şekil 4.139. <i>Amanita caesarea</i>	158
Şekil 4.140. <i>Boletus edulis</i>	159
Şekil 4.141. <i>Cantharellus cibarius</i>	160
Şekil 4.142. <i>Calocybe gambosa</i>	161
Şekil 4.143. <i>Morchella</i> sp.	162
Şekil 4.144. <i>Pleurotus ostreatus</i>	163
Şekil 4.145. <i>Lactarius deliciosus</i>	164
Şekil 4.146. <i>Lactifluus volemus</i>	165
Şekil 5.1. Etnobotanik açıdan en fazla kullanılan familyaların yüzdelik dağılımları... 174	
Şekil 5.2. Kullanılan taksonların kullanım amacı ve sayıları.	174
Şekil 5.3. Kullanılan taksonların kullanılan kısımları ve sayıları.	175
Şekil 8.1. Derdin köyü hava fotoğrafı.....	221
Şekil 8.2. Samandere köyü.	221
Şekil 8.3. Derdin köyü geleneksel mimari.....	222
Şekil 8.4. Derdin Köyü ortak kullanımlı fırın.....	222
Şekil 8.5. Derdin Köyü Abnara (Yaban Orman) İşletmesi.	222
Şekil 8.6. Samandere Köyü Şimşirlik Mevkii.	223
Şekil 8.7. Samandere Şelalesi Kanyonu.	223
Şekil 8.8. Uğur suyu Samandere kolu.....	224
Şekil 8.9. Uğur Suyu-Beyköy.	224
Şekil 8.10. Kaynak kişiler ile arazi çalışması.	224
Şekil 8.11. Kaynak kişiler ile görüşme.	225
Şekil 8.12. Uğur köyünde arazi çalışması.....	225
Şekil 8.13. Kaynak kişiler ile görüşmeler.	225
Şekil 8.14. Kaynak kişiler ile arazi çalışması.	226
Şekil 8.15. Ormanlık alanda bölge halkı rehberliğinde bitki toplama.	226
Şekil 8.16. Derdin köyünde köy halkı rehberliğinde bitki toplama.	227
Şekil 8.17. Kurutulmak için asılan <i>Satureja hortensis</i>	227
Şekil 8.18. Beyköy pazarında satılan <i>Trachystemon orientalis</i>	227
Şekil 8.19. <i>Ononis spinosa</i> kökü kullanım için ayıklanırken.	228
Şekil 8.20. Hayvan yemi olarak kullanılılan <i>Zea mays</i> toprak üstü kısımları.	228
Şekil 8.21. <i>Corylus avellana</i> toplayıp kurutan yöre halkı.	228
Şekil 8.22. Yün tarağı <i>Alasğug</i> ve iğ eğirceği <i>Adidğha</i>	229
Şekil 8.23. Yün tarağı ve eğirceğin kullanımı.	229
Şekil 8.24. Yöresel Abhaz müzik aleti <i>Apsa-Alaba</i> ve <i>Pkhaçiç</i>	229
Şekil 8.25. Yöresel Abhaz müzik aleti <i>Doli</i>	230
Şekil 8.26. Yöresel el aleti <i>Akudırşıga</i>	230
Şekil 8.27. Yöresel el aleti <i>Amhabısta</i>	230
Şekil 8.28. Bölgede kullanılan fiçi ve yayık.	231
Şekil 8.29. <i>Quercus petraea</i> gövdesinden yapılan bahçe avlası.	231
Şekil 8.30. Kazık için kullanılmak üzere işlenen <i>Quercus petraea</i> gövdesi.	231
Şekil 8.31. <i>Cornus sanguinea</i> gövdesinden yapılan öküz arabası boyunduruğu.....	232
Şekil 8.32. <i>Castanea sativa</i> gövdesinden yapılmış bank.	232
Şekil 8.33. Yöresel Abhaz yemeği <i>Abısta</i>	233
Şekil 8.34. Yöresel Abhaz yemeği <i>Haluj</i>	233
Şekil 8.35. Yöresel Abhaz yemeği <i>Aphöse Sızbal</i>	233

ÇİZELGE LİSTESİ

Sayfa No

Çizelge 2.1. T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı Meteoroloji Genel Müdürlüğü Düzce ili İklim Verileri.	8
Çizelge 5.1. Çalışma alanından elde edilen etnobotanik bulgular.	166
Çizelge 5.2. Bitkilerden yapılan Abhaz yöresel yemekler ve tarifleri.	176
Çizelge 5.3. Araştırma bulgularının diğer etnobotanik çalışmaların kullanım amacı yönü ile karşılaştırılması.	179

HARİTA LİSTESİ

Sayfa No

Harita 2.1. Düzce'nin konumu.....	6
Harita 2.2. Düzce ilçeleri ve Beyköy Beldesi konumu.	7

KISALTMALAR

Ark.	Arkadařları
B.Erdinç	Toplayıcı Busem Erdinç
DUOF	Düzce Üniversitesi Orman Fakültesi Herbaryumu
ha	Hektar
km	Kilometre
km ²	Kilometrekare
m	Metre
mm	Milimetre
MÖ	Milattan önce
MS	Milattan sonra
sp.	Tür
subsp.	Alttür
var.	Varyete

SİMGELER

°C
%

Santigrat derece
Yüzde

ÖZET

SAMANDERE VADİSİ (DÜZCE) VE ÇEVRESİNİN ETNOBOTANİK ÖZELLİKLERİ

Busem ERDİNÇ USTA

Düzce Üniversitesi

Fen Bilimleri Enstitüsü, Biyoloji Anabilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi

Danışman: Prof. Dr. Ernaz ALTUNDAĞ ÇAKIR

Şubat 2021, 233 sayfa

Bu çalışma Samandere Vadisi ve etrafında yer alan, zengin kültürel mirasa sahip farklı etnik grupların oluşturduğu 8 köyde, bitki kullanım çeşitliliğini belirlemek, yerel bitki isimlerini, kullanım alanlarını ve geleneksel kullanım şekillerini kayıt ederek, yörelere göre farklılık gösteren kullanımları ortaya çıkarmak amacı ile yapılmıştır. Nisan 2019-Ekim 2020 tarihleri arasında Samandere Vadisi ve çevresinde konumlanan 8 köy etnobotanik araştırma yapılmak amacıyla ziyaret edilmiştir. Köylerde yaşayan halkın kullandığı bitkilerin yöresel ve bilimsel isimleri, kullanılan kısımları, kullanılışları, hazırlanışları, uygulanış şekilleri hakkında bilgiler derlenerek kayıt altına alınmıştır. Yapılan araştırma sonucunda 64 familyaya ait 148 taksonun yöresel kullanımı tespit edilmiştir. Bitkilerin 109'u doğal, 39'u kültür bitkisi olmakla beraber 95'i tıbbi, 83'ü gıda, 28'i el aleti, 22'si hayvan yemi, 22'si süs, 21'i yakacak, 13'ü veteriner halk hekimliği, 11'i diğer kullanım, 4'ü mobilya, 4'ü müzik aleti ve 4'ünün de boyar madde olarak kullanıldığı belirlenmiştir. Tespit edilen bitkilere ait 275 farklı yöresel ismin kullanıldığı saptanmıştır. Araştırma alanında kullanımı belirlenen bitkilerden en fazla takson içeren ilk beş familya sırasıyla; Rosaceae, Asteraceae, Fabaceae, Lamiaceae, Apiaceae familyalarıdır.

Anahtar sözcükler: Düzce, Etnobotanik, Gıda bitkileri, Samandere Vadisi, Tıbbi bitkiler.

ABSTRACT

THE ETHNOBOTANICAL PROPERTIES OF SAMANDERE VALLEY (DÜZCE) AND ITS VICINITY

Busem ERDİNÇ USTA

Düzce University

Graduate School of Natural and Applied Sciences, Department of Biology

Master's Thesis

Supervisor: Assoc. Prof. Dr. Ernaz ALTUNDAĞ ÇAKIR

February 2021, 233 pages

This study was carried out in the Samandere Valley and its surroundings in 8 villages of different ethnic groups with rich cultural heritage, to determine the diversity of plant use, to record the local plant names, usage areas and traditional usage patterns, and to reveal the uses that differ according to the regions. Between April 2019 and October 2020, 8 villages located in and around Samandere Valley were visited for ethnobotanical research. Information about their use, preparation, application methods were compiled and recorded. As a result of the research, the local use of 148 taxa belonging to 64 families was identified. These plants are identified as follows; 109 of the plants are natural and 39 are cultivated plants; 95 medical, 83 food, 28 hand tools, 22 animal feed, 22 ornamental, 21 fuel, 13 veterinary folk medicine, 11 other use, 4 furniture, 4 were used as musical instruments and 4 as dyes. 275 different local names have been identified for the plants that are subject to this study. The first five families containing the most taxa among the plants determined to be used in the research area are respectively; Rosaceae, Asteraceae, Fabaceae, Lamiaceae, and Apiaceae.

Keywords: Düzce, Ethnobotany, Food plants, Medicinal plants, Samandere Valley.

1. GİRİŞ

1.1. AMAÇ VE KAPSAM

İnsanlık tarihi boyunca insanoğlu kendi yöresinde bulunan bitkilerden farklı amaçlarla yararlanmıştır. Önceleri doğadan topladıkları yabani bitkileri kullanmış, sonraları bu bitkileri kültüre alarak üretimini yapmıştır. Yüzyıllardır bitkileri çeşitli amaçlarla kullanarak deneyimler biriktiren insanoğlu, zamanla biriken bu deneyimleri kuşaktan kuşağa aktararak botanik kültürünü oluşturmuştur. Günümüze kadar geçen süreçte insanoğlu bitkilerle olan deneyimlerinin gelişmesini sağlayarak insan ile bitki arasında doğal olarak bir bağ oluşumuna yol açmıştır. İnsan ve bitki arasında asırlardır devam eden bu bağ sonucunda, tüm dünyanın benimsediği ve önemli derecede araştırmaların yapıldığı etnobotanik bilim dalı ortaya çıkmıştır [1].

Etnobotanik, ilk kez 1896 yılında bir biyoloji profesörü olan John W. Harshberger tarafından “bitkilerin yerel halk tarafından kullanımı” olarak tanımlanmıştır [2]. Harshberger’in “The Purposes of Etnobotany” adlı eseri ise etnobotanik teriminin kullanıldığı ilk yayındır [3].

Türkiye’de ilk floristik çalışmalar, Fransız araştırmacı Tournefort’un Kuzey ve Kuzeydoğu Anadolu’da yapmış olduğu gezilerle başlamış ve daha sonra E. Boissier (*Flora Orientalis*) ve P. H. Davis (*Flora of Turkey and the East Aegean Islands*) tarafından sürdürülmüştür [4]. Ardından Davis’in çalışmasını yayınladığı 10 ciltlik “*Flora of Turkey and the East Aegean Islands*” adlı eseri günümüzde başlıca başvuru kaynağı niteliğinde olmuştur [5].

Türkiye’de bitkilerin kullanımı ile ilgili çalışmalar, 19. Yüzyılın başlarından itibaren yürütülmeye başlanmış olsa da bu çalışmaların geçmişi çok daha eski tarihlere kadar gitmektedir. Mezopotamya’da MÖ 3000 yıllarına kadarki dönemde Sümer, Asur ve Babil medeniyetlerine ait tabletlerden edinilen bilgilere göre de hardal, banotu, kekik gibi bitkilerden yapılmış ilaçların tedavi amacı ile kullanıldığı bilinmektedir. Yine Hitit Uygarlığı’na ait tabletlerde alıç, safran, sarımsak, buğday, defne, adamotu, dişotu, haşhaş, sedir ve zeytinin hastalıkların tedavisinde kullanıldığı belirtilmektedir [1].

MÖ 1700-1200 yılları arasına tarihlenen Hititlere ait 60 tane çivi yazılı Boğazköy metinlerinde ilaç amaçlı kullanılmış birçok bitkiye yer verilmiştir [6]. Ayrıca Dioskorides'in yazdığı ve Anadolu tıbbi bitkileri hakkındaki bilinen en eski ve en önemli kaynaklardan biri olan "Materia Medica" adlı eserde 500 kadar tıbbi bitkinin kullanımlarından bahsedilmektedir [7].

12000 civarında takson sayısı ile dünyada bulunduğu iklim kuşağında oldukça zengin floraya sahip olmasının, 3800 civarında endemik takson içermesinin yanında Türkiye, binlerce yıldır birçok medeniyetin merkezi olması sayesinde çok farklı kültürleri içinde barındırmasından dolayı da bitkilerin kullanımı açısından son derece zengindir [8].

Anadolu coğrafyasında insan ve bitki ilişkilerinin bu kadar eski dönemlere dayanması Anadolu'nun bitki zenginliğini ve çeşitliliğini göstermektedir. Bu özelliklerinden dolayı burada yaşayan halkların da bitkilerden her alanda fazlasıyla yararlanmasına ve birçok kültürel mirasa sahip olmamızı sağlamıştır. Bitkilerin kullanılışlarına ait kuşaktan kuşağa aktararak günümüze ulaşan bilgilerin, kaybolmadan yazılı hale geçirilmesi ve bu bilgilerin gelecek nesillere aktarılımları son derece önemlidir [9].

Yapılan bu tez çalışması ile Samandere Vadisi ve çevresinde bulunan, zengin kültürel mirasa sahip farklı etnik grupların oluşturduğu köylerde, bitki kullanım çeşitliliğini belirlemek, bu farklı etnik grupların dilleriyle çeşitlenmiş yerel bitki isimlerini, kullanım alanlarını ve kullanım şekillerini tespit ederek, yörelere göre farklılık gösteren kullanımları ortaya çıkarmak amaçlanmıştır. Yaptığımız bu çalışma ileride yapılacak olan çalışmalara katkı sağlayacak ve etnobotanik mirasımızın korunmasına ve gelişmesine yardımcı olacaktır.

1.2. LİTERATÜR ÖZETİ

Ülkemizde etnobotanik içerikli çalışmaların sayısı gün geçtikçe artmaktadır. Çalışma alanına yakın bölgelerde yapılan çalışmalar aşağıda özetlenmektedir.

Türkiye'de etnobotanik kullanımı olan bitkilerle ilgili kapsamlı çalışmalardan birisi Turhan Baytop'a ait "Türkçe Bitki Adları Sözlüğü" kitabıdır. Kitapta Türkiye'nin farklı yörelerinde bitkilere verilen Türkçe isimler ve onların kullanım şekillerinden bahsedilmiştir. Kitapta Türkiye'de gıda, baharat, ilaç, boyar madde ve süs bitkisi olarak kullanılan yaklaşık 1300 bitki türünün Türkçe isimleri ile Latince karşılıkları sunulmaktadır [10].

Sadıkoğlu, Türkiye Cumhuriyeti'nin ilan edildiği tarihten itibaren yayınlanmış tüm etnobotanik araştırmaları bir arşiv haline dönüştürmek amacıyla Türkiye'deki etnobotanik yayınların adlarını "Cumhuriyet Dönemi Türk Etnobotanik Araştırmalar Arşivi" başlıklı tez çalışmasında toplayarak yayımlamıştır [11].

Baytop'un "Türkiye'de Bitkilerle Tedavi" başlıklı çalışması ülkemizde yapılan araştırmalar arasında en kapsamlılarından birisi olma özelliğini taşımaktadır. Baytop eserinde halk ilacı olarak kullanılan pek çok yabancı ve egzotik bitkilerin kullanımına ve yöresel isimlerine ait bilgileri bu çalışmasında sunmuştur [1].

Sadıkoğlu ve Alpınar'ın "Etnobotanik Açından Bartın" başlıklı çalışmalarında etnobotanik açısından az bilinen Bartın ilinde yöresel kullanımı olan yabancı bitkileri saptamak amacıyla yaptıkları çalışmada 278 adet tür tespit edilmiştir [9].

Ertuğ'un "Bodrum Yöresinde Halk Tıbbında Yararlanılan Bitkiler" başlıklı çalışmasında Muğla iline bağlı Bodrum Yarımadası'nda yaptığı faydalı bitkiler araştırmasında, 92'si doğal, 24'ü kültür olan toplam 116 bitkinin çeşitli amaçlarla tedavide kullanımı kayıt edilmiştir [12].

Koca'nın "Akçakoca (Düzce) İlçesinin Florası ve Etnobotanik Özellikleri" başlıklı yüksek lisans tez çalışmasında Akçakoca yöresinin bitki vejetasyonu araştırılmıştır [13].

Genç'in "Çatalca Yöresinde Etnobotanik Bir Araştırma" başlıklı çalışmasında Çatalca yöresinde bölge halkı arasında tedavi ve gıda amaçlı kullanılan bitki taksonlarının etnobotanik kullanımları araştırılmıştır [14].

Koçyiğit'in "Yalova İlinde Etnobotanik Bir Araştırma" başlıklı yüksek lisans tez çalışmasında, Yalova ilinde kullanılan bitkilerin halk tarafından kullanımını belirlemek amacıyla 2004-2005 yılları arasında 398 adet bitki örneği toplanmıştır [15].

Koyuncu'nun "Geyve (Sakarya) ve Çevresinin Floristik ve Etnobotanik Açından İncelenmesi" başlıklı doktora tez çalışmasında Geyve (Sakarya) ve çevresinin floristik ve etnobotanik özellikleri belirlenmeye çalışılmıştır. Çalışma sonucunda araştırma alanında 107 familya ve 461 cinse ait 932 takson (tür ve türaltı) yer aldığı saptanmıştır [16].

Türkan ve arkadaşlarının "Ordu İli ve Çevresinde Yetişen Bazı Bitkilerin Etnobotanik Özellikleri" başlıklı çalışmalarında Ordu ili ve çevresinde besin ve halk ilacı olarak

kullanılan bitkiler araştırılmış, araştırma sonucunda tespit edilen 35 türün latince adları, yöresel adları, kullanılan kısımları ve kullanım amaçları ile birlikte listelenmiştir [17].

Ezer ve Arısan'ın "Folk Medicines in Merzifon (Amasya, Turkey)" başlıklı çalışmalarında Merzifon İlçesi'nde çoğu bitkisel olmak üzere halk ilacı olarak kullanılan doğal kaynaklar araştırılmıştır. Araştırma sonucunda 35 taksonun çeşitli şekillerde halk ilacı olarak kullanıldığı tespit edilmiştir [18].

Kızıllarslan'ın "İzmit Körfezi'nin Güney Kesiminde Etnobotanik Bir Araştırma" başlıklı tez çalışmasında araştırma bölgesinde toplamda 118 bitki taksonunun etnobotanik kullanımlarını araştırılmıştır [19].

Kendir ve Güvenç'in "Türkiye'de Yapılmış Etnobotanik Çalışmalara Genel Bir Bakış" başlıklı çalışmasında 91 adet etnobotanik çalışma değerlendirilmiş ve özetlenmiştir [20].

Koçer ve Aksoy'un "Uğursuyu ve Samandere Vadisi (Düzce)'nin Riperian Zon ve Dere Vejetasyonunun Florası" başlıklı çalışmaları Uğur Suyu ve Samandere Vadisi (Düzce) çevresinde riparian zon ve dere vejetasyonunun belirlenmesi amacıyla yapılmıştır. Yapılan çalışma sonucunda 52 familya ve 127 cinse ait 153 takson tespit edilmiştir [21].

Şenkardeş ve Tuzlacı'nın "Some Ethnobotanical Notes from Gündoğmuş District (Antalya/Turkey)" başlıklı çalışmalarında Gündoğmuş (Antalya) yöresinde 2011 yılında yaptıkları etnobotanik çalışmanın sonucunda, çeşitli amaçlarla yararlanılan toplam 71 bitki (takson) belirlenmiştir [22].

Aksoy ve arkadaşlarının "Düzce İli Bitki Biyolojik Çeşitliliği, Endemik, Nadir Bitki Taksonları ve Koruma Statüleri" başlıklı çalışmalarında Düzce bölgesine özgü lokal endemik tür taksonları belirlenmiş ve bu taksonların zarar görme nedenleri ve koruma statüleri belirlenmiştir [23].

Aksoy ve arkadaşlarının "Düzce İli Botanik Tarihi Araştırmaları" başlıklı çalışmalarında Düzce ilinin genel bitki coğrafyası, endemik bitki türleri ve botanigi hakkında tespitlerde bulunulmuştur [24].

Aksoy ve Koçer'in "Samandere Vadisi ve Uğur Köyü Şimşirlik (Düzce) Mevkisi'nin Ballı Bitkileri" başlıklı çalışmalarında Samandere Vadisi ve Uğur Köyü-Şimşirlik (Düzce) mevkisinde bal arısının yararlanabileceği ballı bitkiler tespit edilmiştir. Buna göre 51 familyaya ait 154 ballı bitki taksonu tespit edilmiş, bu bitkilerin Latince ve

Türkçe adları, yetiştikleri ortamlar, çiçeklenme süreleri ve kullanılan ürünleri (polen, nektar) belirlenmiştir [25].

Dikilitaş'ın "Ovacık (Karabük) ve Çevresinin Flora ve Etnobotanik Özellikleri" başlıklı tez çalışmasında Karabük ilinin Ovacık ilçesi ve çevre köylerinde bölge halkının etnobotanik kullanımları araştırılmıştır [26].

Koçer ve Aksoy'un "Samandere Vadisi ve Uğur Köyü Şimşirlik Mevkii (Düzce) Florası" başlıklı çalışmasında Samandere Vadisi ve Uğur Köyü-Şimşirlik Mevkii'nde 87 familya ve 309 cinse ait 532 takson tespit edilmiştir [27].

Aksoy ve arkadaşlarının "Düzce İli Halk Kültüründe Tıbbi ve Yemeklik Olarak Kullanılan Bitkiler" başlıklı çalışmasında Düzce il genelinde yayılış yaptığı saptanan 80 familyaya ait 315 bitkinin, tıbbi ve yemeklik olarak kullanımları tespit edilmiştir [28].

Aksoy'un "Elmacık Dağı (Düzce) Vejetasyonu" başlıklı çalışmasında 100 familyaya ait 631 takson tespit edilmiştir. Bunlardan 59 adeti endemik tür olarak kayıt edilmiştir [29].

Batı Erdem'in "Abbaslık Köyü (Bilecik) Florası ve Etnobotanik Özellikleri" başlıklı yüksek lisans tez çalışmasında yörede 75 familya, 341 cins, 644 tür, 4 alttür ve 2 varyete olmak üzere toplam 650 takson tespit edilmiştir [30].

Gürbüz ve arkadaşlarının "Folk Medicine in Düzce Province (Turkey)" başlıklı çalışmalarında Düzce ilinde tıbbi kullanımı olan 76'sı yabani, 46'sı kültür bitkisi olmak üzere toplam 112 takson tespit edilmiştir [31].

Köysal'ın "Gölyaka (Düzce) Yöresinde Etnobotanik Bir Araştırma" başlıklı yüksek lisans tez çalışmasında bölgeden 44 familya ait 114 bitki taksonunun etnobotanik kullanımları tespit edilmiştir [32].

Özvatan'ın "Yığılca (Düzce) Yöresinde Etnobotanik Araştırmalar" başlıklı yüksek lisans tez çalışmasında araştırma alanında 35 familyaya ait 100 bitki taksonunun etnobotanik kullanımları kayıt edilmiştir [33].

2. ARAŞTIRMA ALANININ GENEL ÖZELLİKLERİ

2.1. ARAŞTIRMA ALANININ COĞRAFİ KONUMU VE ÖZELLİKLERİ

Araştırma alanı Karadeniz Bölgesi'nde yer alan Düzce il sınırları içinde bulunmaktadır. Düzce ili 40° 37' ile 41° 07' kuzey enlemleri ve 30° 49' ile 31° 05' doğu boylamları arasında yer alan, 2.593 km² genişliğinde Batı Karadeniz Bölgesi'nde bulunan ildir. Genişliği Türkiye yüzölçümünün (783.577 km²) binde 33'ü kadardır. Doğusunda Zonguldak, güneyinde Bolu, batısında ise Sakarya illeri ile komşudur (Harita 2.1). Kuzeyinde Karadeniz yer alır ve kıyı uzunluğu 30 km'dir [34].

Harita 2.1. Düzce'nin konumu.

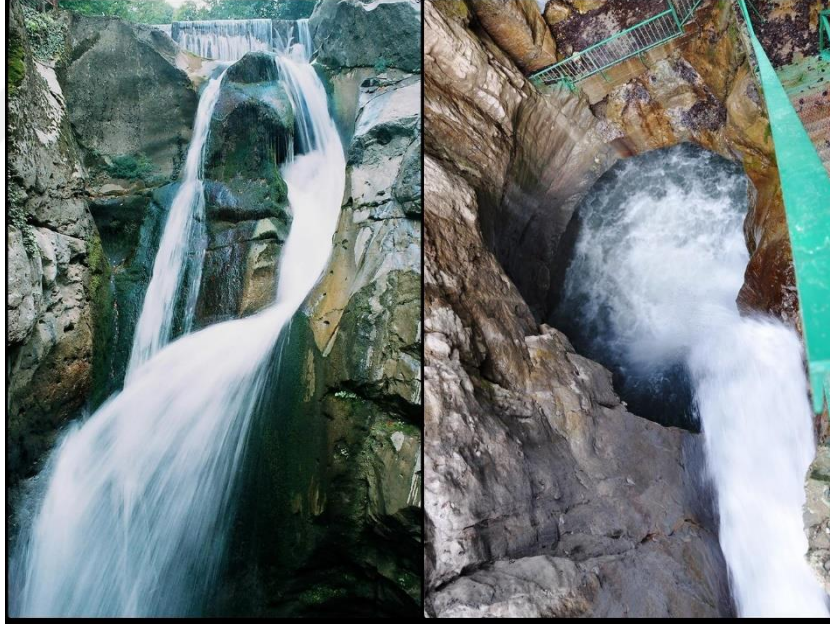
Düzce'nin kuzey kesiminde Akçakoca dağları, doğu kesiminde Bolu Dağları, güney kesiminde Abant ve Elmacık Dağları yer almaktadır. Orta kesimde yer alan çukur ise Büyük Düzce Ovası'dır. Ovanın önemli geçitleri Karadeniz'e Melen vadisi boğazı ile Sarıbayır geçididir. Bu geçitle Zonguldak iline ulaşılır. Batıda Nüfren boğazı ile Aksu vadisi geçidi, güneyde Uğur suyu (Derdin) geçididir.

Araştırma alanı Düzce ilinin güneydoğusunda bulunan ve merkeze 7 km uzaklıktaki Beyköy beldesi ve devamında bulunan Samandere Vadisi ve çevresindeki köyleri kapsamaktadır (Harita 2.2). Araştırma alanı 190 m ile 1100 m yükseklikleri arasında değişmektedir. Araştırma alanının güneyinden Keremali Dağları'ndan doğup Efteni Gölü'ne dökülen 30 km uzunluğundaki Uğur Suyu Deresi geçmektedir.

Harita 2.2. Düzce ilçeleri ve Beyköy Beldesi konumu.

Araştırma alanı içerisinde Samandere köyü sınırları içinde Samandere Şelalesi bulunmaktadır (Şekil 2.1). Samandere Şelalesi Orman Bakanlığı tarafından 1988 yılında Tabiat Anıtı olarak tescil edilmiş ve koruma altına alınmıştır [34].

Şekil 2.1. Samandere Şelalesi.

2.2. ARAŞTIRMA ALANININ İKLİM VE BİTKİ ÖRTÜSÜ ÖZELLİKLERİ

Düzce ili Karadeniz Bölgesi'nin kıyı kesimlerinde görülen nemli ve fazla sert olmayan iklimin etkisi altındadır. Karadeniz ikliminin az yağışlı katında yer alan Düzce ilinde toplam yağış miktarı yeşil örtünün sürekli kalmasını sağlamaktadır [27].

T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı Meteoroloji Genel Müdürlüğü'nün resmî sitesinden alınan verilere göre bölgede sonbahar ve kış en yağışlı iki mevsim olup, en kurak mevsim yazdır. Düzce ilinde ortalama en düşük sıcaklık 8,5 °C, ortalama en yüksek sıcaklık ise 19,3 °C olarak kaydedilmiştir. Düzce için yıllık sıcaklık ortalaması 13 °C'dir. Yıllık toplam yağışların ortalaması 831 mm'dir [35]. Düzce ili iklim verileri Çizelde 2.1'de gösterilmiştir.

Çizelge 2.1. T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı Meteoroloji Genel Müdürlüğü Düzce ili İklim Verileri.

DÜZCE	Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran	Temmuz	Ağustos	Eylül	Ekim	Kasım	Aralık	Yıllık
	Ölçüm Periyodu (1959- 2019)												
Ortalama Sıcaklık (°C)	3,6	5,0	7,6	12,1	16,4	20,2	22,3	22,1	18,5	14,0	9,3	5,5	13,0
Ortalama En Yüksek Sıcaklık (°C)	8,1	10,3	13,6	18,9	23,3	27,0	29,0	29,0	25,8	20,7	15,5	10,1	19,3
Ortalama En Düşük Sıcaklık (°C)	0,4	1,3	3,4	7,1	11,2	14,6	16,8	16,8	13,3	9,7	5,2	2,3	8,5
Ortalama Güneşlenme Süresi (saat)	1,8	2,9	3,8	5,2	6,8	8,3	8,8	8,3	6,4	4,2	2,7	1,7	60,9
Ortalama Yağışlı Gün Sayısı	15,2	13,4	13,6	12,1	11,6	9,5	6,3	6,1	7,6	10,9	11,8	15,4	133,5
Aylık Toplam Yağış Miktarı Ortalaması (mm)	89,4	69,8	73,2	59,2	62,9	65,8	44,3	51,9	52,4	80,0	78,5	103,6	831,0

Bölgenin iklim özelliklerini belirleyen yerel etkiler arasında, bölgenin topografik durumu ön sırada gelmektedir. Doğu-batı yönünde uzanan Batı Karadeniz dağ sıraları ve arasından geçen kırıklı faylarla çevrelenmiş bir çöküntü alanında Düzce Ovası bulunmaktadır. Doğu batı yönünde uzanan dağ sıralarının önemli setler meydana getirmemesi nedeniyle bölgede deniz etkisi hissedilmekte, nemli ve ılıman hava durumu oluşmaktadır [36].

Araştırma alanı, kuzeybatı Karadeniz Bölgesi'nde yayılış yapan Avrupa-Sibiryaya Flora Alanı, Akdeniz Flora Alanı ve İran-Turan Flora Alanı etkisinde bulunmaktadır. Alanın

coğrafi konumu, jeomorfolojik yapısı ve üç farklı flora alanının kesişim noktasında bulunmasından dolayı zengin flora ve vejetasyon çeşitliliğine sahip bir bölgedir [23].

2.3. ARAŞTIRMA ALANININ JEOLJİK YAPISI VE TOPRAK ÖZELLİKLERİ

Düzce ovası Kuzey Anadolu fay kuşağındaki yer hareketlerinin etkisiyle oluşmuş genç bir çöküntü havzasıdır. Doğu-batı uzunluğu 23 km, kuzey-güney uzunluğu ise 20 km'dir. Ova esas itibariyle alüvyal birikintilerle doldurulmuştur ve kenar kısımlarda koluvyal birikintiler de bulunur [34].

Düzce ovası jeolojik bakımdan IV. zaman (Kuaterner) alüvyon oluşumlarını kapsamaktadır. Araştırma alanının genelinde Devonien alt killi şistler görülmektedir [27]. Düzce havzasının büyük bir bölümü Mesozoik ve Senozoik yaşlı fliş serileri ile kaplıdır. Kil, kil taşı, kum taşı, çakıl taşı, marn ve yer yer kireç taşından oluşan bu birimler genelde yeraltı suyu bakımından fakirdir [23].

Düzce ilinin 123.817 hektarlık kısmını ormanlık sahalar oluşturmaktadır. Ormanlık saha, il genel yüzölçümünün %48,23'ünü kapsamaktadır. Tarım arazisi ise il genel yüzölçümünün %35,61'ini kapsamaktadır [37].

Araştırma alanını kapsayan Samandere vadisi alüvyal yelpaze üzerinde kurulmuştur. Güney kesiminde Düzce fayı ile sınırlanmış Elmalık dağı bulunmaktadır. 12 Kasım 1999 depreminin üst merkezi, araştırma alanında bulunan ve Beyköy beldesinin 3,2 km doğusundaki Dağdibi köyündedir. Burası yüksek deprem riski ile birlikte Uğur Suyu deresinin ovayla birleştiği noktada bulunması nedeniyle sel riski de taşımaktadır. Ayrıca dağ eteğinde bazı heyelanlar meydana gelmektedir ve heyelan riski bulunmaktadır [34].

Araştırma alanında bulunan büyük toprak gruplarını kireçsiz kahverengi orman toprakları, sarı-kırmızı podsolik topraklar ve kahverengi orman toprakları oluşturmaktadır. Bazalca yoksul orta ve kaba materyal üzerinde iğne ve geniş yapraklı orman örtüsü altında, yüksek yağış ve dolayısıyla sarı-kırmızı podsolik topraklar oluşmuştur. Bölgede toprak sağlığı, taş, kaya, meyil, erozyon gibi çok şiddetli sınırlayıcı özellikler vardır [38].

2.4. ARAŞTIRMA ALANININ TARİHÇESİ

Düzce ilinin bilinen en eski tarihçesi Konuralp bölgesinden tarihlendirilmektedir. Tarihte ilk kez Hypios olarak adlandırılan Konuralp bölgesi ardından Kieros ismi ile anılmıştır. Bithyn'ler (MÖ 238 - MÖ 183) yıllarında bölgeyi zaptederek kente Konuralp kralın adına ithafen “Prusias” ismini verilmiştir. Ancak kente daha sonra “Prusias pros Hypios” (Melen kenarındaki Prusias) ismi verilmiştir. MÖ 74 yılına kadar Bithyn hakimiyetinde kalan kent, Pontuslar tarafından istila edilmiş ve böylece kent Romalılar'ın hakimiyetine girmiştir. Latin kültürü etkisi altına giren kent bu dönemde de adı değiştirilmeyerek “Prusias ad Hypium” olarak kullanılmıştır [39].

Şekil 2.2. Prusias ad Hypium Antik kenti tiyatrosu.

MS 1317/1318 yıllarında Düzce Ovası Türk hakimiyetine geçmiştir. Orhan Gazi ve komutanlarından Konur Alp tarafından bölge 1323 yılından itibaren “Eskibağ/Üskübü” adı ile anılmış daha sonraları ise “Konrapa/Konuralp” olarak kullanılmıştır. 14. yüzyıl sonlarında Konrapa Bolu'nun fethinden sonra Bolu'ya bağlanmış, Bolu ve Kocaeli Sancakları arasında önemli bir merkez haline gelmiştir [40].

1871 yılında yerleşim yeri Düzce'ye nakledilmiştir. 1869 yılına kadar Kastamonu Vilayeti Bolu Mutasarrıflığı, Göynük Kasabası'na bağlı bir bucak olarak tarihte yer alan Düzce, 1869 yılında ise Bolu Sancağı'na bağlı kaza olmuştur [41]. 1999 yılına kadar Bolu'nun ilçesi olan Düzce, 1999 Gölcük depremi ve 1999 Düzce depreminin ardından il statüsü kazanmıştır.

Araştırma bölgesi olan Samandere vadisi Beyköy beldesi sınırlarında kalmaktadır. Beyköy beldesinin bilinen en eski tarihi ise Roma İmparatorluk dönemine tarihlenmektedir. Beyköy’de ele geçirilmiş olan ve MS II.’yüzyıla tarihlendirilen bir yazıt üzerinde geçen bilgilere göre “Embolos” adının Beyköy’ün antik çağdaki adı olduğu öne sürülmektedir. Kentte ele geçirilmiş olan arkeolojik buluntular ve epigrafik belgelerin Roma İmparatorluk dönemine tarihlenmesi, bu yerleşimin Roma İmparatorluk döneminde kurulmuş olabileceğini düşündürmektedir [42].

Araştırma bölgesi içerisinde bulunan köyler farklı etnik kültüre sahip kişilerin Düzce’ye göç etmesi ile kurulmuştur. Düzce iline göçler Çarlık Rusya’nın izlemiş olduğu yayılımcı politika sonucunda 1861 yılında Kafkas halklarını devletin göstereceği yerlere ya da Osmanlı topraklarına göç etmelerini bildirmesi ile başlamıştır. Bunun sonucunda Kuzey Kafkasya’da yaşamakta olan Çerkes ve Abhaz; Güney Kafkasya’dan Gürcü ve Laz’lar Anadolu’ya göç etmeye başlamıştır (Şekil 2.3).

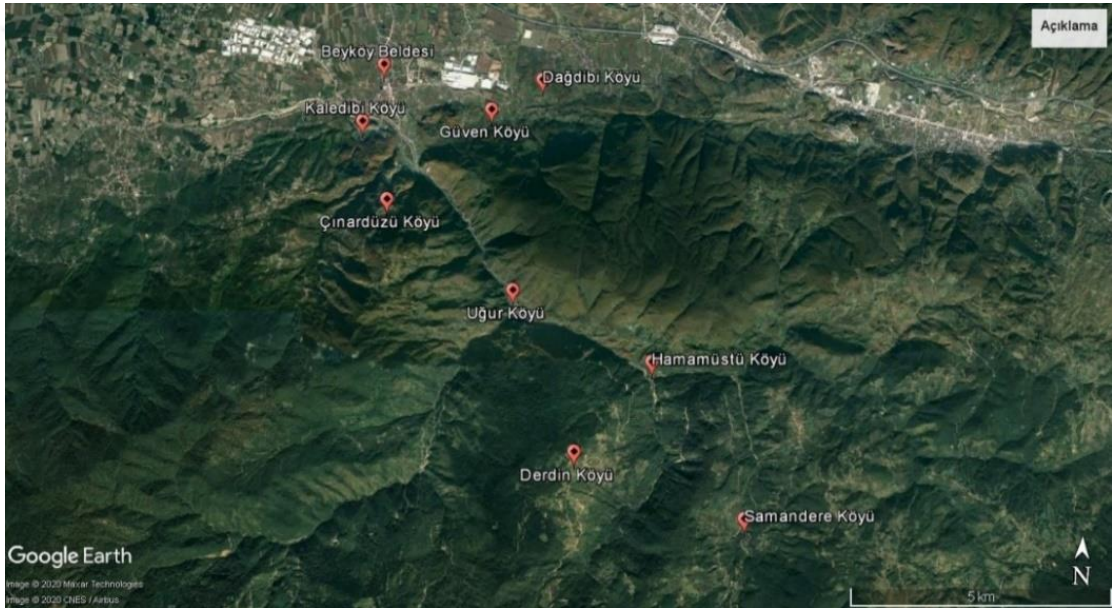

Şekil 2.3. Abhaz göçmen köyü Derdin’den geleneksel kostümlü genç.

İlk göç dalgası 1857-1862 arasında, ikincisi 1863-1876 arasında ve üçüncüsü 1877-1912 yılları arasında meydana gelmiştir. Bu süreçte Düzce’ye göçler yaşanmış ancak yoğun olarak 1877-1878 Osmanlı Rus Harbi sonrası Samsun, Sinop, Kefken, Akçakoca ve Ereğli kıyıları vasıtası ile Kuzey Kafkasya halklarının Düzce’de iskanı sağlanmıştır [43]. 1896 Kastamonu Vilayet Salnamesinde Düzce kazasına bağlı Çerkezler tarafından kurulan 56 adet, Abhazlar tarafından kurulmuş 16 adet köyün varlığı bilinmektedir [44].

3. MATERYAL VE YÖNTEM

Bu çalışmanın materyalini Samandere Vadisi ve çevresinde bulunan 8 köyde yapılan arazi çalışmaları sonucu toplanan, yöre halkının çeşitli amaçlarla kullandığı ve etnobotanik açıdan önemi olan bitki örnekleri oluşturmaktadır. Çalışma konusunu oluşturan bitki materyallerinin toplandığı köyler; Derdin köyü, Uğur Köyü, Samandere Köyü, Hamamüstü Köyü, Kaledibi Köyü, Dağdibi Köyü, Çınardüzü Köyü ve Güven Köyü'dür (Şekil 3.1).

Şekil 3.1. Araştırma alanı olan köylerin uydu görüntüleri.

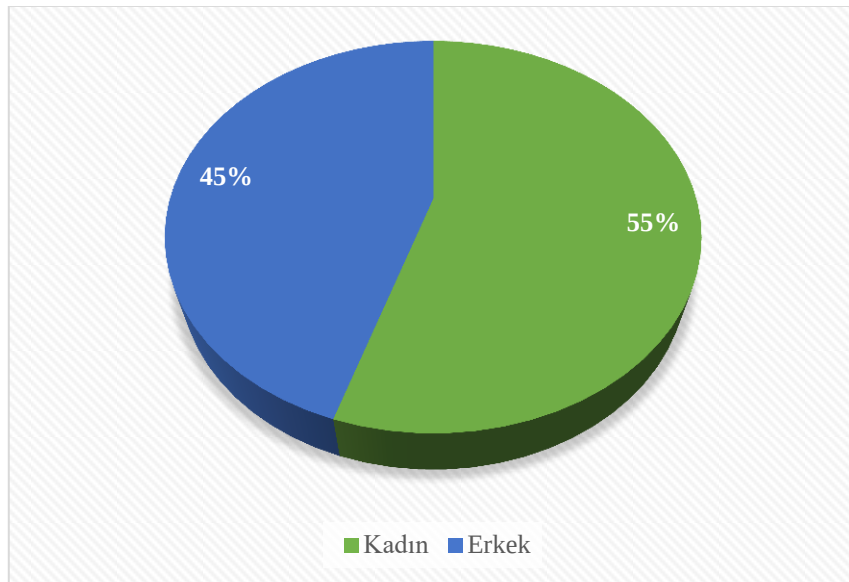
Etnobotanik araştırma yapmak amacıyla seçilen köyler etnik kökenlerine göre değerlendirilecek olursa; Derdin köyü (Abhazca adı Guma), Uğur köyü (Abhazca adı Mehdibey), Kaledibi köyü (Abhazca adı Cicubey) ve Güven köyü (Abhazca adı Çapyak) Abhaz göçmenlerden (Şekil 3.2); Dağdibi köyü (Çerkesce adı Girevli) Çerkes göçmenlerden; Samandere köyü, Hamamüstü köyü ve Çınardüzü köyü ise ağırlıklı olarak Karadeniz göçmenlerinden (Gürcüler, Ordu ilinden göçmenler ve Lazlar) oluşmaktadır. Farklı etnik kökenlerden oluşan köylerin seçimi ile vadinin kültürel çeşitliliğinin yansıtılmasına büyük önem verilmiştir.

Şekil 3.2. Uğur Köyü.

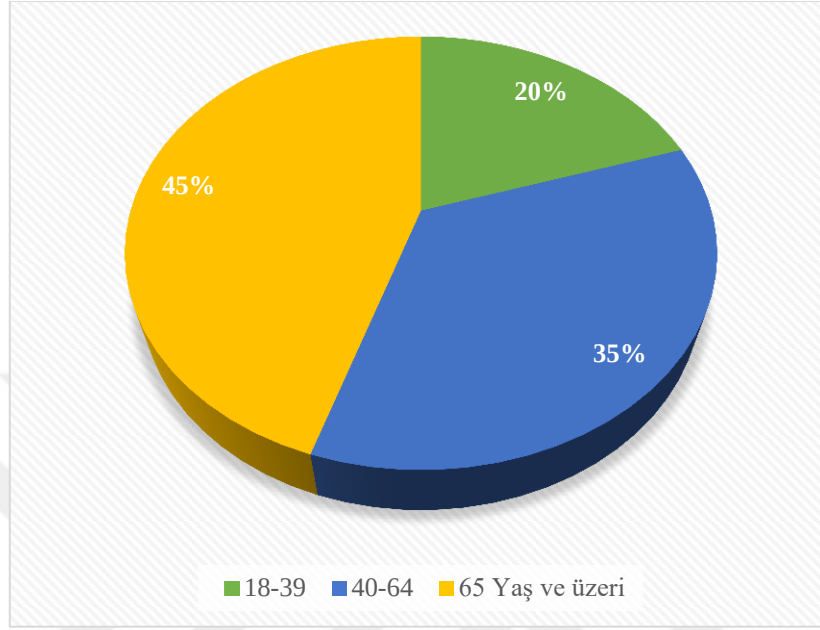
Arazi çalışmaları Nisan 2019 yılından başlayarak Ekim 2020 tarihine kadar sürmüştür. Araştırma bölgesine belirli periyotlarla tüm vejetasyon dönemini kapsayacak 32 arazi gezisi yapılmıştır. Vejetasyon dönemi dışında yapılan ziyaretlerde ise sadece etnobotanik bilgi edinilmiştir.

Yapılan ziyaretlerde köy halkı ile birebir görüşmeler yapılmıştır. Yapılan görüşmelerde kaynak kişi olarak köyün yaşlıları, bitkileri iyi tanıyan, bilgi ve deneyimi olan kişilere başvurulmuştur. Araştırma alanında kaynak kişi olarak farklı yaş gruplarından yaklaşık 100 kişi ile görüşme yapılmıştır. Görüşme yapılan kişilerin %55'inin kadın, %45'inin erkek olduğu belirlenmiştir. Araştırma alanında kaynak kişilerin cinsiyet dağılımı Şekil 3.3'de gösterilmiştir.

Şekil 3.3. Araştırma alanında kaynak kişilerin cinsiyet dağılımı.

Araştırma alanında kaynak kişi olarak belirlenen kişilerin yaş dağılımı incelendiğinde en çok 65 yaş ve üstündeki kişilerden bilgi alındığı tespit edilmiştir. Daha sonra sırasıyla 40-64 ve 18-39 yaş aralığından bilgi edinildiği belirlenmiştir. Araştırma alanında kaynak kişilerin yaş dağılımı Şekil 3.4'te gösterilmiştir.

Şekil 3.4. Araştırma alanında kaynak kişilerin yaş dağılımı.

Görüşmeler sırasında kaynak kişilere öncelikle çalışmanın amacı ve etnobotanik hakkında kısaca bilgi verilmiştir. Daha sonra soru sorma yöntemi ile bitkilerin yöresel isimleri, kullanım alanları, kullanım şekilleri kayıt altına alınmıştır. Görüşmeler sırasında bölge halkına aşağıdaki sorular sorulmuştur (Şekil 3.5):

1. Köyünüzde tedavi amaçlı kullandığınız bitki var mı?

Varsa; Kullanılan kısımları, kullanım şekli, kullanım amacı, hazırlanış şekli nasıldır?

2. Bitkinin yöresel adı nedir?

3. Yemek yapımında kullandığınız yabani bitki var mı?

Varsa; Kullanılan kısımları, kullanım şekli, kullanım amacı, hazırlanış şekli nasıldır?

4. Bildiğiniz bir bitki karışımı var mı?

5. Hayvan yemi olarak kullandığınız bitkiler hangileridir?

Şekil 3.5. Arazi çalışmalarından genel görünüm.

Bitkilerin bilimsel yöntemlere göre teşhis edilebilmesi için kaynak kişiler ile birlikte arazi çalışması yapılarak örnekler toplanmıştır (Şekil 3.6). Toplanan örneklerin toplanma tarihleri, köy ve mevki bilgileri ve koordinatları kayıt edilmiş aynı zamanda fotoğraflanarak numaralandırılmıştır.

Şekil 3.6. Kaynak kişiler.

Toplanan örnekler ahşap presler arasında gazete kâğıdı kullanılarak kurutulmuştur. Kullanılan gazeteler gün aşırı değiştirilerek bitkiler kuruyana kadar devam edilmiştir. Ardından kurutulup derin dondurucuda en az 4 gün bekletilerek etiketlenmiş ve herbaryum örneği haline getirilmiştir. Örneklerin bilimsel teşhisleri Düzce Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Biyoloji Bölümü Botanik Araştırma Laboratuvarı'nda ve Düzce Üniversitesi Orman Fakültesi Herbaryum'unda yapılmıştır (Şekil 3.7). Bitkilerin bilimsel teşhislerinin yapılmasında P. H. Davis'in "Flora of Turkey and the East Aegean Islands" adlı eserlerinden faydalanılmıştır [5], [27]. Bitkilerin Latince isimlerin belirlenmesinde Theplantlist internet sitesi esas alınmıştır [45].

Şekil 3.7. Laboratuvar ve arazi çalışmaları.

Teşhis edilen bitkiler herbaryum kurallarına göre düzenlenmiş, uygun olan örnekler Düzce Üniversitesi Orman Fakültesi Herbaryum’una teslim edilmiş, sanal herabaryuma veri girişleri yapılmıştır [46]. Veri girişlerine dair bir örnek görüntü Şekil 3.8’de yer almaktadır. Diğer örnekler ise Düzce Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Biyoloji Bölümü Botanik Araştırma Laboratuvarı’na teslim edilmiştir.

Site Haritası 0(530) 542 11 37 (3215) duof[at]düzce.edu.tr, duofherbaryum[at]gmail.com

Düzce Üniversitesi
DUOF Herbaryumu

HAKKIMIZDA HERBARYUM KÜTÜPHANE ÇALIŞMALAR DERSLER VİDEOLAR

DUOF Sanal Herbaryumu
Anasayfa / DUOF Sanal Herbaryumu

Q Yeni Arama

Liste Görünümü Harita Görünümü

10 kayıt göster Filtrele:

Earkod	Takson	Toplayıcı	Toplama Tarihi	İl	Tip
DUOF0008988	Abies nordmanniana subsp. equi-trojani	B. Erdiing Usta 1109	24 Nisan 2019	Türkiye	Düzce
DUOF0009049	Achillea millefolium	B. Erdiing Usta 1121	13 Ağustos 2020	Türkiye	Düzce
DUOF0009045	Agrimonia eupatoria	B. Erdiing Usta 1074	23 Haziran 2019	Türkiye	Düzce
DUOF0009048	Agrimonia eupatoria	B. Erdiing Usta 1172	14 Ağustos 2020	Türkiye	Düzce
DUOF0008983	Asplenium onopteris	B. Erdiing Usta 1006	26 Mayıs 2019	Türkiye	Düzce
DUOF0008964	Astragalus glycyphylloides	B. Erdiing Usta 1037	24 Ağustos 2019	Türkiye	Düzce
DUOF0009030	Bellis perennis	B. Erdiing Usta 1008	27 Nisan 2019	Türkiye	Düzce
DUOF0009003	Brassica oleracea var. acephala	B. Erdiing Usta 1018	23 Haziran 2019	Türkiye	Düzce
DUOF0008960	Bunus sempervirens	B. Erdiing Usta 1118	23 Nisan 2020	Türkiye	Düzce
DUOF0009037	Carpinus betulus	B. Erdiing Usta 1117	23 Nisan 2020	Türkiye	Düzce

Sayfa 1/10 (Toplam 9183 kayıttan 92 adet sonuç bulunmuştur.)

Geri 1 2 3 4 5 ... 10 İleri

© Copyright - Düzce Üniversitesi Bilgi İşlem Daire Başkanlığı

Şekil 3.8. Sanal Herbaryum’da bitki verileri.

4. ARAŞTIRMA BULGULARI

Çalışmanın bu bölümünde araştırma alanında tespit edilen bitki taksonlarının belirlenen etnobotanik kullanım şekilleri ve yöresel isimlerine yer verilmiştir. Belirlenen bitki taksonları familya ve türlerine göre alfabetik düzende sıralanarak gösterilmiştir.

Tespiti yapılan bitki taksonlarının yöresel bilgileri, fotoğrafları eşliğinde belirli alt başlıklar halinde gruplandırılarak sunulmuştur. Bu alt başlıklar sırasıyla; incelenen örnek bilgisi, yöresel isim bilgisi, toplayıcı numarası, kullanılan kısmı ve yöresel kullanım şekilleri olarak beş alt başlıkta toplanmıştır. Bölgede yetiştirilen kültür bitkileri, yetişme ortamına göre başlığı altında kültür bitkisi olarak belirtilmiştir.

İncelenen örnek başlığında; bitkilerin toplandığı il, köy ve habitat bilgisi (bahçe içi, yol kenarı vb.), toplandığı tarih ve yükseklik bilgisine yer verilmiştir.

Yöresel isim başlığında; bitki taksonlarına verilen yerel isimler kullanım yoğunluğuna göre sıralanarak yer verilmiştir. Taksonların yöresel isimleri köy ve kaynak kişilere göre telaffuzdan kaynaklanan farkı adlandırmaları aynen korunarak kayıt edilmiştir. Aynı zamanda çalışma alanı içerisinde bulunan göçmen köylerinde (Abhaz) yapılan çalışmalarda bitkilerin adlandırmasında kendi yerel dillerini öncelikli olarak kullandıkları tespit edilmiş, telaffuz edildiği şekli ile kayıt edilmiştir.

Toplayıcı numarası başlığında; bitkilerin toplandığı sırada verilen numaralar ve herbaryuma teslim edilen örnekler için verilen özel herbaryum (DUOF) numarasına yer verilmiştir. Kullanım kısımları başlığında; etnobotanik kullanımları tespit edilen bitkilerin kullanılan kısımları (toprak üstü, yaprak, tohum vb.) sunulmuştur.

Yöresel kullanım başlığında; tespit edilen bitkilerin etnobotanik kullanım şekillerine yer verilmiştir. Kullanım şekilleri çeşitli alt başlıklara ayrılarak (tıbbi, gıda, hayvan yemi vb.) gruplandırılmıştır. Kullanım yoğunluğu en fazla olan tıbbi amaçlı kullanımlar ilk sırada belirtilmiş, ardından gıda amaçlı, hayvan yemi olarak, veteriner halk hekimliğinde, yakacak olarak, el aleti, mobilya, müzik aleti yapımında, süs ve boyama amaçlı ve diğer amaçlı kullanımlar sırasıyla daha sonra belirtilmiştir.

4.1. ADOXACEAE

4.1.1. *Sambucus ebulus* L.

Şekil 4.1 *Sambucus ebulus*.

Yöresel Bilgiler

İncelenen Örnek: Düzce Merkez Derdin Köyü, bahçe içi, 773 m, 23.06.2019.

Yöresel İsim: Şahmelek, Yer mürveri, Yivdin Otu, Nivürden, Amzıbıgra (Abhaz yöresel isim).

Toplayıcı No: DUOF 8968, B. Erdinç 1020, 1021.

Kullanılan Kısımları: Toprak üstü, yaprak, meyve.

Yöresel Kullanım:

Tıbbi;

- Yaprakları romatizma ve ağrılara karşı haricen kullanılır. Yaprakları ateşte közlenir, romatizmalı veya ağrıyan bölgeye sarılarak 12 saat bekletilir, ardından nemli bez ile silinir.
- Yaprakları ısırgan otunun temas ettiği bölgenin acısını dindirmek için haricen uygulanır.
- Yapraklarından hazırlanan dekoksasyon arı sokan bölgeye sürülerek acı ve şişliğe karşı kullanılır.
- Taze meyveleri kurt düşürücü olarak dahilen taze olarak tüketilir.
- Meyveleri taze olarak tüketilerek hemoroide karşı kullanılır.

Hayvan yemi;

a) Toprak üstü kısımları hayvan yemi olarak kullanılır.

4.1.2. *Sambucus nigra* L.

Şekil 4.2. *Sambucus nigra*.

Yöresel Bilgiler

İncelenen Örnek: Düzce Merkez Derdin Köyü, bahçe içi, 775 m, 26.05.2019.

Yöresel İsim: Yivdin Otu, Adıp (Abhaz yöresel isim).

Toplayıcı No: B. Erdinç 1023.

Kullanılan Kısımları: Gövde, meyve.

Yöresel Kullanım:**Tıbbi;**

a) Taze meyveleri diyabet ve astıma karşı dahilen tüketilir.

Gıda;

b) Meyvelerinden reçel ve marmelat yapılır.

Süs;

c) Gövdesinden oymalı dekoratif eşyalar yapılır.

4.1.3. *Viburnum opulus* L.

Şekil 4.3. *Viburnum opulus*.

Yöresel Bilgiler

İncelenen Örnek: Düzce Merkez Derdin Köyü, yol kenarı, 760 m, 13.08.2020.

Yöresel İsim: Kar topu, Girabolı.

Toplayıcı No: DUOF 9011, B. Erdiñ 1178.

Kullanılan Kısımları: Meyve.

Yöresel Kullanım:

Tıbbi;

a) Meyvelerinden hazırlanan dekoksion, diyabette şekeri düşürmek için dahilen kullanılır.

Süs;

b) Bahar ve yaz aylarında kar topu şeklinde çiçek açmasından dolayı bahçe içlerinde dekoratif amaçlı kullanılır.

4.2. AMARANTHACEAE

4.2.1. *Beta vulgaris* L.

Şekil 4.4. *Beta vulgaris*.

Yöresel Bilgiler

İncelenen Örnek: Düzce Merkez Uğur Köyü, bahçe içi, 370m, 01.10.2020.

Yöresel İsim: Kırmızı pancar, Pancar, Pezük.

Toplayıcı No: Gözlem.

Yetiştirme Ortamı: Kültür bitkisi.

Kullanılan Kısımları: Yaprak, şişkinleşmiş kök.

Yöresel Kullanım:

Tıbbi;

- a) Şişkinleşmiş kökünden elde edilen dekoksiyon diyabet ve hipertansiyonda dahilen kullanılır.
- b) Şişkinleşmiş kökü sindirim sistemini düzenlemesi için dahilen tüketilir.
- c) Şişkinleşmiş kökün suyu çıkartılır, şifa niyetine tüketilir.

Gıda;

- d) Yaprakları soğan ve tereyağ ile birlikte kavrularak yemeği yapılır.
- e) Şişkinleşmiş kökünden Çerkeslerin yöresel yemeği “Çerkes turşusu” yapılır.
- f) Şişkinleşmiş kökü haşlanarak veya çiğ olarak salatalarda kullanılır.
- g) Şişkinleşmiş kökün kabukları soyulur, haşlanır ve soğuduktan sonra yoğurtla karıştırılarak salatası hazırlanır.

4.3. APIACEAE

4.3.1. *Anethum graveolens* L.

Şekil 4.5. *Anethum graveolens*.

Yöresel Bilgiler

İncelenen Örnek: Düzce Merkez Uğur Köyü, bahçe içi, 345m, 23.06.2019.

Yöresel İsim: Dereotu.

Toplayıcı No: Gözlem.

Yetiştirme Ortamı: Kültür bitkisi.

Kullanılan Kısımları: Yaprak, toprak üstü kısımları.

Yöresel Kullanım:

Tıbbi;

- Yapraklarının dahilen çiğ olarak tüketilmesi tiroid eksikliğine karşı kullanılmaktadır. Tiroidi dengelediği söylenmektedir.
- Yaprakları hazmettirici olarak dahilen kullanılır.
- Kurutulmuş yapraklarından hazırlanan infüzyon bebeklerde gaz giderici olarak dahilen kullanılır.

Gıda;

- Genç sürgünleri yemeklerde ve salatalarda çeşni olarak kullanılmaktadır.

4.3.2. *Chaerophyllum byzantinum* Boiss.

Şekil 4.6. *Chaerophyllum byzantinum*.

Yöresel Bilgiler

İncelenen Örnek: Düzce Merkez Uğur Köyü, bahçe içi, 380m, 23.06.2019.

Yöresel İsim: Yoğurt Otu, Baldıran otu.

Toplayıcı No: B. Erdiñ 1002.

Kullanılan Kısımları: Yaprak.

Yöresel Kullanım:

Gıda;

a) Taze yaprakları haşlanıp yoğurt ile karıştırılarak tüketilir.

Hayvan Yemi;

b) Hayvan yemi olarak kullanılmaktadır.

4.3.3. *Coriandrum sativum* L.

Şekil 4.7. *Coriandrum sativum*.

Yöresel Bilgiler

İncelenen Örnek: Düzce Merkez Derdin Köyü bahçe içi, 783m, 08.06.2019.

Yöresel İsim: Kişniş, Kinzi, Ahuska (Abhaz yöresel isim).

Toplayıcı No: B. Erdinç 1003, 1145.

Yetiştirme Ortamı: Kültür bitkisi.

Kullanılan Kısımları: Toprak üstü, yaprak.

Yöresel Kullanım:

Tıbbi;

- a) Kurutulmuş toprak üstü kısımları mide gazı ve ağrılarına, hazımsızlık gibi sindirim sistemi bozukluklarına karşı dahilen kullanılır.
- b) Kurutulmuş toprak üstü kısımları yüksek kolesterolü düşürmeye karşı dahilen kullanılır.

Gıda;

- c) Toprak üstü kısımları kurutularak yemeklerde baharat ve çeşni olarak kullanılır.
- d) Taze yaprakları salatalarda kullanılır.
- e) Bölgede yaşayan Abhaz göçmenlerinin yöresel yemeği olan sızbal ve acıkanın içine çeşni olarak kullanılır.

4.3.4. *Daucus carota* L.

Şekil 4.8. *Daucus carota*.

Yöresel Bilgiler

İncelenen Örnek: Düzce Merkez Kaledibi Köyü, bahçe içi, 225 m, 09.08.2020.

Yöresel İsim: Yabani havuç, Havuç.

Toplayıcı No: B. Erdiñ 1184.

Yetiştirme Ortamı: Kültür bitkisi.

Kullanılan Kısımları: Kök, toprak üstü kısımları.

Yöresel Kullanım:

Tıbbi;

- a) Kökü göz sağlığı açısından önemli olduğu için çiğ olarak tüketilir.
- b) Kökü sindirim sistemini düzenlemede etkilidir.
- c) Kökü kolesterol düşürücü olarak dahilen tüketilir.

Gıda;

- d) Kökü pişirilerek gıda olarak tüketilir.
- e) Kökü salatalarda çiğ olarak tüketilir.

Hayvan Yemi;

- f) Toprak üstü kısımları hayvan yemi olarak kullanılır.

4.3.5. *Oenanthe pimpinelloides* L.

Şekil 4.9. *Oenanthe pimpinelloides*.

Yöresel Bilgiler

İncelenen Örnek: Düzce Merkez Derdin Köyü, bahçe içi, 784 m, 27.04.2019.

Yöresel İsim: Kaz ayağı, Amgundur (Abhaz yöresel isim).

Toplayıcı No: B. Erdinç 1004.

Kullanılan Kısımları: Toprak üstü, yaprak.

Yöresel Kullanım:

Tıbbi;

- a) Bitkinin kök kısımlarından hazırlanan dekoksasyon iltihap dağıtıcı olarak dahilen tüketilir.

Gıda;

- b) Bitkinin taze yapraklarından yoğurtlu salatası yapılır.
- c) Toprak üstü kısımları soğan ile kavrularak yemeği yapılır.
- d) Ceviz ile birlikte Abhaz göçmenlerinin yöresel yemeği “Çapa yemeği” yapılır.
- e) Yaprakları haşlanarak zeytinyağı ve limon ile karıştırılarak salatası yapılır.
- f) Taze yaprakları yağda kavrularak hamur işi yemeklerinin içine konulur.

4.3.6. *Petroselinum crispum* (Mill.) A. W. Hill

Şekil 4.10. *Petroselinum crispum*.

Yöresel Bilgiler

İncelenen Örnek: Düzce Merkez Kaledibi Köyü, bahçe içi, 235 m, 10.07.2020.

Yöresel İsim: Maydonoz.

Toplayıcı No: B. Erdiñ 1038.

Yetiştirme Ortamı: Kültür bitkisi.

Kullanılan Kısımları: Yaprak, sap.

Yöresel Kullanım:

Tıbbi;

- a) Taze yapraklarından hazırlanan dekoksion, idrar söktürücü olarak dahilen tüketilir.
- b) Taze yaprakları ve kiraz sapı ile birlikte hazırlanan dekoksion, ödem attırıcı ve idrar söktürücü olarak dahilen tüketilir.
- c) Sap ve yapraklarının robottan geçirilmesiyle elde edilen yoğun kıvamlı suyu dahilen tüketildiğinde idrar yolu enfeksiyonlarına karşı koruyucu olarak kullanılır.

Gıda;

- d) Taze yaprakları salatalarda ve yemeklerde kullanılır.

4.4. APOCYNACEAE

4.4.1. *Vinca major* L.

Şekil 4.11. *Vinca major*.

Yöresel Bilgiler

İncelenen Örnek: Düzce Merkez Samandere Köyü, ormanlık alan, 665 m, 23.04.2020.

Yöresel İsim: Cezayir menekşesi.

Toplayıcı No: B. Erdinç 1179.

Kullanılan Kısımları: Toprak üstü.

Yöresel Kullanım:

Süs;

a) Dekoratif amacıyla bahçelerde kullanılır.

4.5. AQUIFOLIACEAE

4.5.1. *Ilex colchica* Pojark.

Şekil 4.12. *Ilex colchica*.

Yöresel Bilgiler

İncelenen Örnek: Düzce Merkez Derdin Köyü, ormanlık alan, 833 m, 15.05.2020.

Yöresel İsim: Işılğan, Adigici (Abhaz yöresel isim).

Toplayıcı No: DUOF 9019, B. Erdinç 1143.

Kullanılan Kısımları: Meyve, gövde.

Yöresel Kullanım:

Tıbbi;

a) Taze meyveleri müshil etkisi için dahilen az miktarda kullanılır.

Yakacak;

b) Gövdesi yakacak olarak kullanılır.

Süs;

c) Meyveli dalları dekoratif amacıyla vazolarda kullanılır.

4.6. ASPLENIACEAE

4.6.1. *Asplenium onopteris* L.

Şekil 4.13. *Asplenium onopteris*.

Yöresel Bilgiler

İncelenen Örnek: Düzce Merkez Derdin Köyü, ormanlık alan, 785 m, 26.05.2019.

Yöresel İsim: Eğrelti otu, Atrasa (Abhaz yöresel isim).

Toplayıcı No: B. Erdiñ 1006.

Kullanılan Kısımları: Toprak üstü.

Yöresel Kullanım:

Diğer Kullanım;

- a) Ambarlarda saklanan kışlık mahsulü soğuktan ve parazitlerden korumak için üst ve alt kısımlarına serilir.

4.7. ASTERACEAE

4.7.1. *Achillea millefolium* L. “Apfelblüte”

Şekil 4.14. *Achillea millefolium*.

Yöresel Bilgiler

İncelenen Örnek: Düzce Merkez Derdin Köyü, bahçe içi, 800 m, 13.08.2020.

Yöresel İsim: Mor civanperçemi.

Toplayıcı No: DUOF 9049, B. Erdinç 1131.

Yetiştirme Ortamı: Kültür bitkisi.

Kullanılan Kısımları: Toprak üstü.

Yöresel Kullanım:

Tıbbi;

- Toprak üstü kısımlarından hazırlanan infüzyon dahilen tüketildiğinde menopoz dönemindeki kadınların süreci kolay geçirmesine yardımcı olur.
- Toprak üstü kısımlarından hazırlanan infüzyon sindirim sistemini rahatlatıcı olarak ve hemoroide karşı dahilen kullanılır.

Süs;

- Bahçelere dekorasyon amacıyla dikimi yapılır.

4.7.2. *Achillea nobilis* L.

Şekil 4.15. *Achillea nobilis*.

Yöresel Bilgiler

İncelenen Örnek: Düzce Merkez Derdin Köyü, bahçe içi, 765 m, 07.06.2020.

Yöresel İsim: Civanperçemi.

Toplayıcı No: B. Erdiñ 1156.

Kullanılan Kısımları: Toprak üstü.

Yöresel Kullanım:

Tıbbi;

- a) Çiçekli toprak üstü kısımlarından hazırlanan infüzyon kadınlarda adet düzensizliklerine karşı dahilen tüketilir.
- b) Çiçekli toprak üstü kısımlarından hazırlanan infüzyon sindirim sistemi rahatsızlıkları için dahilen kullanılır.

4.7.3. *Bellis perennis* L.

Şekil 4.16. *Bellis perennis*.

Yöresel Bilgiler

İncelenen Örnek: Düzce Merkez Derdin Köyü, yol kenarı, 785 m, 27.04.2019.

Yöresel İsim: Papatya, Ahöakama (Abhaz yöresel isim).

Toplayıcı No: B. Erdinç 1008.

Kullanılan Kısımları: Kapitulum, toprak üstü kısımları.

Yöresel Kullanım:

Tıbbi;

- Kurutulmuş kapitulumlarından hazırlanan infüzyon sakinleştirici olarak, göğüs ağrılarına ve nefes darlığına karşı dahilen kullanılır.
- Taze veya kurutulmuş toprak üstü kısımlarından hazırlanan dekoksiyon saç rengini açmada ve saç bakımı için haricen kullanılır.

Hayvan Yemi;

- Toprak üstü kısımları hayvan yemi olarak kullanılır.

4.7.4. *Cirsium arvense* (L.) Scop.

Şekil 4.17. *Cirsium arvense*.

Yöresel Bilgiler

İncelenen Örnek: Düzce Merkez Derdin Köyü, yol kenarı, 775 m, 23.06.2019.

Yöresel İsim: Dikenli Harşıl Otu.

Toplayıcı No: DUOF 9039, B. Erdinç 1010.

Kullanılan Kısımları: Kök, toprak üstü kısımları.

Yöresel Kullanım:

Tıbbi;

- Kökü kavrulup çiğnendiğinde ağız içi yaraları ve damak yaralarını tedavi edici olarak kullanılır.
- Toprak üstü kısımlarından hazırlanan dekoksiyon kuvvet verici olarak dahilen tüketilir.

Hayvan yemi;

- Toprak üstü kısımları hayvan yemi olarak kullanılır.

4.7.5. *Cirsium ligulare* Boiss.

Şekil 4.18. *Cirsium ligulare*.

Yöresel Bilgiler

İncelenen Örnek: Düzce Merkez Kaledibi Köyü, yol kenarı, 250 m, 13.08.2020.

Yöresel İsim: Deve Dikeni.

Toplayıcı No: DUOF 8980, B. Erdinç 1116.

Kullanılan Kısımları: Toprak üstü kısımları, kapitulum.

Yöresel Kullanım:

Tıbbi;

- a) Kurutulmuş kapitulumlarından hazırlanan dekoksiyon dahilen tüketildiğinde göğüs ağrılarına karşı kullanılır.

Hayvan yemi;

- b) Toprak üstü kısımları hayvan yemi olarak kullanılır.

4.7.6. *Cota tinctoria* (L.) J. Gay var. *discoidea* (All.) Özbek & Vural

Şekil 4.19. *Cota tinctoria* var. *discoidea*.

Yöresel Bilgiler

İncelenen Örnek: Düzce Merkez Derdin Köyü yolu, yol kenarı, 521 m, 23.06.2019.

Yöresel İsim: Top papatya, Boyacı papatyası.

Toplayıcı No: DUOF 8998, B. Erdinç 1007.

Kullanılan Kısımları: Toprak üstü, çiçek.

Yöresel Kullanım:

Tıbbi;

- a) Kurutulmuş çiçeklerinden hazırlanan dekoksasyon haricen cilde uygulandığında çeşitli cilt rahatsızlıklarına karşı kullanılır, kaşıntı ve döküntüleri hafifletir.

Boyama;

- b) Kurutulmuş toprak üstü kısımlarından hazırlanan dekoksiyondan elde edilen suyu boyar madde olarak yün boyamada kullanılır.

4.7.7. *Helianthus tuberosus* L.

Şekil 4.20. *Helianthus tuberosus*.

Yöresel Bilgiler

İncelenen Örnek: Düzce Merkez Derdin Köyü, bahçe içi, 771 m, 23.06.2019.

Yöresel İsim: Yer elması, Akurca (Abhaz yöresel isim).

Toplayıcı No: B. Erdiñ 1011.

Yetiştirme Ortamı: Kültür bitkisi.

Kullanılan Kısımları: Kök.

Yöresel Kullanım:

Tıbbi;

- a) Kökleri çiğ halde kabızlık giderici olarak dahilen tüketilir.
- b) Kökleri böbrek rahatsızlıklarında dahilen tüketilmektedir.
- c) Kökü diyabette dahilen kullanılır.

Gıda;

- d) Kök kısımlarından salatası ve yemeği yapılır.
- e) Kökü çiğ olarak tüketilir.

4.7.8. *Lactuca sativa* L.

Şekil 4.21. *Lactuca sativa*.

Yöresel Bilgiler

İncelenen Örnek: Düzce Merkez Kaledibi Köyü, bahçe içi, 240 m, 5.08.2020.

Yöresel İsim: Marul.

Toplayıcı No: DUOF 9031, B. Erdinç 1132.

Yetiştirme Ortamı: Kültür bitkisi.

Kullanılan Kısımları: Yaprak.

Yöresel Kullanım:

Tıbbi;

a) Taze yaprakları çiğ olarak tüketildiğinde sindirim sistemini düzenlemektedir.

Gıda;

b) Taze yaprakları gıda olarak özellikle salatalarda çiğ olarak tüketilir.

4.7.9. *Petasites hybridus* (L.) G. Gaertn., B. Mey. & Scherb.

Şekil 4.22. *Petasites hybridus*.

Yöresel Bilgiler

İncelenen Örnek: Düzce Merkez Derdin Köyü, yol kenarı, 770 m, 23.06.2019.

Yöresel İsim: Kabalak, Kabalak otu.

Toplayıcı No: DUOF 8976, B. Erdiñ 1012.

Kullanılan Kısımları: Toprak üstü, yaprak.

Yöresel Kullanım:

Tıbbi;

- a) Yaprak kısımları ateşte ısıtıldıktan sonra vücutta ağrı olan yere sarılarak haricen uygulanır.
- b) Yaprakları açık yaralarda haricen yara üzerine sarılarak yaranın mikrop kapması engellenir.

Hayvan yemi;

- c) Taze yaprakları hayvanlar yemi olarak kullanılır.

Diğer kullanım;

- d) Büyük yapraklar tarlada güneşten veya yağmurdan korunmak için baş üstünde tutularak kullanılır.

4.7.10. *Pulicaria dysenterica* (L.) Bernh.

Şekil 4.23. *Pulicaria dysenterica*.

Yöresel Bilgiler

İncelenen Örnek: Düzce Merkez Samandere Köyü, yol kenarı, 777 m, 13.08.2020.

Yöresel İsim: Yara otu, Papatya.

Toplayıcı No: DUOF 9034, B. Erdiñ 1180.

Kullanılan Kısımları: Toprak üstü.

Yöresel Kullanım:

Tıbbi;

- a) Toprak üstü kısımlarından hazırlanan dekoksiyon ciltte bulunan yaralara haricen uygulandırğında kaşıntı ve kızarıklık gibi şikayetleri azaltmaktadır.

4.7.11. *Sonchus asper* (L.) Hill subsp. *glaucescens* (Jord.) Ball

Şekil 4.24. *Sonchus asper*.

Yöresel Bilgiler

İncelenen Örnek: Düzce Merkez Derdin Köyü, bahçe içi, 808 m, 23.06.2019.

Yöresel İsim: Sütü ot, Harşıl otu (Abhaz yöresel isim).

Toplayıcı No: DUOF 9010, B. Erdinç 1009.

Kullanılan Kısımları: Toprak üstü, yaprak.

Yöresel Kullanım:

Tıbbi;

a) Taze yaprakları kavrularak sindirimi ve hazmı kolaylaştırıcı olarak dahilen tüketilir.

Gıda;

b) Taze yaprakları kavrularak yemeği yapılır.

c) Yaprakları kavrularak yöresel Abhaz yemeklerinden “harşıl” yemeği yapılır.

Hayvan yemi;

d) Toprak üstü kısımları hayvan yemi olarak kullanılır.

Veteriner halk hekimliği;

e) Sindirim sorunu yaşayan hayvanlara yedirilir.

4.7.12. *Tanacetum parthenium* (L.) Sch. Bip.

Şekil 4.25. *Tanacetum parthenium*.

Yöresel Bilgiler

İncelenen Örnek: Düzce Merkez Derdin Köyü, yol kenarı, 498 m, 23.06.2019.

Yöresel İsim: Papatya.

Toplayıcı No: DUOF 8997, B. Erdiñ 1031.

Kullanılan Kısımları: Çiçek, yaprak.

Yöresel Kullanım:

Tıbbi;

- Taze veya kurtulmuş çiçeklerinden hazırlanan infüzyon boğaz ağrısına karşı dahilen kullanılır.
- Taze yapraklarından hazırlanan dekoksion idrar yolları rahatsızlıklarında ve idrar söktürücü olarak dahilen kullanılır.
- Taze yapraklarından hazırlanan dekoksion kadın hastalıklardan oluşan ağrılara karşı dahilen kullanılır.

4.7.13. *Taraxacum serotinum* (Waldst. & Kit.) Fisch.

Şekil 4.26. *Taraxacum serotinum*.

Yöresel Bilgiler

İncelenen Örnek: Düzce Merkez Derdin Köyü, bahçe içi, 778 m, 27.04.2019.

Yöresel İsim: Karahindibağ, Yol Eğrisi, Diken Otu, Adırgıg (Abhaz yöresel isim).

Toplayıcı No: DUOF 8975, B. Erdiñ 1014, 1015, 1016.

Kullanılan Kısımları: Yaprak, kök, toprak üstü.

Yöresel Kullanım:

Tıbbi;

- a) Toprak üstü kısımlarından hazırlanan infüzyon dahilen idrar yolu enfeksiyonlarına karşı kullanılmaktadır.

Gıda;

- b) Taze yaprakları kavrularak veya haşlanarak yemeği yapılır.
c) Yaprakları doğranarak yumurta ile birlikte sabah kahvaltısında tüketilir.
d) Yaprakları zeytinyağı ile birlikte taze kökü doğranarak salatalara konulur.

Hayvan yemi;

- e) Toprak üstü kısımları hayvan yemi olarak kullanılır.

4.7.14. *Tussilago farfara* L.

Şekil 4.27. *Tussilago farfara*.

Yöresel Bilgiler

İncelenen Örnek: Düzce Merkez Derdin Köyü, yol kenarı, 770 m, 27.04.2019.

Yöresel İsim: Öksürük Otu.

Toplayıcı No: B. Erdiñ 1183.

Kullanılan Kısımları: Toprak üstü.

Yöresel Kullanım:

Tıbbi;

- Toprak üstü kısımlarından hazırlanan infüzyon öksürük kesici ve balgam söktürücü olarak kullanılır.
- Toprak üstü kısımlarından hazırlanan ve soğutulan dekoksiyon ayak yaralarına karşı haricen kullanılır.

4.8. BETULACEAE

4.8.1. *Carpinus betulus* L.

Şekil 4.28. *Carpinus betulus*.

Yöresel Bilgiler

İncelenen Örnek: Düzce Merkez Şimşirlik Mevkii, ormanlık alan, 423 m, 23.04.2020.

Yöresel İsim: Kara gürgen, Karigen, Aheça (Abhaz yöresel isim).

Toplayıcı No: DUOF 9037, B. Erdinç 1117.

Kullanılan Kısımları: Gövde, dal, kök, meyve.

Yöresel Kullanım:

Gıda;

- a) Taze meyvesi yemiş olarak tüketilir.
- b) Taze meyve ezilerek yağı çıkartılır, bu yağ yemeklerde kullanılır.

Yakacak;

- c) Gövde, dal ve kök kısımları yakacak olarak kullanılır.

El Aleti;

- d) Gövdesi ve dal kısımlarından tarım aleti sapı yapımında kullanılır.
- e) Gövdesi Abhazların sıklıkla kullandığı yöresel sofraları *Ayfua* yapımında kullanılmaktadır. Sofra yaklaşık yarım metre çapında ve yarım metreden biraz fazla yüksekliktedir. Yine aynı türden küçük tabureleri vardır.

4.8.2. *Corylus avellana* L.

Şekil 4.29. *Corylus avellana*.

Yöresel Bilgiler

İncelenen Örnek: Düzce Merkez Derdin Köyü, bahçe içi, 794 m, 23.06.2019.

Yöresel İsim: Fındık, Arasa (Abhaz yöresel isim).

Toplayıcı No: DUOF 9005, B. Erdinç 1044.

Yetiştirme Ortamı: Kültür bitkisi.

Kullanılan Kısımları: Dal, tohum, kabuk.

Yöresel Kullanım:

Tıbbi;

- a) Tohumları kolesterolü kontrol altına alır, güç ve enerji verir.
- b) Tohumları kas ve kemik ağrılarına karşı çiğ olarak dahilen tüketilir.
- c) Tohum kabuğundan elde edilen dekoksasyon dahilen tüketildiğinde bağırsak dengesini düzenler.
- d) Tohumları çiğ olarak tüketildiğinde kabızlığı giderir, müshil etkisi vardır.

Gıda;

- e) Tohumları tazeyken ve kurutulduktan sonra kavrularak çerez olarak tüketilir. Ayrıca ezilerek kek ve tatlıların yapımında iç malzemesi olarak kullanılır.

Yakacak;

- f) Budanan dalları ve kabukları yakacak olarak kullanılır.

El aleti;

- g) Dallarından yayık için şerit yapımında kullanılır

h) Şekil vermesi kolay olan genç dallarından sepet örülür. Bu sepetlerde çoğunlukla geleneksel abhaz peynirini süzmek ve saklamak için kullanılmaktadır. Çiğ peynir imal edildikten sonra sepetlerde soğukta birkaç gün bekletilerek süzülür ve süzme işlemi sonrası peynirin dış kısmı sepet şeklini alır. Bu sebeple sepetlerin boyutu peynir boyutuna yakın olacak şekilde küçük olarak örülmektedir.

4.9. BORAGINACEAE

4.9.1. *Trachystemon orientalis* (L.) D. Don

Şekil 4.30. *Trachystemon orientalis*.

Yöresel Bilgiler

İncelenen Örnek: Düzce Merkez Derdin Köyü, yol kenarı, 471 m, 27.04.2019.

Yöresel İsim: Kaldirik, Kaldirik otu, Galdirik, Mancar otu.

Toplayıcı No: DUOF 9008, B. Erdinç 1017.

Kullanılan Kısımları: Toprak üstü, yaprak, gövde, çiçek.

Yöresel Kullanım:

Tıbbi;

- Toprak üstü kısımları kurutularak hazırlanan infüzyon çayın idrar söktürücü olarak dahilen tüketilir.
- Toprak üstü kısımları taze olarak doğranıp yağda kavrulularak yapılan yemeği sindirim sisteminin çalışmasını hızlandırır, kabızlığı önler.

Gıda;

- c) Karadeniz göçmenleri bitkinin yaprak ve gövde kısımlarını soğan ile kavurarak yemeği yapılır.
- d) Yaprak ve gövde kısımları salatalarda kullanılır.
- e) Yaprak kısımları yumurta ile kavrularak sabah kahvaltılarında tüketilir.
- f) Yaprak kısımlarından sarma yemeği yapılır.
- g) Toprak üstü kısımları kurutularak hazırlanan infüzyon çay olarak tüketilir.

4.10. BRASSICACEAE**4.10.1. *Brassica oleracea* L. var. *acephala* DC.**

Şekil 4.31. *Brassica oleracea*.

Yöresel Bilgiler

İncelenen Örnek: Düzce Merkez Derdin Köyü, bahçe içi, 747 m, 23.06.2019.

Yöresel İsim: Karalahana, Pancar, Mancar, Ahul (Abhaz yöresel isim).

Toplayıcı No: DUOF 9003, B. Erdinç 1018.

Yetiştirme Ortamı: Kültür bitkisi.

Kullanılan Kısımları: Toprak üstü kısımları, yaprak.

Yöresel Kullanım:

Tıbbi;

- a) Yaprakları romatizma ve eklem ağrılarının dindirilmesi için ısıtılarak ağrının olduğu yere haricen uygulanarak bekletilir.

Gıda;

- b) Topraküstü kısımlarından Karadeniz göçmenleri çorbası ve yemeği yapılır.
c) Yapraklarından Karadeniz göçmenleri “Cevizli dövme mancar” ve “Mancar diblesi” yemekleri yapılır.
d) Yapraklarından turşu ve sarma yemeği yapılır.
e) Yapraklarından Abhaz yöresel yemeği “Ahulçapa” yapılır.

Hayvan yemi;

- f) Bitkinin toprak üstü kısımları hayvan yemi olarak kullanılır.

4.11. BUXACEAE

4.11.1. *Buxus sempervirens* L.

Şekil 4.32. *Buxus sempervirens*.

Yöresel Bilgiler

İncelenen Örnek: Düzce Merkez Uğur Köyü, bahçe içi, 425 m, 24.08.2019.

Yöresel İsim: Şimşir, Çit otu, Aşidz (Abhaz yöresel isim).

Toplayıcı No: DUOF 8960, B. Erdinç 1019, 1118.

Kullanılan Kısımları: Toprak üstü kısımları, yaprak, gövde, dal.

Yöresel Kullanım:

Tıbbi;

- a) Taze yaprakları çiğnenir, yutulmadan tükürüldüğünde ağız içinde oluşan yaralara ve aftlara, diş eti kanamalarına karşı kullanılır.
- b) Şimşirden yapılan kaşık ateşte ısıtılarak dudak üzerindeki uçuğa haricen uygulandığında uçuğu iyileştirdiği söylenmektedir.

Veteriner halk hekimliği;

- c) Hayvanların sindirim sistemi düzenlemek için yaprakları yem olarak verilir.

El aleti;

- d) Gövdesinden kepçe, karıştırıcı, kâse, kaşık ve tarım aleti sapı yapımında yararlanılmaktadır.

Yakacak;

- e) Gövdesi ve dalları yakacak olarak kullanılır.

Müzik aleti;

- f) Gövdesinden ritim tutmaya yarayan Abhaz yöresel müzik aleti *Pkhoçiç* yapılır.

Süs;

- g) Çit bitkisi olarak bahçe çevrelerine dekoratif amaçlı dikilir.

4.12. CAPRIFOLICEAE

4.12.1. *Dipsacus laciniatus* L.

Şekil 4.33. *Dipsacus laciniatus*.

Yöresel Bilgiler

İncelenen Örnek: Düzce Merkez Derdin Köyü, bahçe içi, 752 m, 24.08.2019.

Yöresel İsim: Eşek dikenî.

Toplayıcı No: B. Erdinç 1030.

Kullanılan Kısımları: Gövde, toprak üstü kısımları, lateks.

Yöresel Kullanım:

Veteriner halk hekimliği

- Hayvanların ağızlarında oluşan iltihaplı yaraları patlatması için yemlerine katılır.
- Bitkinin gövde kısmındaki lateksi hayvanlarda oluşan yaralara haricen uygulanarak yara iyileştirici olarak kullanılmaktadır.

4.13. CORNACEAE

4.13.1. *Cornus mas* L.

Şekil 4.34. *Cornus mas*.

Yöresel Bilgiler

İncelenen Örnek: Düzce Merkez Derdin Köyü, bahçe içi, 773 m, 1.05.2019.

Yöresel İsim: Kızılcık, Abgızra (Abhaz yöresel isim).

Toplayıcı No: DUOF 8990, DUOF 8991, B. Erdinç 1024, 1025, 1076.

Kullanılan Kısımları: Dal, gövde, meyve.

Yöresel Kullanım:

Tıbbi;

- a) Meyveleri çiğ olarak tüketildiğinde böbrek rahatsızlıklarına ve böbrek taşı düşürmeye yardımcı olur.
- b) Meyvelerinden hazırlanan komposto ağız yaralarına karşı dahilen tüketilir.
- c) Taze meyvelerinden hazırlanan dekoksion idrar yolu enfeksiyonlarına karşı dahilen kullanılır.

Gıda;

- d) Taze meyvelerinden şerbet, reçel, komposto, pestil ve marmelat yapılır.

Yakacak;

- e) Odunu yakacak olarak kullanılır.

El aleti;

- f) Genç dallarından sepet örülür.
- g) Gövdesinden ekin arabası, boyunduruk çubukları yapılır.

4.13.2. *Cornus sanguinea* L. subsp. *australis* (C. A. Mey.) Jáv.

Şekil 4.35. *Cornus sanguinea*.

Yöresel Bilgiler

İncelenen Örnek: Düzce Merkez Derdin Köyü, bahçe içi, 842 m, 23.06.2019.

Yöresel İsim: Yabani kızılıcık, Abgızra (Abhaz yöresel isim).

Toplayıcı No: DUOF 8989, B. Erdinç 1026.

Kullanılan Kısımları: Dal, gövde, meyve.

Yöresel Kullanım:

Tıbbi;

- a) Meyveleri çiğ olarak tüketildiğinde böbrek rahatsızlıklarına ve böbrek taşı düşürmeye yardımcı olur.
- b) Meyvelerinden hazırlanan komposto ağız yaralarına karşı dahilen tüketilir.
- c) Taze meyvelerinden hazırlanan dekoksiyon idrar yolu enfeksiyonlarına karşı dahilen kullanılır.

Gıda;

- d) Taze meyvelerinden şerbet, reçel, komposto, pestil ve marmelat yapılır.

Yakacak;

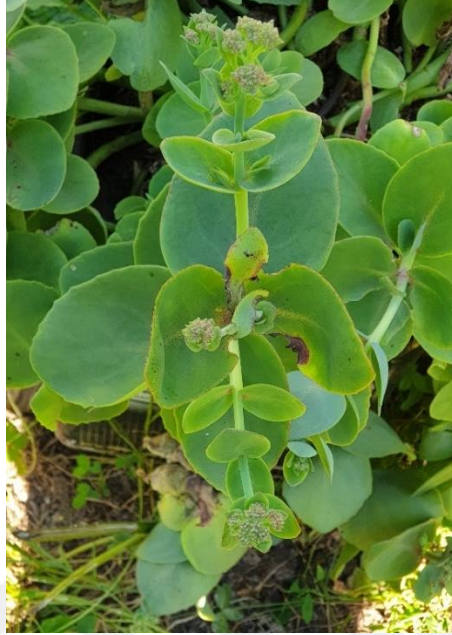
- e) Odunu yakacak olarak kullanılır.

El aleti;

- f) Genç dallarından sepet örülür.
- g) Gövdesinden ekin arabası, boyunduruk çubukları yapılır.

4.14. CRASSULACEAE

4.14.1. *Sedum telephium* L. subsp. *maximum* Krock.

Şekil 4.36. *Sedum telephium*.

Yöresel Bilgiler

İncelenen Örnek: Düzce Merkez Derdin Köyü, bahçe içi, 765 m, 5.08.2020.

Yöresel İsim: Çıban otu.

Toplayıcı No: B. Erdinç 1161.

Kullanılan Kısımları: Yaprak, toprak üstü kısımları.

Yöresel Kullanım:

Tıbbi;

- Yaprakları ateşte ısıtılarak çıbanın olduğu bölgeye sarılarak bekletildiğinde çıbanın olgunlaşmasını sağlayarak iltihabı akıtır.
- Yaprakları tereyağı ve tuz ile kavrularak macun kıvamına getirilir. Çıban ve iltihaplı yaranın üstüne sarılarak bekletilir. İltihabın kuruması sağlanır.
- Yaprak kısmının zarı soyulur, zar kısmı közde ısıtılarak çıbanın olduğu bölgeye konulur, çıbanın olgunlaşarak akması sağlanır.

Süs;

- Bahçelere süs amacıyla ekilir.

4.15. CUCURBITACEAE

4.15.1. *Cucurbita moschata* Duchesne

Şekil 4.37. *Cucurbita moschata*.

Yöresel Bilgiler

İncelenen Örnek: Düzce Merkez Güven Köyü, bahçe içi, 275 m, 15.10.2020.

Yöresel İsim: Bal Kabağı, Çerkes kabağı, Apsuva kap (Abhaz yöresel isim).

Toplayıcı No: B. Erdinç 1185.

Yetiştirme Ortamı: Kültür bitkisi.

Kullanılan Kısımları: Meyve, tohum, çiçek, yaprak.

Yöresel Kullanım:

Tıbbi;

- a) Meyveleri bağırsak sistemini güçlendirir, kabızlığı önler.
- b) Meyvelerinin kolesterol düşürücü etkisi vardır.

Gıda;

- c) Meyveleri dilimlenir, şeker ile kaynatılarak tatlı olarak tüketilir.
- d) Tohumları kurutulup çerez olarak tüketilir.
- e) Meyveleri soğan ile kavrularak püre haline getirilir. İçerisine süt eklenerek çorba yapılarak tüketilir.
- f) Meyvelerin suda haşlanmasıyla yöresel Abhaz tatlısı “Akab Yüjını ve Kapara” yemeği yapılır.
- g) Çiçekleri sabah erken saatte açırken toplanır, sarma yemeği yapılır. Sarmanın baş kısımları yaprak ile kapatılır.

4.16. CUPRESSACEAE

4.16.1. *Cupressus sempervirens* L.

Şekil 4.38. *Cupressus sempervirens*.

Yöresel Bilgiler

İncelenen Örnek: Düzce Merkez Uğur Köyü, bahçe içi, 729 m, 24.04.2019.

Yöresel İsim: Servi.

Toplayıcı No: DUOF 8997, B. Erdinç 1108.

Yetiştirme Ortamı: Kültür bitkisi.

Kullanılan Kısımları: Kozalak, gövde, reçine.

Yöresel Kullanım:

Tıbbi;

- a) Taze kozalaklarından hazırlanan dekoksiyon süzülür ve soğutularak içildiğinde öksürüğe, astıma ve göğüs ağrılarına karşı dahilen tüketilir.
- b) Gövdesinden elde edilen reçinesi siğil çıkan bölgeye harice uygulanarak siğilin düşmesi sağlanır.

El aleti;

- c) Gövdesinden erzak dolabı ve çeyiz sandığı yapılır.
- d) Odunu inşa işlerinde iskele ayağı yapımında kullanılır.

Süs;

- e) Mezarlık alanlara dekoratif amaçlı dikimi yapılır.

4.16.2. *Juniperus foetidissima* Willd.

Şekil 4.39. *Juniperus foetidissima*.

Yöresel Bilgiler

İncelenen Örnek: Düzce Merkez Uğur Köyü, bahçe iç, 280 m, 29.06.2020.

Yöresel İsim: Ardıç, Ağ (Abhaz yöresel isim).

Toplayıcı No: B. Erdinç 1114.

Kullanılan Kısımları: Gövde, meyve, tohum.

Yöresel Kullanım:

Tıbbi;

- a) Tohumlarından hazırlanan dekoksasyon hemoroid tedavisinde dahilen kullanılır.
- b) Meyveleri diyabet hastalığında çiğ olarak tüketilir.
- c) Taze meyvelerin ezilmesi ile ortaya çıkan suyu bağırsak hastalıklarına karşı dahilen kullanılır.

Gıda;

- d) Meyvesi taze veya kurutulmuş olarak tüketilir.

El aleti;

- e) Gövdesinden avla ve ambar direkleri yapılır.

Mobilya;

- f) Odunu tornacılık ve oymacılık işlerinde kullanılır.

4.16.3. *Juniperus oxycedrus* L.

Şekil 4.40. *Juniperus oxycedrus*.

Yöresel Bilgiler

İncelenen Örnek: Düzce Merkez Kaledibi Köyü, bahçe içi, 244 m, 23.04.2020.

Yöresel İsim: Ardıç, Ağ (Abhaz yöresel isim).

Toplayıcı No: DUOF 9023, B. Erdinç 1148.

Kullanılan Kısımları: Gövde, meyve, tohum.

Yöresel Kullanım:

Tıbbi;

- a) Tohumlarından hazırlanan dekoksiyon hemoroid hastalığında dahilen kullanılır.
- b) Meyveleri çiğ olarak tüketildiğinde boğaz ağrısı ve diyabete karşı kullanılır.
- c) Taze meyvelerin ezilmesi ile ortaya çıkan suyu bağırsak hastalıklarına karşı dahilen kullanılır.

Gıda;

- d) Meyvesi taze veya kurutulmuş olarak tüketilir.

El aleti;

- e) Gövdesinden avla ve ambar direkleri yapılır.

Mobilya;

- f) Odunu tornacılık ve oymacılık işlerinde kullanılır.

4.16.4. *Platycladus orientalis* (L.) Franco

Şekil 4.41. *Platycladus orientalis*.

Yöresel Bilgiler

İncelenen Örnek: Düzce Merkez Samandere Köyü, bahçe içi, 711 m, 24.06.2019.

Yöresel İsim: Mazı.

Toplayıcı No: DUOF 8996, B. Erdinç 1110.

Yetiştirme Ortamı: Kültür bitkisi.

Kullanılan Kısımları: Gövde.

Yöresel Kullanım:

Süs;

a) Süs bitkisi olarak bahçelerde dekoratif amaçlı kullanılmaktadır.

4.17. DIOSCOREACEAE

4.17.1. *Dioscorea communis* (L.) Caddick & Wilkin

Şekil 4.42. *Dioscorea communis*.

Yöresel Bilgiler

İncelenen Örnek: Düzce Merkez Derdin Köyü, ormanlık alan, 744 m, 23.06.2019.

Yöresel İsim: Yılan yastığı, Yılan zehir otu.

Toplayıcı No: DUOF 9015, B. Erdiñ 1028, 1029.

Kullanılan Kısımları: Meyve.

Yöresel Kullanım:

Tıbbi;

- a) Meyveler ezilerek suyu çıkartılır ve lapa haline getirilir. Ağrıyan bölgeye haricen uygulanarak ağrı dindirici olarak kullanılır.

Diğer;

- b) Taze meyvesi toplanarak evlerin eşiklerinde yakılması ile yılanların evin içine girmesi engellendiğine inanılmaktadır.

4.18. DRYOPTERIDACEAE

4.18.1. *Dryopteris filix-mas* (L.) Schott

Şekil 4.43. *Dryopteris filix-mas*.

Yöresel Bilgiler

İncelenen Örnek: Düzce Merkez Derdin Köyü, ormanlık alan, 815 m, 13.08.2020.

Yöresel İsim: Erkek eğrelti otu, Açırasa (Abhaz yöresel isim).

Toplayıcı No: B. Erdinç 1169.

Kullanılan Kısımları: Toprak üstü, rizom.

Yöresel Kullanım:

Tıbbi;

- a) Toprak üstü kısımları ile rizom kısmından hazırlanan dekoksiyon dahilen tüketildiğinde hemoroide karşı dahilen kullanılmaktadır. Aynı su ile hastalıklı bölgenin yıkanması iyileşme hızını arttırmaktadır.

4.19. EBENACEAE

4.19.1. *Diospyros lotus* L.

Şekil 4.44. *Diospyros lotus*.

Yöresel Bilgiler

İncelenen Örnek: Düzce Merkez Derdin Köyü, bahçe içi, 787 m, 23.06.2019.

Yöresel İsim: Hurma.

Toplayıcı No: DUOF 9050, B. Erdiñ 1031, 1032.

Yetiştirme Ortamı: Kültür bitkisi.

Kullanılan Kısımları: Meyve.

Yöresel Kullanım:

Tıbbi;

- a) Taze meyveleri kabızlık ve ishale karşı dahilen kullanılır, sindirim sistemini düzenler.
- b) Kuru meyveleri ılık suyun içerisinde bekletildikten sonra içilirse kabızlığı önler.

Gıda;

- c) Meyveleri taze ve kurutulmuş olarak tüketilir.

4.20. EQUISETACEAE

4.20.1. *Equisetum telmateia* Ehrh.

Şekil 4.45. *Equisetum telmateia*.

Yöresel Bilgiler

İncelenen Örnek: Düzce Merkez Derdin Köyü, su kenarı, 772 m, 23.06.2019.

Yöresel İsim: Sultan Otu, Çam Otu, Kilit Otu, Kırkkilit Otu.

Toplayıcı No: DUOF 9024, B. Erdinç 1033.

Kullanılan Kısımları: Toprak üstü.

Yöresel Kullanım:

Tıbbi;

- Toprak üstü kısımlarından hazırlanan dekoksasyon dahilen idrar yolu rahatsızlıklarına karşı ve idrar söktürücü olarak kullanılır.
- Toprak üstü kısımlarından hazırlanan infüzyon böbrek rahatsızlıklarına karşı dahilen tüketilir.

Gıda;

- Toprak üstü kısımlarından hazırlanan infüzyon çay olarak tüketilir.

4.21. ERICACEAE

4.21.1. *Rhododendron ponticum* L. subsp. *ponticum*

Şekil 4.46. *Rhododendron ponticum*.

Yöresel Bilgiler

İncelenen Örnek: Düzce Merkez Derdin Köyü, ormanlık alan, 780 m, 15.05.2020.

Yöresel İsim: Orman Gülü, Ahovy (Abhaz yöresel isim).

Toplayıcı No: B. Erdinç 1142.

Kullanılan Kısımları: Toprak üstü, gövde.

Yöresel Kullanım:

Yakacak;

a) Odunundan mangal çirası yapılmaktadır.

Gıda;

b) Acı bal yapan arılar bu bitkinin çiçeğindeki polenlere gelirler.

4.22. EUPHORBIACEAE

4.22.1. *Euphorbia amygdaloides* L. subsp. *amygdaloides*

Şekil 4.47. *Euphorbia amygdaloides*.

Yöresel Bilgiler

İncelenen Örnek: Düzce Merkez Uğur Köyü, bahçe içi, 313 m, 24.08.2019.

Yöresel İsim: Sarı sütleğen.

Toplayıcı No: DUOF 9043, B. Erdinç 1035.

Kullanılan Kısımları: Toprak üstü kısımları, lateks.

Yöresel Kullanım:

Tıbbi;

- a) Bitkinin gövdesinden elde edilen lateks suya katılarak müshil olarak dahilen kullanılır.
- b) Bitkinin gövdesi kırılınca çıkan lateksi siğil olan bölgeye birkaç gün boyunca sürülerek düşürülmesi sağlanır.

Veteriner halk hekimliği;

- c) Toprak üstü kısımları karın ağrısı ve sindirim sorunu çeken hayvanların yemlerine katılır.

4.22.2. *Euphorbia helioscopia* L.

Şekil 4.48. *Euphorbia helioscopia*.

Yöresel Bilgiler

İncelenen Örnek: Düzce Merkez Derdin Köyü, yol kenarı, 777 m, 27.04.2019.

Yöresel İsim: Sütleğen.

Toplayıcı No: DUOF 9040, B. Erdinç 1034.

Kullanılan Kısımları: Toprak üstü, lateks.

Yöresel Kullanım:

Tıbbi;

a) Bitkinin lateksi siğil üzerine konur ve siğilin düşmesi sağlanır.

Veteriner halk hekimliği;

b) Kabız olan hayvanların yemlerine katıldığında müshil etkisi vardır.

Diğer kullanım;

c) Toprak üstü kısımları ısırgan otu ile birlikte su dolu bir kapta karıştırılarak bir ay kadar bekletilir. Oluşan karışım böcek ilacı olarak kullanılır.

4.23. FABACEAE

4.23.1. *Astragalus glycyphylloides* DC.

Şekil 4.49. *Astragalus glycyphylloides*.

Yöresel Bilgiler

İncelenen Örnek: Düzce Merkez Uğur Köyü, yol kenarı, 504 m, 24.08.2019.

Yöresel İsim: Geven.

Toplayıcı No: DUOF 8964, B. Erdinç 1037, 1144.

Kullanılan Kısımları: Toprak üstü.

Yöresel Kullanım:

Hayvan yemi;

a) Toprak üstü kısımları hayvan yemi olarak kullanılır.

Veteriner halk hekimliği;

b) Toprak üstü kısımları karnı ağrıyan hayvanların yemine konulur ya da karnı ağrıyan hayvan kendisi bu otu bulup yediği söylenmektedir.

4.23.2. *Galega officinalis* L.

Şekil 4.50. *Galega officinalis*.

Yöresel Bilgiler

İncelenen Örnek: Düzce Merkez Uğur Köyü, yol kenarı, 510 m, 23.06.2019.

Yöresel İsim: Keçi sedefi, Yabani yonca.

Toplayıcı No: DUOF 8963, B. Erdiñ 1045.

Kullanılan Kısımları: Toprak üstü kısımları.

Yöresel Kullanım:

Tıbbi;

- a) Toprak üstü kısımlarından hazırlanan dekoksiyon dahilen kullanıldığında diyabet hastalığına iyi gelir ve kan şekerini düşürür.

Hayvan yemi;

- b) Toprak üstü kısımları hayvan yemi olarak kullanılır.

Veteriner halk hekimliği;

- c) Yeni doğum yapan hayvanların sütünün artması için toprak üstü kısımları yem olarak verilir.

4.23.3. *Ononis spinosa* L.

Şekil 4.51. *Ononis spinosa*.

Yöresel Bilgiler

İncelenen Örnek: Düzce Merkez Derdin Köyü, ormanlık alan, 880 m, 13.08.2020.

Yöresel İsim: Andak kökü, Yandak kökü.

Toplayıcı No: DUOF 9036, B. Erdinç 1001.

Kullanılan Kısımları: Kök.

Yöresel Kullanım:

Tıbbi;

- Bitkinin kökü kurutularak soyulur, tel tel ayrılarak ezilir ve hazırlanan dekoksiyon mide yaralarına ve mide rahatsızlıklarına karşı dahilen kullanılır.
- Bitkinin kökü soyulmadan ezilerek hazırlanan dekoksiyon vücutta bulunan yaralara haricen uygulandığında yara iyileştirici olarak kullanılır.

Veteriner halk hekimliği;

- Bitkinin kökleri soyulmadan ezilerek hazırlanan dekoksiyon hayvanlarda bulunan açık yaralara haricen uygulanır.

4.23.4. *Phaseolus vulgaris* L.

Şekil 4.52. *Phaseolus vulgaris*.

Yöresel Bilgiler

İncelenen Örnek: Düzce Merkez Derdin Köyü, bahçe içi, 785 m, 26.05.2019.

Yöresel İsim: Fasülye, Barbunya, Aktu (Abhaz yöresel isim).

Toplayıcı No: Gözlem.

Yetiştirme Ortamı: Kültür bitkisi.

Kullanılan Kısımları: Tohum.

Yöresel Kullanım:

Gıda;

- Tohumları soğan ile kavrularak yemeği yapılır.
- Tohum kısımlarından konserve yapılarak tüm kış tüketilmesi sağlanır.
- Tohumlarından Abhaz göçmenlerin yöresel yemeği “Akutrışı” yemeği yapılır.
- Tohum kısımlarının haşlanması ile Gürcü göçmenlerinin yöresel yemeği “Malahto ve Pholobiya” yemeği yapılır.

4.23.5. *Pisum sativum* L.

Şekil 4.53. *Pisum sativum*.

Yöresel Bilgiler

İncelenen Örnek: Düzce Merkez Derdin Köyü, bahçe içi, 782 m, 26.05.2019.

Yöresel İsim: Araka bezelye.

Toplayıcı No: DUOF 9012, B. Erdinç 1041.

Yetiştirme Ortamı: Kültür bitkisi.

Kullanılan Kısımları: Meyve, tohum.

Yöresel Kullanım:

Gıda;

- a) Taze meyvelerinden patatesli yemeği yapılır.
- b) Olgunlaşmamış tohumları taze iken yemiş olarak tüketilir.

4.23.6. *Robinia pseudoacacia* L.

Şekil 4.54. *Robinia pseudoacacia*.

Yöresel Bilgiler

İncelenen Örnek: Düzce Merkez Uğur Köyü, yol kenarı, 806 m, 29.06.2019.

Yöresel İsim: Akasya, Akasi (Abhaz yöresel isim).

Toplayıcı No: DUOF 9007, B. Erdiç 1042, 1177.

Yetiştirme Ortamı: Kültür bitkisi.

Kullanılan Kısımları: Gövde, çiçek, nektaryum.

Yöresel Kullanım:

Tıbbi;

- a) Çiçek kısımlarından hazırlanan dekoksion dahilen soğuk algınlığına karşı kullanılmaktadır.
- b) Kurutulmuş çiçeklerinden hazırlanan infüzyon dahilen kabızlığa karşı kullanılır.
- c) Kurutulmuş yaprak kısımlarından hazırlanan infüzyon soğuk algınlığına karşı dahilen kullanılır.

Gıda;

- d) Çocuklar çiçeklerindeki nektaryumu emerler.

El aleti;

- e) Gövdesinden tarım aleti sapı yapılır.

Süs;

- f) Tarla sınırlarını belirlemek amacıyla tarla sınırlarına dikilir.
- g) Bahçelere dekoratif amaçlı dikimi yapılır.

4.23.7. *Securigera varia* (L.) Lassen

Şekil 4.55. *Securigera varia*.

Yöresel Bilgiler

İncelenen Örnek: Düzce Merkez Derdin Köyü, yol kenarı, 754 m, 23.06.2019.

Yöresel İsim: Fi otu.

Toplayıcı No: DUOF 9006, B. Erdinç 1039.

Kullanılan Kısımları: Toprak üstü.

Yöresel Kullanım:

Hayvan yemi;

a) Toprak üstü kısımları hayvan yemi olarak kullanılır.

4.23.8. *Trifolium pratense* L.

Şekil 4.56. *Trifolium pratense*.

Yöresel Bilgiler

İncelenen Örnek: Düzce Merkez Güven Köyü, bahçe içi, 340 m, 13.08.2020.

Yöresel İsim: Yabani yonca, Üç gül, Çayır otu.

Toplayıcı No: 1175, B. Erdinç 1157.

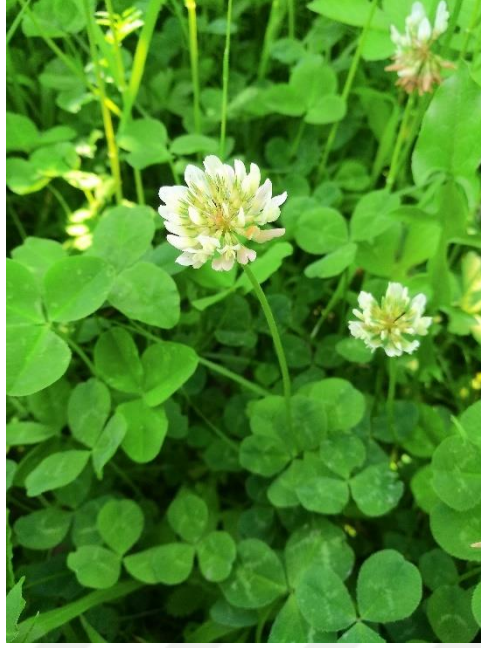
Kullanılan Kısımları: Toprak üstü.

Yöresel Kullanım:

Hayvan yemi;

a) Toprak üstü kısımları hayvan yemi olarak kullanılır.

4.23.9. *Trifolium repens* L.

Şekil 4.57. *Trifolium repens*.

Yöresel Bilgiler

İncelenen Örnek: Düzce Merkez Derdin Köyü, bahçe içi, 850 m, 26.05.2019.

Yöresel İsim: Yabani yonca.

Toplayıcı No: DUOF 9004, B. Erdiñ 1040.

Kullanılan Kısımları: Toprak üstü.

Yöresel Kullanım:

Hayvan yemi;

a) Toprak üstü kısımları hayvan yemi olarak kullanılır.

4.23.10. *Vicia faba* L.

Şekil 4.58. *Vicia faba*.

Yöresel Bilgiler

İncelenen Örnek: Düzce Merkez Uğur Köyü, bahçe içi, 317 m, 23.04.2020.

Yöresel İsim: Yabani bakla.

Toplayıcı No: DUOF 9021, B. Erdinç 1137.

Yetiştirme Ortamı: Kültür bitkisi.

Kullanılan Kısımları: Tohum, yaprak, meyve.

Yöresel Kullanım:

Tıbbi;

- a) Tohumları kaynatılarak ezilir, macun kıvamına gelince yara olan bölgeye haricen uygulanarak yaranın iyileştirilmesinde kullanılır.

Gıda;

- b) Taze meyvelerinden yemeği yapılır.
c) Taze yaprakları salatalarda kullanılır.

4.24. FAGACEAE

4.24.1. *Castanea sativa* Mill.

Şekil 4.59. *Castanea sativa*.

Yöresel Bilgiler

İncelenen Örnek: Düzce Merkez Derdin Köyü, ormanlık alan, 780 m, 23.06.2019.

Yöresel İsim: Kestane, Ağha (Abhaz yöresel isim).

Toplayıcı No: DUOF 9026, B. Erdinç 1043.

Kullanılan Kısımları: Gövde, meyve, kabuk, yaprak.

Yöresel Kullanım:

Tıbbi;

- a) Meyvenin kabuk kısımlarından hazırlanan dekoksasyon nefes darlığına karşı dahilen kullanılır.
- b) Meyve kabuklarından hazırlanan dekoksasyonu sakinleştirici olarak dahilen kullanılır.
- c) Meyvelerin enerji verici olarak tüketilir.

Gıda;

- d) Meyvesi çerez olarak çiğ veya pişmiş olarak tüketilir.

Yakacak;

- e) Odunu yakacak olarak kullanılır.

El aleti;

- f) Odunu mimaride kereste ve yapı elemanı olarak kullanılmaktadır.

Mobilya;

- g) Odunu avla, iskele, direk ve mobilya yapımında kullanılır.

Boyama;

- h) Olgunlaşmamış meyve kabukları ve yapraklarından boyar madde elde edilir. Bu boya yün ve kumaş boyamada kullanılır.

4.24.2. *Fagus orientalis* Lipsky

Şekil 4.60. *Fagus orientalis*.

Yöresel Bilgiler

İncelenen Örnek: Düzce Merkez Derdin Köyü, ormanlık alan, 780 m, 13.08.2020.

Yöresel İsim: Kayın, Aş (Abhaz yöresel isim).

Toplayıcı No: DUOF 8981, B. Erdinç 1182.

Kullanılan Kısımları: Gövde, dal, kök.

Yöresel Kullanım:**El Aleti;**

- a) Gövdesinden Abhaz yöresel mutfak gereci karıştırıcı *Amhabista* yapılır. Bu alet yöresel yemeklerden olan *Abista*'nın yapımında karıştırıcı olarak kullanılmaktadır.
- b) Gövdesi ve dallarından mutfakta kullanılan araç gereçler ve karıştırıcılar, fırın küreği yapılır.

Yakacak;

- c) Gövdesi ve dalları yakacak olarak kullanılır.

Diğer Kullanım;

- d) Gövdesi mimaride kereste olarak kullanılır.
- e) Gövdesi ve dallarından ekin arabası tekeri tutacakları yapılır.

4.24.3. *Quercus hartwissiana* Steven

Şekil 4.61. *Quercus hartwissiana*.

Yöresel Bilgiler

İncelenen Örnek: Düzce Merkez Derdin Köyü, ormanlık alan, 785 m, 12.10.2020.

Yöresel İsim: Meşe, Aj (Abhaz yöresel isim).

Toplayıcı No: B. Erdinç 1150.

Kullanılan Kısımları: Gövde, kök, dal.

Yöresel Kullanım:

El Aleti;

- a) Gövdesi ve dallarından tarım alet yapı yapılır.
- b) Gövdesinden ekin arabası parmakları yapılır.

Yakacak;

- c) Gövdesi, dalları ve kök kısmı yakacak olarak kullanılır. Özellikle yöresel isli Abhaz peynirinin kurutulması ve isleme işlemi meşe odununu ile yapılır.

Diğer Kullanım;

- d) Gövdesinden bahçe veya tarlaların sınır hatlarını belirlemek amacıyla yapılan avlanın kazıkları yapılır.
- e) Gövdesi hatıl ve kereste olarak kullanılır.
- f) Gövdesi mayalanabilen yiyecek ve içecekleri saklamak için kullanılan fıçı yapımında kullanılır. Düzce'nin yöresel içeceği olan "Düzce şırası" meşe odunundan yapılan fıçılarda üretilir ve saklanır.

4.24.4. *Quercus pubescens* Willd.

Şekil 4.62. *Quercus pubescens*.

Yöresel Bilgiler

İncelenen Örnek: Düzce Merkez Derdin Köyü, ormanlık alan, 825 m, 10.05.2020.

Yöresel İsim: Meşe, Aj (Abhaz yöresel isim).

Toplayıcı No: B. Erdinç 1122.

Kullanılan Kısımları: Gövde, kök, dal.

Yöresel Kullanım:

El Aleti;

- a) Gövdesi ve dallarından tarım aleti yapılır.
- b) Gövdesinden ekin arabası parmakları yapılır.

Yakacak;

- c) Gövdesi ve dalları yakacak olarak kullanılır. Özellikle yöresel isli Abhaz peynirinin kurutulması ve isleme işlemi meşe odununu ile yapılır.

Diğer Kullanım;

- d) Gövdesinden bahçe veya tarlaların sınır hatlarını belirlemek amacıyla yapılan avlanın kazıkları yapılır.
- e) Gövdesi hatıl ve kereste olarak kullanılır.

4.25. GENTIANACEAE

4.25.1. *Centaurium erythraea* Rafn. subsp. *erythraea*

Şekil 4.63. *Centaurium erythraea*.

Yöresel Bilgiler

İncelenen Örnek: Düzce Merkez Derdin Köyü, ormanlık alan, 745 m, 13.08.2020.

Yöresel İsim: Kırmızı Kantaron, Apşırak (Abhaz yöresel isim).

Toplayıcı No: B. Erdinç 1174.

Kullanılan Kısımları: Toprak üstü kısımları.

Yöresel Kullanım:

Tıbbi;

- Kurutulmuş toprak üstü kısımları tütsü şeklinde yakılarak inhalasyon ile baş ağrısına karşı kullanılmaktadır.
- Kurutulmuş toprak üstü kısımları toz haline getirilerek hemoroid tedavisi için dahilen tüketilir.

4.26. HYPERICACEAE

4.26.1. *Hypericum androsaemum* L.

Şekil 4.64. *Hypericum androsaemum*.

Yöresel Bilgiler

İncelenen Örnek: Düzce Merkez Derdin Köyü, yol kenarı, 766 m, 8.06.2019.

Yöresel İsim: Sarı çiçek.

Toplayıcı No: DUOF 9028, B. Erdinç 1047.

Kullanılan Kısımları: Toprak üstü, yaprak.

Yöresel Kullanım:

Veteriner halk hekimliği;

- a) Taze yaprakları hasta olan veya enfeksiyon kapmış hayvanların kulaklarına takılır.
- b) Toprak üstü kısımları toplanarak kabız olan hayvanların yemlerine eklenir.

4.26.2. *Hypericum calycinum* L.

Şekil 4.65. *Hypericum calycinum*.

Yöresel Bilgiler

İncelenen Örnek: Düzce Merkez Derdin Köyü, yol kenarı, 800 m, 23.06.2019.

Yöresel İsim: Sarı kantaron, Öksürük otu, Kılıç otu, Apentre (Abhaz yöresel isim).

Toplayıcı No: DUOF 9029, B. Erdinç 1048.

Kullanılan Kısımları: Toprak üstü.

Yöresel Kullanım:

Tıbbi;

- a) Çiçekli toprak üstü kısımlarından elde edilen dekoksiyon astım, nefes darlığı ve öksürüğü tedavi etmek amaçlı dahilen kullanılır.

4.26.3. *Hypericum perforatum* L.

Şekil 4.66. *Hypericum perforatum*.

Yöresel Bilgiler

İncelenen Örnek: Düzce Merkez Uğur Köyü, bahçe içi, 320 m, 26.05.2019.

Yöresel İsim: Kantaron, Sarı kantaron.

Toplayıcı No: B. Erdiñ 1049.

Kullanılan Kısımları: Toprak üstü kısımları, yaprak, çiçekli dal.

Yöresel Kullanım:

Tıbbi;

- Bitkinin çiçekli dalları birkaç gün gölgede kurutulur. Ardından zeytinyağı içinde maserasyon ile yağı oluşturulur. Oluşan karışım egzema, yanık ve yara, özellikle yatan hastalarda oluşan yatak yaralarının tedavisinde haricen yara iyileştirici olarak kullanılır.
- Bitkinin çiçekli dalları kurutulup toz haline getirilerek dolapta saklanır. Yanık ve yaraların üzerine su ile karıştırılarak yara iyileştirici olarak haricen kullanılır. Hızlı iyileşmenin gerçekleştiği ve iz kalmasını önlediği söylenmektedir.
- Kurutulmuş çiçekli dallarından hazırlanan infüzyon dahilen kabızlığa karşı kullanılmaktadır.
- Yaklaşık 1 kg kantaron bitkisinin toprak üstü kısımları, 5 litre su ile kaynatılır. Su yaklaşık 2 litre kalıncaya kadar kaynatmaya devam edilir. Karışım ılık hale geldikten sonra mide rahatsızlıkları için dahilen kullanılır. Bu karışım rahatsızlık geçene kadar her gün tekrarlanır.

4.27. JUGLANDACEAE

4.27.1. *Juglans regia* L.

Şekil 4.67. *Juglans regia*.

Yöresel Bilgiler

İncelenen Örnek: Düzce Merkez Derdin Köyü, bahçe içi, 789 m, 23.06.2019.

Yöresel İsim: Ceviz, Akakan (Abhaz yöresel isim).

Toplayıcı No: DUOF 9009, B. Erdinç 1050.

Yetiştirme Ortamı: Kültür bitkisi.

Kullanılan Kısımları: Tohum, kabuk, gövde, dal, yaprak.

Yöresel Kullanım:

Tıbbi;

- Kabuklarından hazırlanan infüzyon baş ağrılarına iyi gelir.
- Kabuklarından hazırlanan infüzyon bağırsak kurtlarını düşürmek amacıyla dahilen kullanılır.
- Tohumları kolesterol düşürücü olarak dahilen tüketilir.
- Yapraklarından hazırlanan dekoksiyon kabızlıkta ve diyabette dahilen kullanılır.
- Yapraklarından hazırlanan dekoksiyon saç dökülmesine karşı saç diplerine haricen uygulanır.
- Yaprakları ezilerek suya atılır ve kaynatılır, elde edilen macun sivilcelerin kurutulmasında haricen kullanılır.

Gıda;

- Taze ve kurutulmuş tohumları çerez olarak tüketilmektedir.
- Tohumları kek ve böreklerle katılarak tüketilir.

- i) Tohumlarının ezilerek yağı çıkarılır ve Abhaz yöresel yemeklerinde sıklıkla kullanılır. Özellikle Abhaz yöresel yemekleri olan “Aktusızbal” ve “Ahulçapa” ceviz yağı kullanılarak yapılır.

El Aleti;

- j) Odunu ve dalları mutfak aletleri, doğrama gereçleri, sarımsak döveceği, elek yapımında kullanılmaktadır.

Mobilya;

- k) Odunu mobilyacılık yapımında kullanılmaktadır.

Boyama;

- l) Olgunlaşmamış meyve kabuklarından boyar madde elde edilir. Yün ve kumaş boyamada kullanılmaktadır.

4.28. LAMIACEAE

4.28.1. *Melissa officinalis* L.

Şekil 4.68. *Melissa officinalis*.

Yöresel Bilgiler

İncelenen Örnek: Düzce Merkez Derdin Köyü, bahçe içi, 770 m, 24.08.2019.

Yöresel İsim: Reyhan Otu, Arahana (Abhaz yöresel isim).

Toplayıcı No: B. Erdinç 1051.

Yetiştirme Ortamı: Kültür bitkisi.

Kullanılan Kısımları: Yaprak.

Yöresel Kullanım:**Tıbbi;**

- a) Yapraklarından hazırlanan infüzyon gaz söktürücü ve sindirim kolaylaştırıcı olarak kullanılır.
- b) Kurutulmuş yapraklarından hazırlanan infüzyon sakinleştirici olarak kullanılır.

Gıda;

- c) Yaprakları salatalara ve içeceklere katılarak baharat olarak tüketilir.
- d) Yöresel Abhaz çeşnisi olan acıkanın yapımında ana baharat olarak kullanılır.

4.28.2. *Mentha piperita* L.

Şekil 4.69. *Mentha piperita*.

Yöresel Bilgiler

İncelenen Örnek: Düzce Merkez Uğur Köyü, su kenarı, 309 m, 24.08.2019.

Yöresel İsim: Nane, Akulmita (Abhaz yöresel isim).

Toplayıcı No: DUOF 8977, B. Erdinç 1054.

Kullanılan Kısımları: Yaprak, toprak üstü kısımları.

Yöresel Kullanım:**Tıbbi;**

- a) Taze yaprakları zeytinyağı içinde bekletilir. Hazırlanan karışım baş ağrısında başın ağrıyan kısımlarına haricen uygulanır.
- b) Toprak üstü kısımları hazırlanan infüzyon içine limon eklenerek soğuk algınlığı, grip ve nezle tedavisinde dahilen kullanılır.

- c) Toprak üstü kısımları hazırlanan infüzyon adet ağrılarını gidermede ve adet düzenleyici olarak dahilen kullanılmaktadır.

Gıda;

- d) Kurutulan yaprakları ufalanarak baharat olarak kullanılır.

4.28.3. *Mentha longifolia* (L.) L. subsp. *typhoides* (Briq.) Harley

Şekil 4.70. *Mentha longifolia*.

Yöresel Bilgiler

İncelenen Örnek: Düzce Merkez Derdin Köyü, su kenarı, 785 m, 23.06.2019.

Yöresel İsim: Yabani Nane, Akulmita (Abhaz yöresel isim).

Toplayıcı No: B. Erdinç 1052.

Kullanılan Kısımları: Yaprak, toprak üstü.

Yöresel Kullanım:

Tıbbi;

- Taze yaprakları zeytinyağı içinde bekletilir. Hazırlanan karışım baş ağrısında başın ağrıyan kısımlarına haricen uygulanır.
- Toprak üstü kısımlarından hazırlanan infüzyon içine limon eklenerek soğuk algınlığı, grip ve nezle tedavisinde dahilen kullanılır.
- Toprak üstü kısımlarından hazırlanan infüzyon adet ağrılarını gidermede ve adet düzenleyici olarak dahilen kullanılmaktadır.

Gıda;

- d) Kurutulan yaprak kısımları ufalanarak baharat olarak kullanılır.

4.28.4. *Ocimum basilicum* L.

Şekil 4.71. *Ocimum basilicum*.

Yöresel Bilgiler

İncelenen Örnek: Düzce Merkez Güven Köyü, bahçe içi, 274 m, 5.08.2020.

Yöresel İsim: Fesleğen.

Toplayıcı No: B. Erdiñ 1163, 1134.

Yetiştirme Ortamı: Kültür bitkisi.

Kullanılan Kısımları: Yaprak.

Yöresel Kullanım:

Gıda;

- a) Kurutulmuş yaprakları baharat olarak yemeklerde kullanılır.
- b) Taze yaprakları salatalarda kullanılır.

Diğer Kullanım;

- c) Keskin kokusundan dolayı bahçeleri haşerelerden koruması için ekimi yapılır.
- d) Güzel kokusunun domateslerin aromasına geçmesi için özellikle domates bahçelerinin aralarına ekimi yapılır.
- e) Keskin ve güzel kokusundan dolayı pencere önlerinde saksı içlerinde yetiştirilir. Kokunun ayrıca sinekleri kovucu özelliği de vardır.

4.28.5. *Salvia forskahei* L.

Şekil 4.72. *Salvia forskahei*.

Yöresel Bilgiler

İncelenen Örnek: Düzce Merkez Uğur Köyü, yol kenarı, 215 m, 26.05.2019.

Yöresel İsim: Engerek, Bannık otu.

Toplayıcı No: DUOF 8967, B. Erdinç 1053.

Kullanılan Kısımları: Yaprak, toprak üstü.

Yöresel Kullanım:

Gıda;

- a) Toprak üstü kısımlarından hazırlanan infüzyon çay olarak tüketilir.
- b) Yapraklarından sarma yemeği yapılır.

4.28.6. *Salvia tomentosa* Mill.

Şekil 4.73. *Salvia tomentosa*.

Yöresel Bilgiler

İncelenen Örnek: Düzce Merkez Uğur Köyü, ormanlık alan, 310 m, 5.08.2020.

Yöresel İsim: Yabani Adaçayı.

Toplayıcı No: B. Erdinç 1171.

Kullanılan Kısımları: Yaprak, çiçekli dalları.

Yöresel Kullanım:

Tıbbi;

- a) Yapraklarından hazırlanan infüzyon dahilen tüketildiğinde soğuk algınlıklarında kullanılır.
- b) Kurutulmuş çiçekli dalları tüm kış boyunca boğaz ağrısı, öksürük gibi şikayetler için dahilen kullanılır.

4.28.7. *Salvia verticillata* L.

Şekil 4.74. *Salvia verticillata*.

Yöresel Bilgiler

İncelenen Örnek: Düzce Merkez Derdin Köyü, yol kenarı, 787 m, 12.08.2020.

Yöresel İsim: Bannık otu.

Toplayıcı No: DUOF 8978, B. Erdinç 1158.

Kullanılan Kısımları: Yaprak.

Yöresel Kullanım:

Tıbbi;

- a) Kurutulmuş yapraklarından elde edilen infüzyon soğuk algınlığı gibi rahatsızlıkların tedavisinde dahilen kullanılmaktadır.
- b) Kurutulmuş yaprakları gaz söktürücü ve sindirim sistemi rahatlatıcı olarak dahilen kullanılmaktadır.

Gıda;

- c) Kurutulmuş yapraklarından elde edilen infüzyon çay olarak tüketilir.

4.28.8. *Satureja hortensis* L.

Şekil 4.75. *Satureja hortensis*.

Yöresel Bilgiler

İncelenen Örnek: Düzce Merkez Derdin Köyü, bahçe içi, 783 m, 5.08.2020.

Yöresel İsim: Cıbrıska, Abhaz otu, Azıbra (Abhaz yöresel isim).

Toplayıcı No: DUOF 9032, B. Erdinç 1159.

Kullanılan Kısımları: Yaprak.

Yöresel Kullanım:

Gıda;

- a) Kurutulmuş yaprakları yemeklerde baharat olarak kullanılır.
- b) Abhaz yöresel yemeklerinde sıklıkla kullanılır. “Haluj” ve “Açaç” yemeklerinin ana baharatıdır.

4.29. LAURACEAE

4.29.1. *Laurus nobilis* L.

Şekil 4.76. *Laurus nobilis*.

Yöresel Bilgiler

İncelenen Örnek: Düzce Merkez Samandere Köyü, bahçe içi, 710 m, 24.06.2019.

Yöresel İsim: Defne, Adapa (Abhaz yöresel isim).

Toplayıcı No: DUOF 8992, B. Erdiñ 1115, 1055.

Yetiştirme Ortamı: Kültür bitkisi.

Kullanılan Kısımları: Yaprak, tohum.

Yöresel Kullanım:

Tıbbi;

- Yapraklarından hazırlanan dekoksasyonun içerisine bal eklenerek üst solunum yolu iltihaplarında dahilen kullanılmaktadır.
- Yapraklarından hazırlanan dekoksasyon soğuduktan sonra saçlara sürüldüğünde saçlara parlaklık vermektedir.
- Yapraklarına ayva veya ıhlamur yaprakları eklenerek hazırlanan infüzyon soğuk algınlığında dahilen kullanılmaktadır.
- Tohumları ezilerek yağı çıkarılır ve romatizma ağrılarında ağrıyan bölgeye haricen uygulanır.

Gıda;

- Kurutulmuş veya taze yaprakları baharat olarak kullanılmaktadır.
- Taze yaprakları balık yemeklerine lezzet vermesi için katılır.

4.30. LILIACEAE

4.30.1. *Allium cepa* L.

Şekil 4.77. *Allium cepa*.

Yöresel Bilgiler

İncelenen Örnek: Düzce Merkez Uğur Köyü, bahçe içi, 340 m, 10.08.2020.

Yöresel İsim: Soğan, Acımsı (Abhaz yöresel isim).

Toplayıcı No: B. Erdinç 1036.

Yetiştirme Ortamı: Kültür bitkisi.

Kullanılan Kısımları: Soğan, tohum.

Yöresel Kullanım:

- Soğanları ateşte közlendikten sonra çıban üzerinde haricen uygulanarak iltihabın akmasına ve çıbanın olgunlaşmasına yardımcı olur.
- Soğanları rendelenerek üzerine anason tohumları dökülür. Hazırlanan karışım kireçlenmeden dolayı oluşan ağrılı eklemelere haricen uygulanarak bez ile sarılır tüm gece bekletilir.
- Tohumları zeytinyağı ile birlikte ezilir, eklem bölgelerine ağrı giderici olarak haricen uygulanır.
- Hayvan (böcek, akrep, yılan) ısırıklarında ağrılı bölgeye soğanları çiğ olarak konulduğunda ağrılı bölgeyi yatıştırır.

- e) Soğanları ezilerek suyu çıkartılır. Elde edilen hülasa bağışıklık güçlendirici olarak dahilen tüketilir. Aynı zamanda grip, nezle, soğuk algınlığı gibi hastalıkların bulaşmasını engeller.

Gıda;

- f) Taze soğanları sebze ve et yemeklerini kavururken kullanılır.
g) Çorba yemeği yapılır.

4.30.2. *Allium vineale* L.

Şekil 4.78. *Allium vineale*.

Yöresel Bilgiler

İncelenen Örnek: Düzce Merkez Derdin Köyü, bahçe içi, 775 m, 23.06.2019.

Yöresel İsim: Yabani sarımsak, Acış (Abhaz yöresel isim).

Toplayıcı No: B. Erdinç 1056.

Kullanılan Kısımları: Soğan.

Yöresel Kullanım:

Tıbbi;

- a) Soğanları tansiyonu ve kolesterolü düşürmek için tüketilir.
b) Soğanları doğal antibiyotik olarak ve direnç verici olarak dahilen tüketilir.
c) Soğanları ezilerek arı sokmalarında arı sokan yere haricen sürülerek, kaşıntı ve ağrı kesici olarak kullanılır.
d) Soğanları ezilerek elde edilen hülasa zeytinyağı ile karıştırılarak saç dökülmesinin olduğu bölgeye haricen uygulanarak saçların büyümesine yardımcı olur.
e) Soğanları ezilerek elde edilen hülasa zeytinyağı ile karıştırılarak ayaklarda oluşan mantarlar için haricen uygulanır.

f) Doğal antibiyotik ve bağışıklık güçlendirici olarak sabah aç karnına bir diş soğanı yutulur.

Gıda;

g) Soğanları yemeklere ve salatalara lezzet katması için kullanılır.

h) Soğanları soğan ile birlikte sebze ve et yemeklerinin kavrulması için kullanılır.

4.30.3. *Ruscus hypoglossum* L.

Şekil 4.79. *Ruscus hypoglossum*.

Yöresel Bilgiler

İncelenen Örnek: Düzce Merkez Derdin köyü, ormanlık alan, 769 m, 13.08.2019.

Yöresel İsim: Tavşan memesi, Tavşan kirazı.

Toplayıcı No: DUOF 8979, B. Erdinç 1166.

Kullanılan Kısımları: Toprak üstü, meyve.

Yöresel Kullanım:

Tıbbi;

a) Taze meyveleri müshil olarak dahilen kullanılır.

b) Taze meyvelerin ezilmesi ile elde edilen hülasa yara ve kesiklerde mikrop öldürücü olarak kullanılmaktadır.

Gıda;

c) Taze meyveleri yemiş olarak tüketilir.

Hayvan Yemi;

d) Toprak üstü kısımları hayvan yemi olarak kullanılır.

4.31. LYTHRACEAE

4.31.1. *Lythrum salicaria* L.

Şekil 4.80. *Lythrum salicaria*.

Yöresel Bilgiler

İncelenen Örnek: Düzce Merkez Derdin Köyü, su kenarı, 763 m, 23.08.2019.

Yöresel İsim: Sabun otu.

Toplayıcı No: B. Erdinç 1062.

Kullanılan Kısımları: Yaprak.

Yöresel Kullanım:

Tıbbi;

- a) Yapraklarından elde edilen dekoksiyon elde bulunan yara ve egzamalara karşı haricen uygulanır.

Diğer Kullanım;

- b) Yapraklarının köpürme özelliğinden dolayı doğadayken elleri temizlemek için kullanılır.

4.32. MALVACEAE

4.32.1. *Alcea apterocarpa* Boiss.

Şekil 4.81. *Alcea apterocarpa*.

Yöresel Bilgiler

İncelenen Örnek: Düzce Merkez Samandere Köyü, bahçe içi, 710 m, 5.08.2020.

Yöresel İsim: Hatmi çiçeği.

Toplayıcı No: B. Erdinç 1060.

Yetiştirme Ortamı: Kültür bitkisi.

Kullanılan Kısımları: Çiçek, yaprak.

Yöresel Kullanım:

Tıbbi;

- Çiçekleri kurutularak hazırlanan infüzyon soğuk algınlığı ve göğüs yumuşatıcı olarak kullanılmaktadır.
- Çiçeklerinden hazırlanan infüzyon balgam söktürücü ve öksürük kesici olarak dahilen kullanılır.

Gıda;

- Sabah erken saatlerde açan çiçeği toplanır, serin bir yerde kurutulur. Saklanarak tüm kış boyunca çay olarak kullanılmak üzere saklanır.

4.32.2. *Lavatera thuringiaca* L.

Şekil 4.82. *Lavatera thuringiaca*.

Yöresel Bilgiler

İncelenen Örnek: Düzce Merkez Uğur Köyü, su kenarı, 340 m, 24.08.2019.

Yöresel İsim: Yabani hatmi çiçeği.

Toplayıcı No: B. Erdinç 1059.

Kullanılan Kısımları: Toprak üstü.

Yöresel Kullanım:

Hayvan Yemi;

a) Toprak üstü kısımları hayvan yemi olarak kullanılır.

4.32.3. *Malva nicaeensis* All.

Şekil 4.83. *Malva nicaeensis*.

Yöresel Bilgiler

İncelenen Örnek: Düzce Merkez Samandere Köyü, bahçe içi, 642 m, 3.08.2020.

Yöresel İsim: Ebe gümeci.

Toplayıcı No: DUOF 9035, B. Erdiñ 1176.

Kullanılan Kısımları: Toprak üstü kısımları, yaprak.

Yöresel Kullanım:

Tıbbi;

- Yaprakları ve ısırğan yapraklarından hazırlanan dekoksasyon adet sancılara karşı dahilen kullanılmaktadır.
- Yaprakları çıban veya apse çıkan yerlere haricen uygulanır.
- Kurutulmuş yapraklarından hazırlanan dekoksasyon topuk çatlakları için kullanılır. Hazırlanan suyun içinde ayaklar yarım saat bekletilir, ardından zeytinyağı ile ovalanır.

Gıda;

- Taze yaprakları kavrularak yemeği yapılır.

Hayvan Yemi;

- Toprak üstü kısımları hayvan yemi olarak kullanılır.

Veteriner Halk Hekimliği

- Yaprakları ezilerek macun haline getirilir. Hayvanların burkulan ayaklarına sürülerek sarılır ve bekletilir.

4.32.4. *Tilia tomentosa* Moench

Şekil 4.84. *Tilia tomentosa*.

Yöresel Bilgiler

İncelenen Örnek: Düzce Merkez Uğur köyü, yol kenarı, 309 m, 22.06.2019.

Yöresel İsim: Ihlamur, Atakş (Abhaz yöresel isim).

Toplayıcı No: DUOF 8986, B. Erdinç 1102.

Kullanılan Kısımları: Yaprak, çiçek.

Yöresel Kullanım:

Tıbbi;

- a) Çiçek ve yapraklarından hazırlanan infüzyon soğuk algınlığı, nezle gibi rahatsızlıkların tedavisinde dahilen kullanılır.
- b) Çiçek ve yapraklarından hazırlanan infüzyon boğaz ve göğüs ağrılarında dahilen kullanılır.

Gıda;

- c) Çiçek ve yapraklarından hazırlanan infüzyon bitki çayı olarak tüketilir.

4.33. MELIACEAE

4.33.1. *Melia azedarach* L.

Şekil 4.85. *Melia azedarach*.

Yöresel Bilgiler

İncelenen Örnek: Düzce Merkez Derdin Köyü, bahçe içi, 775 m, 12.10.2020.

Yöresel İsim: Tesbih ağacı.

Toplayıcı No: B. Erdiñ 1186.

Yetiştirme Ortamı: Kültür bitkisi.

Kullanılan Kısımları: Tohum.

Yöresel Kullanım:

Süs;

- a) Bitkinin tohumları tesbih yapımında kullanılır.
- b) Bahçe içlerinde dekorasyon amaçlı ekimi yapılır.

4.34. MORACEAE

4.34.1. *Ficus carica* L.

Şekil 4.86. *Ficus carica*.

Yöresel Bilgiler

İncelenen Örnek: Düzce Merkez Derdin Köyü, bahçe içi, 792 m, 23.06.2019.

Yöresel İsim: İncir, Alaha (Abhaz yöresel isim).

Toplayıcı No: B. Erdinç 1061.

Yetiştirme Ortamı: Kültür bitkisi.

Kullanılan Kısımları: Meyve, yaprak, lateks.

Yöresel Kullanım:

Tıbbi;

- Dalları kırıldığında akan lateks siğil tedavisi için siğillerin üzerine haricen uygulanır.
- Taze yaprakları açık yara üzerine sarıldığı zaman ağrıyı hafifletir ve yaranın iyileşmesini hızlandırır.
- Kurutulan meyvelerinden hazırlanan infüzyon kabızlık tedavisinde dahilen kullanılır.
- Kurutulan yapraklarından hazırlanan dekoksiyon hemoroid tedavisinde dahilen ve haricen kullanılır.
- Meyveleri hipoglisemide dahilen kullanılır.
- Kuru veya taze meyveleri bağırsak hareketleri düzenleyicisi olarak dahilen kullanılır.

Gıda;

- Meyveleri taze veya kurutularak yenilir.
- Meyvelerinden reçel ve marmelat yapılır.
- Meyvelerinden incir pestili yapılır.

4.34.2. *Morus nigra* L.

Şekil 4.87. *Morus nigra*.

Yöresel Bilgiler

İncelenen Örnek: Düzce Merkez Derdin Köyü, bahçe içi, 785 m, 15.05.2020.

Yöresel İsim: Karadut.

Toplayıcı No: B. Erdiñ 1061.

Yetiştirme Ortamı: Kültür bitkisi.

Kullanılan Kısımları: Meyve, yaprak.

Yöresel Kullanım:

Tıbbi;

- a) Meyveleri ağız yaralarına ve diş eti yaralarına iyi gelir.
- b) Meyveleri kansızlığa karşı yenilir.
- c) Meyvelerinden elde edilen pekmezi hipoglisemide dahilen kullanılır.

Gıda;

- d) Meyve kısımları taze veya gıda olarak tüketilir.
- e) Taze meyveleri ezilerek meyve suyu elde edilir.
- f) Meyvelerinden pekmez elde edilir.

El Aleti;

- g) Odunu bal, yoğurt, yağ, pekmez, süt gibi gıda maddelerini saklamaya ve taşımaya yarayan mutfak gereci olan “külek” yapımında kullanılır.

4.35. OLEACEAE

4.35.1. *Fraxinus excelsior* L.

Şekil 4.88. *Fraxinus excelsior*.

Yöresel Bilgiler

İncelenen Örnek: Düzce Merkez Derdin Köyü, ormanlık alan, 810 m, 10.05.2020.

Yöresel İsim: Dişbudak, Aja (Abhaz yöresel isim).

Toplayıcı No: B. Erdinç 1124.

Kullanılan Kısımları: Gövde, dal.

Yöresel Kullanım:

El Aleti;

- a) Gövdesi ve dalları merdiven iskelesi, ekin arabası epsitleri, tarım aleti sapı ve mutfak gereçleri yapımında kullanılır.

4.35.2. *Ligustrum vulgare* L.

Şekil 4.89. *Ligustrum vulgare*.

Yöresel Bilgiler

İncelenen Örnek: Düzce Merkez Derdin Köyü, ormanlık alan, 763 m, 8.06.2019.

Yöresel İsim: Kurtbağrı, Ahsasa (Abhaz yöresel isim).

Toplayıcı No: DUOF 8995, B. Erdinç 1106, 1111, 1170.

Kullanılan Kısımları: Yaprak, meyve.

Yöresel Kullanım:

Tıbbi;

- a) Ağız içerisinde oluşan yara ve aftlar için taze yapraklar çiğnenir ve yutulmadan tükürülür.
- b) Yapraklarından hazırlanan dekoksiyon ile garara yapıp tükürüldüğünde diş ağrısına iyi gelir.

Veteriner Halk Hekimliği;

- c) Meyveleri kabız olan hayvanlar için yemlerine katılır.
- d) Yaprakları ağız yarası olan hayvanların yemlerine katılır.

4.36. ONAGRACEAE

4.36.1. *Epilobium montanum* L.

Şekil 4.90. *Epilobium montanum*.

Yöresel Bilgiler

İncelenen Örnek: Düzce Merkez Derdin Köyü, su kenarı, 772 m, 13.08.2020.

Yöresel İsim: Sabun otu, Yakı otu.

Toplayıcı No: DUOF 8982, B. Erdinç 1168.

Kullanılan Kısımları: Yaprak.

Yöresel Kullanım:

Diğer Kullanım;

a) Yaprakları su ile köpürtülerek el yıkamada kullanılır.

4.37. PAPAVERACEAE

4.37.1. *Papaver rhoeas* L.

Şekil 4.91. *Papaver rhoeas*.

Yöresel Bilgiler

İncelenen Örnek: Düzce Merkez Samandere Köyü, ormanlık alan, 620 m, 15.05.2020.

Yöresel İsim: Gelincik otu, Gelincik çiçeği.

Toplayıcı No: B. Erdinç 1154.

Kullanılan Kısımları: Yaprak.

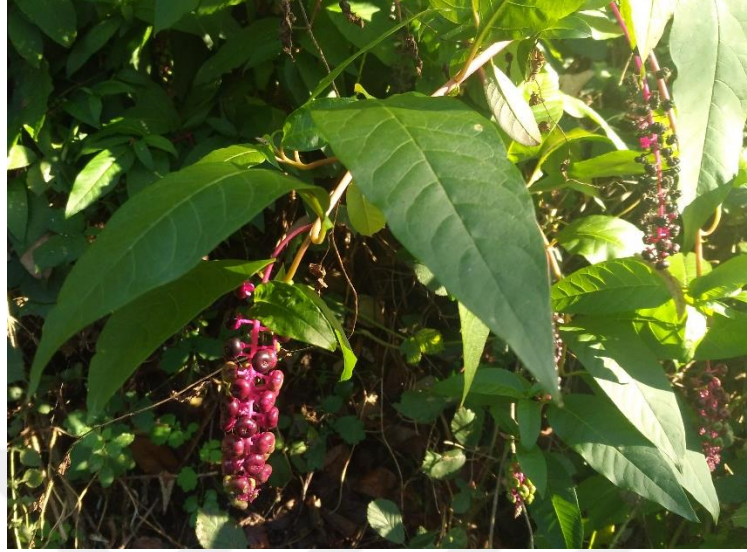
Yöresel Kullanım:

Gıda;

a) Bitki çiçeklenmeden önce çıkan yaprakları taze olarak salatalarda tüketilir.

4.38. PHYTOLACCACEAE

4.38.1. *Phytolacca americana* L.

Şekil 4.92. *Phytolacca americana*.

Yöresel Bilgiler

İncelenen Örnek: Düzce Merkez Uğur Köyü, su kenarı, 308 m, 23.06.2019.

Yöresel İsim: Kuş üzümü.

Toplayıcı No: DUOF 9044, B. Erdinç 1063.

Kullanılan Kısımları: Meyve.

Yöresel Kullanım:

Boyama;

a) Meyveleri turşuların içerisine renk katması için kullanılır.

4.39. PINACEAE

4.39.1. *Abies nordmanniana* (Steven) Spach subsp. *equi-trojani* (Asch. & Sint. ex Boiss.) Coode & Cullen

Şekil 4.93. *Abies nordmanniana*.

Yöresel Bilgiler

İncelenen Örnek: Düzce Merkez Derdin Köyü, ormanlık alan, 870 m, 24.04.2019.

Yöresel İsim: Gökmar, Kökmar, Apsa (Abhaz yöresel isim).

Toplayıcı No: DUOF 8988, B. Erdinç 1109, 1126.

Kullanılan Kısımları: Gövde, dal, kök.

Yöresel Kullanım:

Tıbbi;

- a) Reçinesi çibanelerin olgunlaşmasında haricen kullanılır.
- b) Reçinesi yara iyileştirici olarak haricen uygulanır.

El Aleti;

- c) Bitkinin dallı ve budaklı yukarıya bakan uç dallarından Abhaz yöresel mutfak gereci *Akudırşıga* yapılır. Bu mutfak aleti günümüz el mikseri amacıyla kullanılır ve gıdayı ezerken suyunu çıkarmadan taneli yapıda bırakması yemeklerde istenen lezzeti sağladığı için sıklıkla kullanılır.
- d) Gövde ve dalları merdiven, sandık, yayık, kafes, kürek, elek yapımında kullanılır.

Yakacak;

- e) Budanan dal, gövde ve kökleri yakacak olarak kullanılır.

Süs;

f) Yapraklı dalları süsleme amacıyla kullanılır.

Müzik Aleti;

g) Ritim tutmaya yarayan Abhaz yöresel müzik aleti *apsa-alaba* yapımında kullanılır.

4.39.2. *Picea orientalis* (L.) Peterm.

Şekil 4.94. *Picea orientalis*.

Yöresel Bilgiler

İncelenen Örnek: Düzce Merkez Samandere Köyü, bahçe içi, 718 m, 24.04.2019.

Yöresel İsim: Ladin.

Toplayıcı No: DUOF 8970, B. Erdiñ 1112.

Yetiştirme Ortamı: Kültür bitkisi.

Kullanılan Kısımları: Gövde, dal.

Yöresel Kullanım:

El Aleti;

a) Gövdesinden çeyiz sandığı, kutu ve saklama araçları yapılır.

Süs;

b) Bahçelere süs amaçlı ekimi yapılır.

Yakacak;

c) Odunu yakacak olarak kullanılır.

4.39.3. *Picea pungens* Engelm.

Şekil 4.95. *Picea pungens*.

Yöresel Bilgiler

İncelenen Örnek: Düzce Merkez Derdin Köyü, bahçe içi, 784 m, 23.04.2020.

Yöresel İsim: Mavi ladin.

Toplayıcı No: DUOF 9016, B. Erdinç 1136.

Yetiştirme Ortamı: Kültür bitkisi.

Kullanılan Kısımları: Gövde.

Yöresel Kullanım:

Süs;

a) Dekoratif amaçlı olarak bahçelerde veya mezarlıklarda kullanılır.

4.39.4. *Pinus nigra* J.F.Arnold subsp. *pallasiana* (Lamb.) Holmboe

Şekil 4.96. *Pinus nigra*.

Yöresel Bilgiler

İncelenen Örnek: Düzce Merkez Derdin Köyü, bahçe içi, 752 m, 23.06.2019.

Yöresel İsim: Çam, Karaçam, Amza (Abhaz yöresel isim).

Toplayıcı No: DUOF 9046, B. Erdinç 1064, 1107.

Kullanılan Kısımları: Gövde, dal, kök, kozalak, reçine.

Yöresel Kullanım:

Tıbbi;

- Kozalaklarından elde edilen dekoksasyon şifa niyetine içilir.
- Kozalaklarından elde edilen dekoksasyon öksürük ve göğüs ağrılarına karşı dahilen kullanılır.
- Taze reçinesi toplanır, rulo haline getirilerek kurutulur. Kulak kiri çıkartmak için rulo halindeki reçinenin ucu yakılarak kulağa tutulur kirin akması sağlanır.
- Kozalakları sakız halini alana kadar kaynatılır ve elde edilen reçine mide ağrılarına karşı dahilen kullanılır.

Gıda;

- Kozalaklarından reçel yapılarak tüketilir.

El aleti;

- Odunu mimaride kereste olarak, ambar, merdiven basamağı, harman döveni, yayık, ekmek tahtası, arı kovani yapımında kullanılmaktadır.

Yakacak;

- Gövdesi, dalları ve kozalakları yakacak ve çıra olarak kullanılmaktadır.

Süs;

h) Kozalakları dekorasyon amacı ile kullanılır.

Müzik Aleti;

i) Dalları Abhaz yöresel müzik aleti *apsa-alaba* yapımında kullanılır.

4.40. PLANTAGINACEAE

4.40.1. *Plantago major* L.

Şekil 4.97. *Plantago major*.

Yöresel Bilgiler

İncelenen Örnek: Düzce Merkez Derdin Köyü, bahçe içi, 777 m, 23.06.2019.

Yöresel İsim: Yara Otu, Yedi damar otu, Damar otu, Ahurbikis (Abhaz yöresel isim).

Toplayıcı No: DUOF 9001, B. Erdinç 1065.

Kullanılan Kısımları: Yaprak, tohum.

Yöresel Kullanım:

Tıbbi;

- Taze yaprakları ateş üstünde ısıtılarak çıban ve apsenin üzerine konur, çıbanın olgunlaşmasını sağlar.
- Taze yaprakları tuzsuz tereyağında pişirilerek fazla suyu tülbentten geçirilerek krem haline getirilir yaralı olan ve egzamalı bölgeye haricen uygulanır.
- Tohumları bal ve karabiber ile ezilerek öksürük tedavisinde dahilen kullanılır.
- Yaprakları kaşıntıyı hafifletmek için kaşıntılı bölgeye haricen uygulanır.

- e) Yaprakları mantar hastalığını tedavi etmek amacıyla ateş üzerinde ısıtılarak mantarlı bölgeye konularak sarılıp bekletilir.
- f) Yapraklarından hazırlanan dekoksion mide rahatsızlıklarının tedavisinde dahilen kullanılır.

4.41. PLATANACEAE

4.41.1. *Platanus orientalis* L.

Şekil 4.98. *Platanus orientalis*.

Yöresel Bilgiler

İncelenen Örnek: Düzce Merkez Derdin Köyü, ormanlık alan, 877 m, 10.05.2020.

Yöresel İsim: Çınar, Kavlan, Açamha (Abhaz yöresel isim).

Toplayıcı No: DUOF 9017, B. Erdinç 1128.

Kullanılan Kısımları: Yaprak, gövde.

Yöresel Kullanım:

Tıbbi;

- a) Kurutulan yapraklarından hazırlanan infüzyon mide ağrılarına karşı dahilen kullanılmaktadır.
- b) Yapraklarından hazırlanan dekoksion saç derisine uygulanarak kepek önleyici olarak kullanılır.

- c) Yapraklarından hazırlanan dekoksion romatizma ağrılarının tedavisinde haricen kullanılmaktadır.

El Aleti;

- d) Odunundan tokmak, erzak dolabı, elek, semer, beşik, ekmek tahtası, tarım aleti sapı yapılır.
- e) Gövdesi yapı malzemesi olarak kullanılır.

Süs;

- f) Gölgeleme vermesi açısından ve dekoratif olarak tarlalara veya bahçeye ekilir.

4.42. POACEAE

4.42.1. *Hordeum bulbosum* L.

Şekil 4.99. *Hordeum bulbosum*.

Yöresel Bilgiler

İncelenen Örnek: Düzce Merkez Samandere köyü, yol kenarı, 710 m, 15.05.2020.

Yöresel İsim: Kılçık otu, Yabani arpa.

Toplayıcı No: B. Erdinç 1149.

Kullanılan Kısımları: Tohum.

Yöresel Kullanım:

Hayvan Yemi;

- a) Tohumları hayvan yemi olarak kullanılır.

4.42.2. *Triticum durum* Desf.

Yöresel Bilgiler

İncelenen Örnek: Düzce Merkez Derdin Köyü, bahçe içi, 785 m, 23.06.2019.

Yöresel İsim: Buğday, Aça.

Toplayıcı No: Gözlem.

Yetiştirme Ortamı: Kültür bitkisi.

Kullanılan Kısımları: Toprak üstü kısımları, tohum.

Yöresel Kullanım:

Gıda;

- Tohumları değirmende öğütülerek un haline getirilerek kullanılır.
- Un haline getirilen tohumları ekmek ve hamur işi yapımında kullanılır.
- Un haline getirilen tohumlarından yöresel Abhaz yemeği “Açaç” ve “Haluj” yapımında kullanılır.
- Tohum kısımlarından Gürcü yöresel yemeği “Korkoti” yemeği yapılır.

Hayvan Yemi;

- Toprak üstü kısımları hayvan yemi olarak kullanılır.

4.42.3. *Zea mays* L.

Şekil 4.100. *Zea mays*.

Yöresel Bilgiler

İncelenen Örnek: Düzce Merkez Derdin Köyü, bahçe içi, 776 m, 23.06.2019.

Yöresel İsim: Mısır, Darı, Acukri (Abhaz yöresel isim).

Toplayıcı No: B. Erdinç 1066.

Yetiştirme Ortamı: Kültür bitkisi.

Kullanılan Kısımları: Stilus, tohum, toprak üstü kısımları.

Yöresel Kullanım:**Tıbbi;**

- a) Stiluslarından hazırlanan dekoksiyon idrar söktürücü ve ödem giderici olarak dahilen tüketilir.

Gıda;

- b) Bitkinin meyveleri öğütülerek un haline getirilir ve gıda olarak tüketilir.
- c) Abhaz göçmenlerin ana besin kaynaklarından birisi olan mısır unundan birçok yöresel yemek yapılır. “Abısta, Açamuka, mısır çorbası, mısır helvası, mısır ekmeği” yapılan başlıca yemeklerdendir.
- d) Karadeniz göçmenlerinin yöresel yemeği olan “Kuymak” yemeği yapılır.
- e) Çerkes göçmenlerinin yöresel yemeği olan “Seku ve Metaz” yemeği yapılır.
- f) Meyveleri haşlanarak veya közde pişirilerek tüketilir.

Hayvan Yemi;

- g) Bitkinin meyveleri toplandıktan sonra kalan tüm toprak üstü kısım hayvan yemi olarak kullanılır.
- h) Tohumları kanatlı hayvan yemi olarak kullanılır.

4.43. POLYGONACEAE

4.43.1. *Rumex acetosella* L.

Şekil 4.101. *Rumex acetosella*.

Yöresel Bilgiler

İncelenen Örnek: Düzce Merkez Samandere Köyü, bahçe içi, 710 m, 5.08.2020.

Yöresel İsim: Kuzukulağı, Ekşi kulak.

Toplayıcı No: B. Erdinç 1155.

Kullanılan Kısımları: Yaprak.

Yöresel Kullanım:

Gıda;

a) Taze yaprak kısımları salatalarda kullanılır.

b) Taze yaprak kısımları çiğ olarak tüketilir.

4.43.2. *Rumex conglomeratus* Murray

Şekil 4.102. *Rumex conglomeratus*.

Yöresel Bilgiler

İncelenen Örnek: Düzce Merkez Uğur Köyü, yol kenarı, 221 m, 24.08.2019.

Yöresel İsim: Efelek.

Toplayıcı No: DUOF 8960, B. Erdinç 1067.

Kullanılan Kısımları: Yaprak, tohum.

Yöresel Kullanım:

Tıbbi;

- a) Kurutulmuş tohumları ishale karşı ve sindirim sistemini düzenleyici olarak dahilen kullanılır.

Gıda;

- b) Yaprakları taze olarak salata yapımında kullanılır.
c) Yaprakları kavrularak gıda olarak tüketilir.

4.43.3. *Rumex crispus* L.

Şekil 4.103. *Rumex crispus*.

Yöresel Bilgiler

İncelenen Örnek: Düzce Merkez Samandere Köyü, yol kenarı, 770 m, 5.08.2020.

Yöresel İsim: Ekşi ot, Labada.

Toplayıcı No: B. Erdinç 1164.

Kullanılan Kısımları: Yaprak.

Yöresel Kullanım:

Gıda;

- a) Yaprakları önce haşlanıp sonra soğan ile kavrularak yemeği yapılır. Börek ve gözleme yapımında iç malzemesi olarak kullanılır.

4.44. PORTULACACEAE

4.44.1. *Portulaca oleracea* L.

Şekil 4.104. *Portulaca oleracea*.

Yöresel Bilgiler

İncelenen Örnek: Düzce Merkez Uğur Köyü, bahçe içi, 242 m, 24.08.2019.

Yöresel İsim: Yabani semizotu.

Toplayıcı No: B. Erdiñ 1168.

Kullanılan Kısımları: Yaprak.

Yöresel Kullanım:

Tıbbi;

- a) Yemek veya salata olarak tüketilmesi mide hazmını kolaylaştırır.
- b) Taze yaprakları sindirim sistemini düzenler, kabızlık sorununu giderir.

Gıda;

- c) Yaprakları taze olarak salata yapımında kullanılır.
- d) Taze yaprakları yoğurt ile karıştırılarak yemeği yapılır.
- e) Taze yaprakları pirinç ile kavurarak yemeği yapılır.

4.45. PRIMULACEAE

4.45.1. *Lysimachia verticillaris* Spreng.

Şekil 4.105. *Lysimachia verticillaris*.

Yöresel Bilgiler

İncelenen Örnek: Düzce Merkez Derdin Köyü, yol kenarı, 765 m, 23.06.2019.

Yöresel İsim: Karga otu, Kantaron.

Toplayıcı No: DUOF 9027, B. Erdiç 1069.

Kullanılan Kısımları: Toprak üstü kısımları.

Yöresel Kullanım:

Tıbbi;

a) Toprak üstü kısımlarından hazırlanan dekoksiyon mide ağrılarında dahilen kullanılır.

4.46. RANUNCULACEAE

4.46.1. *Clematis vitalba* L.

Şekil 4.106. *Clematis vitalba*.

Yöresel Bilgiler

İncelenen Örnek: Düzce Merkez Derdin Köyü, ormanlık alan, 760 m, 23.06.2019.

Yöresel İsim: Orman asması, Ahoza (Abhaz yöresel isim).

Toplayıcı No: DUOF 8984, B. Erdinç 1070, 1071.

Kullanılan Kısımları: Gövde, dal.

Yöresel Kullanım:

El Aleti;

- Bitkinin genç dalları taze iken toplanır, bükülerek kurutulur. Urgan veya ip yapmak amacıyla kullanılır.
- Taze toplanan gövdesi burularak sepet örülür.
- Bitkinin dallarından çocuklar kendilerine salıncak yapar.

4.46.2. *Helleborus orientalis* Lam.

Şekil 4.107. *Helleborus orientalis*.

Yöresel Bilgiler

İncelenen Örnek: Düzce Merkez Derdin Köyü, bahçe içi, 773 m, 27.04.2019.

Yöresel İsim: Çöpleme, Soğuklama, Bohça otu, Çan çiçeği.

Toplayıcı No: B. Erdinç 1072.

Kullanılan Kısımları: Kök, toprak üstü.

Yöresel Kullanım:

Veteriner Halk Hekimliği;

a) Bitkinin kök ve gövde kısımları ezilerek büyükbaş hayvanların memelerinde meydana gelen yaraları iyileştirmek için haricen uygulanır.

b) Bitkinin kök ve gövde kısımları ezilerek lapa haline getirilir ve hayvanların vücutlarında meydana gelen yaraların üzerine haricen uygulanır.

4.46.3. *Ranunculus polyanthemos* L.

Şekil 4.108. *Ranunculus polyanthemos*.

Yöresel Bilgiler

İncelenen Örnek: Düzce Merkez Samandere Köyü, bahçe içi, 638 m, 26.05.2019.

Yöresel İsim: Sarı ot.

Toplayıcı No: DUOF 9042, B. Erdiñ 1073.

Kullanılan Kısımları: Toprak üstü kısımları.

Yöresel Kullanım:

Tıbbi;

a) Toprak üstü kısımlarından hazırlanan dekoksiyon diyabette dahilen kullanılır.

Hayvan yemi;

b) Toprak üstü kısımları hayvan yemi olarak kullanılır.

4.47. ROSACEAE

4.47.1. *Agrimonia eupatoria* L.

Şekil 4.109. *Agrimonia eupatoria*.

Yöresel Bilgiler

İncelenen Örnek: Düzce Merkez Derdin Köyü, yol kenarı, 790 m, 14.08.2020.

İsim: Fıtık otu, Koyun otu, Mırgıcı (Abhaz yöresel isim).

Toplayıcı No: DUOF 9045, DUOF 9042, B. Erdinç 1073, 1074.

Kullanılan Kısımları: Toprak üstü kısımları, yaprak.

Yöresel Kullanım:

Tıbbi;

- Toprak üstü kısımlarından hazırlanan dekoksiyon idrar söktürücü ve kabız giderici olarak ve prostat tedavisinde dahilen kullanılır.
- Kurutulmuş çiçekli toprak üstü kısımlarından hazırlanan infüzyon göbek bölgesinde oluşan fıtıkların şişkinliğini ve ağrısını azaltmak için dahilen kullanılır.
- Toprak üstü kısımlarından hazırlanan dekoksiyon ağız gargarası olarak şişmiş olan bademciklerin tedavisinde ve ağız yaralarında haricen uygulanır.

4.47.2. *Crataegus microphylla* K. Koch

Şekil 4.110. *Crataegus microphylla*.

Yöresel Bilgiler

İncelenen Örnek: Düzce Merkez Derdin Köyü, bahçe içi, 760 m, 12.05.2019.

Yöresel İsim: Alıç, Karamuk.

Toplayıcı No: DUOF 9014, B. Erdiñ 1077.

Kullanılan Kısımları: Meyve, yaprak.

Yöresel Kullanım:

Tıbbi;

a) Yapraklarından hazırlanan infüzyon kalp ve damar hastalıklarına karşı dahilen kullanılır.

b) Meyvelerinden hazırlanan sirke dolaşım sistemi rahatsızlıklarında dahilen kullanılır.

Gıda;

c) Taze meyveleri gıda olarak tüketilir.

d) Meyvelerinden reçel, marmelat ve sirke yapılır.

4.47.3. *Cydonia oblonga* Mill.

Şekil 4.111. *Cydonia oblonga*.

Yöresel Bilgiler

İncelenen Örnek: Düzce Merkez Derdin Köyü, bahçe içi, 800 m, 12.05.2019.

Yöresel İsim: Ayva, Abiya (Abhaz yöresel isim).

Toplayıcı No: DUOF 8959, B. Erdinç 1078, 1093.

Kullanılan Kısımları: Meyve.

Yöresel Kullanım:

Tıbbi;

- a) Meyveleri taze veya kuru halde hazmettirici olarak dahilen kullanılır.
- b) Meyvesinin suyu mide ağrılarına karşı dahilen kullanılır.
- c) Meyveleri kabızlık giderici ve ishale karşı dahilen kullanılır.
- d) Meyvelerinden yapılan hoşaf ağız yaralarına karşı dahilen kullanılır.

Gıda;

- e) Meyveleri gıda olarak tüketilir.
- f) Meyvelerinden reçel, marmelat ve hoşaf yapılır.

4.47.4. *Fragaria vesca* L.

Şekil 4.112. *Fragaria vesca*.

Yöresel Bilgiler

İncelenen Örnek: Düzce Merkez Derdin Köyü, bahçe içi, 796 m, 23.06.2019.

Yöresel İsim: Dağ çileği, Azısındra (Abhaz yöresel isim).

Toplayıcı No: DUOF 1093, B. Erdinç 1079.

Kullanılan Kısımları: Meyve.

Yöresel Kullanım:

Tıbbi;

- a) Taze veya kurutulmuş yapraklarından hazırlanan infüzyon mide rahatsızlıklarında dahilen kullanılır.
- b) Diyabet hastaları bu meyveyi tüketebilir, şekeri yükseltmez.

Gıda;

- c) Meyveleri taze iken gıda olarak tüketilir.
- d) Meyvelerinden reçel yapılır.

4.47.5. *Malus sylvestris* (L.) Mill. subsp. *orientalis* (A. Uglitzkich) Browicz

Şekil 4.113. *Malus sylvestris* subsp. *orientalis*.

Yöresel Bilgiler

İncelenen Örnek: Düzce Merkez Derdin Köyü, bahçe içi, 790 m, 1.05.2019.

Yöresel İsim: Elma, Yabani elma, Aca (Abhaz yöresel isim).

Toplayıcı No: DUOF 8962, B. Erdinç 1095.

Kullanılan Kısımları: Meyve.

Yöresel Kullanım:

Tıbbi;

- a) Meyvelerinden hazırlanan sirke sabah aç karına dahilen kuvvet verici olarak tüketilir.
- b) Meyvelerinden hazırlanan sirke mide rahatsızlıklarında dahilen kullanılır.

Gıda;

- c) Meyveleri gıda olarak tüketilir.
- d) Meyvelerinden sirke ve hoşaf yapılır.
- e) Meyveleri rendelenerek kurabiye ve kek yapımında iç malzemesi olarak kullanılır.

4.47.6. *Mespilus germanica* L.

Şekil 4.114. *Mespilus germanica*.

Yöresel Bilgiler

İncelenen Örnek: Düzce Merkez Derdin Köyü, bahçe içi, 785 m, 23.06.2019.

Yöresel İsim: Döngel, Muşmula, Abarç (Abhaz yöresel isim).

Toplayıcı No: DUOF 9047, B. Erdinç 1081.

Kullanılan Kısımları: Meyve, tohum.

Yöresel Kullanım:

Tıbbi;

- a) Meyveleri sindirim sistemi düzenleyicisi olarak dahilen kullanılır.
- b) Yapraklarından elde edilen dekoksasyon ishal tedavisinde dahilen kullanılır.
- c) Tohumlarından elde edilen dekoksasyon dahilen böbrek rahatsızlıklarında ve böbrek taşı düşürmeye yardımcı olarak dahilen kullanılır.

Gıda;

- d) Taze meyveleri olgunlaşınca gıda olarak tüketilir.

4.47.7. *Prunus avium* (L.) L.

Şekil 4.115. *Prunus avium*.

Yöresel Bilgiler

İncelenen Örnek: Düzce Merkez Derdin Köyü, bahçe içi, 770 m, 23.06.2020.

Yöresel İsim: Yabani kiraz, Kiraz, Asaa (Abhaz yöresel isim).

Toplayıcı No: DUOF 9018, B. Erdinç 1075.

Yetiştirme Ortamı: Kültür bitkisi.

Kullanılan Kısımları: Meyve, gövde, dal, pedisel.

Yöresel Kullanım:

Tıbbi;

a) Pedisellerinden hazırlanan dekoksiyon idrar söktürücü ve ödem attırıcı olarak dahilen kullanılır.

b) Meyveleri kabızlığa karşı taze olarak yenir.

Gıda;

c) Meyveleri gıda olarak tüketilir.

d) Meyveleri ezilerek suyu çıkartılarak meyve suyu olarak tüketilir.

e) Meyvelerinden reçel, marmelat ve komposto yapılır.

Süs;

f) Gövdesi oymalı dekoratif eşya yapımında kullanılır.

4.47.8. *Prunus cerasus* L.

Şekil 4.116. *Prunus cerasus*.

Yöresel Bilgiler

İncelenen Örnek: Düzce Merkez Derdin Köyü, bahçe içi, 770 m, 23.04.2020.

Yöresel İsim: Vişne, Ataşha (Abhaz yöresel isim).

Toplayıcı No: B. Erdinç 1120.

Yetiştirme Ortamı: Kültür bitkisi.

Kullanılan Kısımları: Meyve.

Yöresel Kullanım:

Gıda;

- a) Taze meyveleri gıda olarak tüketilir.
- b) Taze meyveleri ezilerek suyu çıkartılır, meyve suyu olarak tüketilir.
- c) Meyvelerinden reçel ve komposto yapılarak tüketilir.

4.47.9. *Prunus divaricata* Ledeb.

Şekil 4.117. *Prunus divaricata*.

Yöresel Bilgiler

İncelenen Örnek: Düzce Merkez Derdin Köyü, bahçe içi, 760 m, 23.06.2019.

Yöresel İsim: Kırmızı erik, Aphö (Abhaz yöresel isim).

Toplayıcı No: DUOF 8994, B. Erdinç 1092, 1094, 1096.

Yetiştirme Ortamı: Kültür bitkisi.

Kullanılan Kısımları: Meyve.

Yöresel Kullanım:

Gıda;

- a) Meyveleri gıda olarak tüketilir.
- b) Meyvelerinden reçel ve kompostoyapılır.
- c) Meyveleri Abhaz geleneksel yemeği *Aphösa Sızbal* yapımında kullanılır.

Müzik Aleti;

- d) Gövdesinden Abhaz yöresel müzik aleti olan *Doli*'nin yapımında kullanılır. Türkçe'de koltuk davulu olan, çapı yaklaşık 35 cm genişliğinde kasnak üzerine keçi derisi gerilmesiyle oluşturulmuş çalgı türüdür.

4.47.10. *Prunus laurocerasus* L.

Şekil 4.118. *Prunus laurocerasus*.

Yöresel Bilgiler

İncelenen Örnek: Düzce Merkez Derdin Köyü, bahçe içi, 762 m, 23.06.2019.

Yöresel İsim: Karayemiş, Taflan, Aşımha (Abhaz yöresel isim).

Toplayıcı No: DUOF 8971, B. Erdinç 1082.

Kullanılan Kısımları: Meyve, yaprak.

Yöresel Kullanım:

Tıbbi;

- a) Taze yapraklarından hazırlanan dekoksion hemoroid tedavisinde dahilen kullanılmaktadır.
- b) Taze yapraklarından hazırlanan dekoksion içine bal eklenerek prostata karşı dahilen kullanılmaktadır.

Gıda;

- c) Taze meyveleri yemiş olarak tüketilir.

Süs;

- d) Bahçelerde dekoratif amaçlı dikimi yapılır.

4.47.11. *Pyracantha coccinea* M. Roem.

Şekil 4.119. *Pyracantha coccinea*.

Yöresel Bilgiler

İncelenen Örnek: Düzce Merkez Kaledibi Köyü, ormanlık alan, 236 m, 6.10.2019

Yöresel İsim: Ateş diken, Acıcmaza (Abhaz yöresel isim)

Toplayıcı No: DUOF 8993, B. Erdiç 1083, 1097

Kullanılan Kısımları: Meyveli dal, meyve

Yöresel Kullanım:

Gıda;

a) Meyvelerinden reçel ve marmelat yapılır.

Süs;

b) Meyveli dalları dekorasyon amacıyla kurutulularak kullanılır.

4.47.12. *Pyrus communis* L.

Şekil 4.120. *Pyrus communis*.

Yöresel Bilgiler

İncelenen Örnek: Düzce Merkez Derdin Köyü, bahçe içi, 784 m, 23.06.2019.

Yöresel İsim: Armut, Aha (Abhaz yöresel isim).

Toplayıcı No: DUOF 8973, B. Erdinç 1084.

Yetiştirme Ortamı: Kültür bitkisi.

Kullanılan Kısımları: Meyve, gövde, dal.

Yöresel Kullanım:

Tıbbi;

- a) Meyvesi sindirim sorunları giderme amacıyla dahilen kullanılır.
- b) Meyveleri kabızlığa karşı tüketilir.
- c) Diyabet tedavisinde taze meyveleri tüketilir.

Gıda;

- d) Meyvesi gıda olarak tüketilir.

El Aleti;

- e) Gövdesi tornalı işlerde, mobilyalarda kaplama, pipo ve fiçı yapımında kullanılır.

Yakacak;

- f) Budanan dalları yakacak olarak kullanılır.

4.47.13. *Pyrus elaeagnifolia* Pall.

Şekil 4.121. *Pyrus elaeagnifolia*.

Yöresel Bilgiler

İncelenen Örnek: Düzce Merkez Derdin Köyü, bahçe içi, 804 m, 23.04.2020.

Yöresel İsim: Yabani armut, Armut, Aha (Abhaz yöresel isim).

Toplayıcı No: DUOF 8974, B. Erdinç 1136.

Kullanılan Kısımları: Meyve, gövde, dal.

Yöresel Kullanım:

Tıbbi;

- a) Meyvesi sindirim sorunları giderme amacıyla dahilen kullanılır.
- b) Meyveleri kabızlığı önleme amacıyla tüketilir.
- c) Diyabet tedavisinde taze meyveleri tüketilir.

Gıda;

- d) Meyvesi gıda olarak tüketilmektedir.

El Aleti;

- e) Gövdesi tornalı işlerde, mobilyalarda kaplama, pipo ve fıçı yapımında kullanılmaktadır.

Yakacak;

- f) Budanan dalları yakacak olarak kullanılmaktadır.

4.47.14. *Rosa canina* L.

Şekil 4.122. *Rosa canina*.

Yöresel Bilgiler

İncelenen Örnek: Düzce Merkez Derdin Köyü, ormanlık alan, 739 m, 26.05.2019.

Yöresel İsim: Yabani kuşburnu, Alıhçımıg (Abhaz yöresel isim).

Toplayıcı No: DUOF 8965, B. Erdinç 1085, 1086, 1087.

Kullanılan Kısımları: Meyve, toprak üstü.

Yöresel Kullanım:

Tıbbi;

- a) Meyvelerinden hazırlanan infüzyon çay olarak kış aylarında soğuk algınlığı ve nezleye karşı koruyucu olarak dahilen tüketilir.
- b) Toprak üstü kısımlarından hazırlanan dekoksion hemoroid tedavisinde dahilen kullanılır.
- c) Meyvelerinden yapılan marmelat her gün tüketilerek bağışıklık güçlendirici olarak kullanılmaktadır.

Gıda;

- d) Meyvelerinden reçel, marmelat, komposto yapılır.
- e) Meyvelerinden hazırlanan infüzyon çay olarak tüketilir.
- f) Meyveleri taze veya kurutulmuş olarak yemiş olarak tüketilir.
- g) Meyveleri ezilerek toz haline getirilerek kurutulur ve kış aylarında tüketilir.

4.47.15. *Rubus sanctus* Schreb.

Şekil 4.123. *Rubus sanctus*.

Yöresel Bilgiler

İncelenen Örnek: Düzce Merkez Uğur Köyü, yol kenarı, 772 m, 27.04.2019.

Yöresel İsim: Böğürtlen, Amahır (Abhaz yöresel isim).

Toplayıcı No: DUOF 8985, B. Erdiñ 1088, 1089.

Kullanılan Kısımları: Meyve, kök, yaprak.

Yöresel Kullanım:

Tıbbi;

- Yapraklarından hazırlanan dekoksion kesik yaralarına bez ile bastırılarak dezenfektan ve yara iyileştirici olarak haricen uygulanır.
- Yaprakları ağızda çiğnenerek kanama olan bölgeye bastırılarak sarılır ve kanama durdurucu olarak haricen kullanılır.
- Köklerinden hazırlanan dekoksion hemoroid tedavisinde dahilen ve haricen kullanılmaktadır.

Gıda;

- Meyveleri gıda olarak tüketilir.
- Meyvelerinden reçel ve marmelat yapılır.
- Meyveleri ezilerek suyu çıkarılır, meyve suyu olarak tüketilir.

4.47.16. *Sorbus domestica* L.

Şekil 4.124. *Sorbus domestica*.

Yöresel Bilgiler

İncelenen Örnek: Düzce Merkez Derdin köyü, bahçe içi, 772 m, 23.06.2019.

Yöresel İsim: Üvez, Amüflaha (Abhaz yöresel isim).

Toplayıcı No: DUOF 9000, B. Erdinç 1091.

Kullanılan Kısımları: Yaprak, meyve, çiçekli dal.

Yöresel Kullanım:

Tıbbi;

a) Çiçekli dallarından hazırlanan dekoksasyon kanser tedavisinde dahilen kullanılır.

Gıda;

b) Kurutulmuş meyve ve yapraklarından hazırlanan infüzyon çay olarak tüketilir.

c) Taze meyveleri olgunlaştıktan sonra gıda olarak tüketilir.

d) Meyvelerinden marmelat ve şurup hazırlanır.

4.48. RUTACEAE

4.48.1. *Citrus limon* (L.) Osbeck

Şekil 4.125. *Citrus limon*.

Yöresel Bilgiler

İncelenen Örnek: Düzce Merkez Güven köyü, bahçe içi, 267 m, 12.10.2020.

Yöresel İsim: Limon.

Toplayıcı No: B. Erdiç 1187.

Yetiştirme Ortamı: Kültür bitkisi.

Kullanılan Kısımları: Meyve, kabuk.

Yöresel Kullanım:

Tıbbi;

- Aç karnına ılık su içine meyvenin suyu damlatılır ve idrar söktürücü olarak dahilen kullanılır.
- Meyvenin suyu tansiyon düşürücü olarak tüketilir.
- Meyvenin suyu ılık suya katılarak ağız yaralarına karşı gargara olarak haricen kullanılır.
- Meyvenin kabukları dilimlenerek nane yaprakları ile hazırlanan dekoksasyon grip ve soğuk algınlığına karşı dahilen kullanılır.

Gıda;

- Meyvenin suyu salatalara ve yemeklere aroma katması için eklenir.

4.49. SALICACEAE

4.49.1. *Populus alba* L.

Şekil 4.126. *Populus alba*.

Yöresel Bilgiler

İncelenen Örnek: Düzce Merkez Uğur Köyü, yol kenarı, 325 m, 8.06.2019.

Yöresel İsim: Ak kavak, Ağhab (Abhaz yöresel isim).

Toplayıcı No: DUOF 8961, B. Erdinç 1098, 1146.

Kullanılan Kısımları: Gövde, dal.

Yöresel Kullanım:

El Aleti;

- a) Gövdesi sebze kasası, kürek sapı, fare kapanı, sandık yapımında kullanılır.
- b) Gövdesi inşaat işlerinde kereste olarak kullanılır.

Yakacak;

- c) Gövdesi ve dalları yakacak olarak kullanılır.

4.49.2. *Populus nigra* L.

Şekil 4.127. *Populus nigra*.

Yöresel Bilgiler

İncelenen Örnek: Düzce Merkez Derdin köyü, ormanlık alan, 800 m, 10.05.2020.

Yöresel İsim: Kavak, Atlığağa (Abhaz yöresel isim).

Toplayıcı No: B. Erdiñ 1133.

Kullanılan Kısımları: Gövde, dal.

Yöresel Kullanım:

El Aleti;

- a) Gövdesi sebze kasası, kürek sapı, fare kapanı, sandık yapımında kullanılır.
- b) Gövdesi inşaat işlerinde kereste olarak kullanılır.

Yakacak;

- c) Gövdesi ve dalları yakacak olarak kullanılır.

4.49.3. *Salix alba* L.

Şekil 4.128. *Salix alba*.

Yöresel Bilgiler

İncelenen Örnek: Düzce Merkez Derdin köyü, Şimşirlik Mevkii, 325 m, 23.04.2020.

Yöresel İsim: Söğüt, Apslij (Abhaz yöresel isim).

Toplayıcı No: DUOF 9020, B. Erdiñ 1119.

Kullanılan Kısımları: Gövde, dal.

Yöresel Kullanım:

El Aleti;

- a) Gövdesi bahçe avlası, merdiven iskeleti ve elek kasnağı yapımında kullanılır.
- b) Genç dallarından sepet örülür.

Yakacak;

- c) Budanan dal ve gövdesi yakacak olarak değerlendirilir.

4.50. SAPINDACEAE

4.50.1. *Acer campestre* L.

Şekil 4.129. *Acer campestre*.

Yöresel Bilgiler

İncelenen Örnek: Düzce Merkez Derdin Köyü, ormanlık alan, 775 m, 10.05.2020.

Yöresel İsim: Akça ağaç, Ağaza (Abhaz yöresel isim).

Toplayıcı No: B. Erdinç 1129.

Kullanılan Kısımları: Gövde, dal.

Yöresel Kullanım:

El Aleti;

- a) Gövdesinden ekin arabası çeken öküzlerin boyunduruk kısımları yapılır.
- b) Gövdesi ve dallarından tarım aleti yapı yapılır.

Yakacak;

- c) Budanan kısımlar yakacak olarak değerlendirilir.

4.51. SMILACACEAE

4.51.1. *Smilax excelsa* L.

Şekil 4.130. *Smilax excelsa*.

Yöresel Bilgiler

İncelenen Örnek: Düzce Merkez Derdin Köyü, bahçe içi, 765 m, 23.06.2019.

Yöresel İsim: Diken ucu, Merulcan, Abırçıman (Abhaz yöresel isim).

Toplayıcı No: DUOF 9025, B. Erdiñ 1058.

Kullanılan Kısımları: Yaprak, genç sürgünleri, kök, meyve.

Yöresel Kullanım:

Tıbbi;

a) Köklerinden hazırlanan dekoksiyon şifa niyetine dahilen tüketilir.

Gıda;

b) Yaprak ve genç sürgünleri soğanla kavrularak yemeği yapılır.

c) Yapraklarından yöresel Abhaz yemeği “Abırçman” yapılır.

d) Yaprak ve genç sürgünlerinden salatası yapılır.

e) Meyveleri olgunlaşınca tüketilir.

4.52. SOLANACEAE

4.52.1. *Capsicum annuum* L.

Şekil 4.131. *Capsicum annuum*.

Yöresel Bilgiler

İncelenen Örnek: Düzce Merkez Derdin Köyü.

Yöresel İsim: Kırmızı biber, Pırpıl (Abhaz yöresel isim).

Toplayıcı No: Gözlem.

Yetiştirme Ortamı: Kültür bitkisi.

Kullanılan Kısımları: Meyve.

Yöresel Kullanım:

Gıda;

- a) Meyvelerinden haşlanarak salça yapılır.
- b) Meyveleri soğan ile birlikte kavrularak yemeklere eklenir.
- c) Abhaz yöresel çeşnilerinden olan “Acıka”nın temel malzemesi olarak kullanılır.

4.52.2. *Physalis alkekengi* L.

Şekil 4.132. *Physalis alkekengi*.

Yöresel Bilgiler

İncelenen Örnek: Düzce Merkez Derdin Köyü, yol kenarı, 776 m, 24.06.2019.

Yöresel İsim: Altın çilek.

Toplayıcı No: DUOF 9002, B. Erdinç 1099.

Kullanılan Kısımları: Meyve.

Yöresel Kullanım:

Tıbbi;

a) Olgunlaşan meyve kısımları ishale karşı dahilen tüketilir.

Gıda;

b) Meyveleri gıda olarak tüketilir.

4.53. STAPHYLEACEAE

4.53.1. *Staphylea pinnata* L.

Şekil 4.133. *Staphylea pinnata*.

Yöresel Bilgiler

İncelenen Örnek: Düzce Merkez Derdin Köyü, yol kenarı, 865 m, 23.06.2019.

Yöresel İsim: Tesbih otu.

Toplayıcı No: DUOF 9041, B. Erdinç 1100.

Kullanılan Kısımları: Tohum.

Yöresel Kullanım:

Süs;

a) Tohumları tespih yapımında tespih tanesi olarak kullanılır.

4.54. TAXACEAE

4.54.1. *Taxus baccata* L.

Şekil 4.134. *Taxus baccata*.

Yöresel Bilgiler

İncelenen Örnek: Düzce Merkez Derdin Köyü, yol kenarı, 781 m, 23.06.2019.

Yöresel İsim: Porsuk, Ağ (Abhaz yöresel isim).

Toplayıcı No: DUOF 8969, B. Erdiñ 1101.

Kullanılan Kısımları: Gövde, dal.

Yöresel Kullanım:

Süs;

a) Gövdesinden ve dalları oymalı dekorasyon eşyaları yapımında kullanılır.

Yakacak;

b) Budanan dalları yakacak olarak değerlendirilir.

4.55. ULMACEAE

4.55.1. *Ulmus glabra* Huds.

Şekil 4.135. *Ulmus glabra*.

Yöresel Bilgiler

İncelenen Örnek: Düzce Merkez Derdin Köyü, ormanlık alan, 781 m, 10.05.2020.

Yöresel İsim: Karaağaç, Araş (Abhaz yöresel isim).

Toplayıcı No: DUOF 9022, B. Erdinç 1127.

Kullanılan Kısımları: Gövde.

Yöresel Kullanım:

El Aleti;

a) Gövdesinden ekin arabası tekeri, inşaat işleri için kereste, tarım aleti sapı ve mobilyacılık işlerinde yararlanılır.

4.56. URTICACEAE

4.56.1. *Urtica dioica* L.

Şekil 4.136. *Urtica dioica*.

Yöresel Bilgiler

İncelenen Örnek: Düzce Merkez Uğur Köyü, yol kenarı, 321 m, 26.05.2019.

Yöresel İsim: Isırgan otu, Isırgan, Ahosa (Abhaz yöresel isim).

Toplayıcı No: DUOF 8999, B. Erdinç 1103, 1104.

Kullanılan Kısımları: Yaprak, kök, gövde, tohum.

Yöresel Kullanım:

Tıbbi;

- a) Tohumları kavrularak ezilir ve bal ile karıştırılarak böbrek ağrılarına karşı dahilen kullanılır.
- b) Kurutulmuş yapraklarından hazırlanan dekoksiyon şifa niyetine dahilen tüketilir.
- c) Köklerinden hazırlanan dekoksiyon idrar yolu enfeksiyonlarının tedavisi için dahilen tüketilir.

Gıda;

- d) Yaprak ve gövdesi doğranarak ve soğan ile kavrularak veya haşlanarak yemeği ve salatası yapılır.

- e) Yaprakları gölgede kurutularak ufalanır. Yoğurt ve acıka ile karıştırılarak mezesi yapılır.
- f) Yaprakların kavrulması ile çorbası yapılır.
- g) Börek iç malzemesi olarak kullanılır.

4.57. VIOLACEAE

4.57.1. *Viola reichenbachiana* Jord. ex Boreau

Şekil 4.137. *Viola reichenbachiana*.

Yöresel Bilgiler

İncelenen Örnek: Düzce Merkez Samandere Köyü, ormanlık alan, 524 m, 23.04.2020.

Yöresel İsim: Orman Menekşesi.

Toplayıcı No: B. Erdiñ 1121.

Kullanılan Kısımları: Toprak üstü.

Yöresel Kullanım:

Tıbbi;

- a) Toprak üstü kısımları arı sokmalarına karşı haricen uygulanır.

Veteriner Halk Hekimliği;

- b) Hayvanlarda oluşan böcek ısırıklarına karşı toprak üstü kısımları sarılarak bekletilir.

4.58. VITACEAE

4.58.1. *Vitis sylvertris* C.C. Gmel.

Şekil 4.138. *Vitis sylvertris*.

Yöresel Bilgiler

İncelenen Örnek: Düzce Merkez Derdin köyü, bahçe içi, 791 m, 23.06.2019.

Yöresel İsim: Üzüm, Siyaz üzüm, Aj (Abhaz yöresel isim).

Toplayıcı No: DUOF 9038, B. Erdinç 1105.

Yetiştirme Ortamı: Kültür bitkisi.

Kullanılan Kısımları: Meyve, yaprak.

Yöresel Kullanım:

Gıda;

- a) Yapraklarından sarma yemeği yapılır.
- b) Meyveleri gıda olarak tüketilir.
- c) Meyveleri ezilerek suyu çıkarılır, meyve suyu olarak tüketilir. Düzce'nin yöresel içeceklerinden olan Şıra yapımında kullanılır.
- d) Meyvelerinden pekmez yapılır.
- e) Meyve kısımlarından Gürcü yöresel tatlısı “Üzüm muhallebisi Pelemurşi” tatlısı yapılır.

Süs;

- f) Bahçe içlerine yapılan çardakların yanlarına dikilerek çardağa gölgelik olması sağlanır.

4.59. AMANITACEAE

4.59.1. *Amanita caesarea* (Scop.) Pers.

Şekil 4.139. *Amanita caesarea*.

Yöresel Bilgiler

İncelenen Örnek: Düzce Merkez Derdin Köyü, ormanlık alan, 1125 m, 22.08.2019.

Yöresel İsim: Sezar mantarı, Yumurta mantarı, İmparator mantarı.

Toplayıcı No: B. Erdiç 1191.

Kullanılan Kısımları: Toprak üstü.

Yöresel Kullanım:

Tıbbi;

- a) Pişirilerek veya çiğ olarak tüketildiğinde bağışıklık sistemini güçlendirici olarak dahilen tüketilir.
- b) Bağırsakları çalıştırıcı, sindirim sistemini düzenleyici olarak dahilen tüketilir.

Gıda;

- a) Keskin tadından dolayı soğan ile kavrularak yenir.
- b) Çiğ olarak tüketilebilir.

4.60. BOLETACEAE

4.60.1. *Boletus edulis* Bull.

Şekil 4.140. *Boletus edulis*.

Yöresel Bilgiler

İncelenen Örnek: Düzce Merkez Derdin Köyü, ormanlık alan, 1100 m, 20.08.2019.

Yöresel İsim: Ayı mantarı, Çörek mantarı, Porçini.

Toplayıcı No: B. Erdiñ 1190.

Kullanılan Kısımları: Toprak üstü.

Yöresel Kullanım:

Gıda;

- a) Dilimlenerek kurutularak yıl boyunca saklanabilir. Yemeği yapılır.
- b) Sote edilerek yemek olarak tüketilir.

4.61. HYDNACEAE

4.61.1. *Cantharellus cibarius* Fr.

Şekil 4.141. *Cantharellus cibarius*.

Yöresel Bilgiler

İncelenen Örnek: Düzce Merkez Derdin Köyü, ormanlık alan, 980 m, 20.08.2019.

Yöresel İsim: Tavuk bacağı mantarı.

Toplayıcı No: B. Erdinç 1192.

Kullanılan Kısımları: Toprak üstü.

Yöresel Kullanım:

Tıbbi;

- a) Toprak üstü kısımları bağırsakları çalıştırıcı ve sindirim sistemini düzenleyici olarak gıda şeklinde kullanılır.

Gıda;

- b) Toprak üstü kısımları kavrularak gıda olarak tüketilir.

4.62. LYOPHYLLACEAE

4.62.1. *Calocybe gambosa* (Fr.)

Şekil 4.142. *Calocybe gambosa*.

Yöresel Bilgiler

İncelenen Örnek: Düzce Merkez Derdin Köyü, ormanlık alan, 875 m, 16.08.2020.

Yöresel İsim: Cincile mantarı.

Toplayıcı No: B. Erdiñ 1193.

Kullanılan Kısımları: Toprak üstü.

Yöresel Kullanım:

Gıda;

- Soğan ile sote yapılarak hazırlanır ve gıda olarak tüketilir.
- Önceden haşlayarak kavurma olarak tüketilir.

4.63. MORCHELLACEAE

4.63.1. *Morchella* sp.

Şekil 4.143. *Morchella* sp.

Yöresel Bilgiler

İncelenen Örnek: Düzce Merkez Derdin Köyü, ormanlık alan, 890 m, 15.06.2020.

Yöresel İsim: Kuzu göbeği mantarı.

Toplayıcı No: B. Erdinç 1188.

Kullanılan Kısımları: Toprak üstü.

Yöresel Kullanım:

Gıda;

- a) Tuz ile birlikte ateşte pişirilerek gıda olarak tüketilir.
- b) Kurutularak ve dondurucuda kış boyunca tüketilmek üzere saklanabilir.
- c) Soğan ile birlikte kavurması yapılarak tüketilir.

4.64. PLEUROTACEAE

4.64.1. *Pleurotus ostreatus* sensu Stevenson

Şekil 4.144. *Pleurotus ostreatus*.

Yöresel Bilgiler

İncelenen Örnek: Düzce Merkez Beyköy Pazarı.

Yöresel İsim: İstiridye mantarı.

Toplayıcı No: B. Erdinç 1194.

Yetiştirme Ortamı: Kültür mantarı.

Kullanılan Kısımları: Toprak üstü.

Yöresel Kullanım:

Gıda;

- a) Soğan ile birlikte kavurması yapılarak gıda olarak tüketilir.
- b) Sote veya kızartılarak gıda olarak tüketilir.

4.65. RUSSULACEAE

4.65.1. *Lactarius deliciosus* (L.) Gray

Şekil 4.145. *Lactarius deliciosus*.

Yöresel Bilgiler

İncelenen Örnek: Düzce Merkez Dördin Köyü, ormanlık alan, 1000 m, 21.08.2019.

Yöresel İsim: Kanlıca mantarı.

Toplayıcı No: B. Erdiñ 1189.

Kullanılan Kısımları: Toprak üstü.

Yöresel Kullanım:

Gıda;

- Soğan ile kavurması ve sotesi yapılarak yemek olarak tüketilir.
- Soğan ile yapılan kavurması hamur işi yemeklerine iç olarak kullanılır.

4.65.2. *Lactifluus volemus* (Fr.) Kuntze

Şekil 4.146. *Lactifluus volemus*.

Yöresel Bilgiler

İncelenen Örnek: Düzce Merkez Derdin Köyü.

Yöresel İsim: Fındık mantarı, Tirit mantarı.

Toplayıcı No: Gözlem.

Kullanılan Kısımları: Toprak üstü.

Yöresel Kullanım:

Gıda;

a) Soğan ile kavurması ve sotesi yapılarak yemek olarak tüketilir.

5. TARTIŞMA

Araştırma sonucunda Samandere Vadisi ve çevre köylerinde bölge halkı tarafından kullanılan 57 familyaya ait 140 bitki taksonu, 7 familyaya ait 8 mantar taksonunun farklı amaçlarla kullanıldığı belirlenmiştir. Bu taksonlardan 109'u doğal, 39'u da kültür bitkisi olarak toplam 148 taksona ait 275 bitki adı kayıt edilmiştir. Çizelge 5.1'de araştırma bölgesinde tespit edilen 148 taksonun ismine göre alfabetik sırası ile bilimsel ve yöresel isimleri, kullanım amacı ve kullanılan kısımları gösterilmektedir.

Çizelge 5.1. Çalışma alanından elde edilen etnobotanik bulgular.

Tür	Familya	İsimler	Kullanım amacı	Kullanılan Kısımlar
<i>Abies nordmanniana</i> subsp. <i>equi-trojani</i>	Pinaceae	Göknar, Köknar, Apsa	Tıbbi, el aleti, yakacak, süs, müzik aleti	Gövde, dal, kök
<i>Acer campestre</i>	Sapindaceae	Akçağaç, Ağaza	El Aleti, yakacak	Gövde, dal
<i>Achillea millefolium</i>	Asteraceae	Mor civanperçemi	Tıbbi, süs	Toprak üstü
<i>Achillea nobilis</i>	Asteraceae	Civanperçemi	Tıbbi	Toprak üstü
<i>Agrimonia eupatoria</i>	Rosaceae	Fıtık otu, Koyun otu, Mirgici	Tıbbi	Toprak üstü, yaprak
<i>Alcea apterocarpa</i>	Malvaceae	Hatmi Çiçeği	Tıbbi, gıda	Çiçek, yaprak
<i>Allium cepa</i>	Liliaceae	Soğan, Acımsı	Tıbbi, gıda	Soğan, tohum
<i>Allium vineale</i>	Liliaceae	Yabani sarımsak, Acış	Tıbbi, gıda	Soğan
<i>Amanita caesarea</i>	Amanitaceae	Sezar mantarı, Yumuarta mantarı	Tıbbi, gıda	Toprak üstü
<i>Anethum graveolens</i>	Apiaceae	Dere otu	Tıbbi, gıda	Yaprak, toprak üstü
<i>Asplenium onopteris</i>	Aspleniaceae	Eğrelti otu, Atırasa	Diğer	Toprak üstü
<i>Astragalus glycyphylloides</i>	Fabaceae	Geven	Hayvan yemi, veteriner halk hekimliği	Toprak üstü
<i>Bellis perennis</i>	Asteraceae	Papatya, Ahökama	Tıbbi, hayvan yemi	Kapitulum, toprak üstü
<i>Beta vulgaris</i>	Amaranthaceae	Kırmızı pancar, Pancar, Pezük	Tıbbi, gıda	Şişkinleşmiş kök, yaprak

Çizelge 5.1. (devam) Çalışma alanından elde edilen etnobotanik bulgular.

<i>Boletus eduli</i>	Boletaceae	Ayı mantarı, Çörek mantarı	Gıda	Toprak üstü
<i>Brassica oleracea</i> var. <i>acephala</i>	Brassicaceae	Karalahana, Pancar, Mancar, Ahul	Tıbbi, gıda, hayvan yemi	Toprak üstü, yaprak
<i>Buxus sempervirens</i>	Buxaceae	Şimşir, Çit otu, Aşidz	Tıbbi, veteriner halk hekimliği, el aleti, yakacak, müzik aleti, süs	Toprak üstü, yaprak, gövde, dal.
<i>Calocybe gambosa</i>	Lyophyllaceae	Cincile mantarı	Gıda	Toprak üstü
<i>Cantharellus cibarius</i>	Hydnaceae	Tavuk bacağı mantarı	Tıbbi, gıda	Toprak üstü
<i>Capsicum annuum</i>	Solanaceae	Kırmızı biber, Pırpıl	Gıda	Meyve
<i>Carpinus betulus</i>	Betulaceae	Kara gürgen, Karigen, Aheça	Gıda, Yakacak, el aleti	Gövde, dal, kök, meyve
<i>Castanea sativa</i>	Fagaceae	Kestane, Ağha	Tıbbi, gıda, yakacak, el aleti, mobilya, boyama	Gövde, meyve, kabuk, yaprak
<i>Centaurium erythraea</i> subsp. <i>erythraea</i>	Gentianaceae	Kırmızı kantaron, Apşırak	Tıbbi	Toprak üstü
<i>Chaerophyllum byzantinum</i>	Apiaceae	Yoğurt otu, Baldıran otu	Gıda, hayvan yemi	Yaprak
<i>Cirsium ligulare</i>	Asteraceae	Deve dikenli	Tıbbi, Hayvan yemi	Toprak üstü, kapitulum
<i>Cirsium arvense</i>	Asteraceae	Dikenli harşıl otu	Tıbbi, hayvan yemi	Kök, toprak üstü
<i>Citrus limon</i>	Rutaceae	Limon	Tıbbi, gıda	Meyve, kabuk
<i>Clematis vitalba</i>	Ranunculaceae	Orman asması, Ahoza	El aleti	Gövde, dal
<i>Coriandrum sativum</i>	Apiaceae	Kişniş, Kinzi, Ahuska	Tıbbi, gıda	Toprak üstü, yaprak
<i>Cornus mas</i>	Cornaceae	Kızılıcık, Abgızra	Tıbbi, gıda, yakacak, el aleti	Dal, gövde, meyve
<i>Cornus sanguinea</i> subsp. <i>australis</i>	Cornaceae	Yabani kızılıcık, Abgızra	Tıbbi, gıda, yakacak, el aleti	Dal, gövde, meyve
<i>Corylus avellana</i>	Betulaceae	Fındık, Arasa	Tıbbi, gıda, yakacak, el aleti	Dal, tohum, kabuk
<i>Cota tinctoria</i> var. <i>discoidea</i>	Asteraceae	Top papatya, Boyacı papatyası	Tıbbi, boyama	Toprak üstü, çiçek
<i>Crataegus microphylla</i>	Rosaceae	Alıç, Karamuk	Tıbbi, gıda	Meyve, yaprak

Çizelge 5.1. (devam) Çalışma alanından elde edilen etnobotanik bulgular.

<i>Cucurbita moschata</i>	Cucurbitaceae	Bal kabağı, Apsuva Kap, Çerkes kabağı	Tıbbi, gıda	Meyve, tohum, çiçek, yaprak
<i>Cupressus sempervirens</i>	Cupressaceae	Servi	Tıbbi, el aleti, süs	Kozalak, gövde, reçine
<i>Cydonia oblonga</i>	Rosaceae	Ayva, Abiya	Tıbbi, gıda	Meyve
<i>Daucus carota</i>	Apiaceae	Havuç	Tıbbi, gıda, hayvan yemi	Kök, toprak üstü
<i>Dioscorea communi</i>	Dioscoreaceae	Yılan yastığı, Yılan zehir otu	Tıbbi, diğer	Meyve
<i>Diospyros lotus</i>	Ebenaceae	Hurma	Tıbbi, gıda	Meyve
<i>Dipsacus laciniatus</i>	Caprifoliaceae	Eşşek diken	Veteriner halk hekimliği	Gövde, toprak üstü, lateks
<i>Dryopteris filix-mas</i>	Dryopteridaceae	Erkek eğrelti otu, Açırasa	Tıbbi	Toprak üstü, rizom
<i>Epilobium montanum</i>	Onagraceae	Sabun otu, Yakı otu	Diğer kullanım	Yaprak
<i>Equisetum telmateia</i>	Equisetaceae	Sultan utu, Çam otu, Kilit otu, Kırkkilit otu	Tıbbi, gıda	Toprak üstü
<i>Euphorbia amygdaloides</i> subsp. <i>amygdaloides</i>	Euphorbiaceae	Sarı sütleğen	Tıbbi, veteriner halk hekimliği	Toprak üstü, lateks
<i>Euphorbia helioscopia</i>	Euphorbiaceae	Sütleğen	Tıbbi, veteriner halk hekimliği, diğer kullanım	Toprak üstü, lateks
<i>Fagus orientalis</i>	Fagaceae	Kayın, Aş	El aleti, yakacak, diğer kullanım	Gövde, dal, kök
<i>Ficus carica</i>	Moraceae	İncir, Alaha	Tıbbi, gıda	Meyve, yaprak, lateks
<i>Fragaria vesca</i>	Rosaceae	Dağ çileği, Azısındra	Tıbbi, gıda	Meyve
<i>Fraxinus excelsior</i>	Oleaceae	Dişbudak, Aja	El aleti	Gövde, dal
<i>Galega officinalis</i>	Fabaceae	Keçi sedefi, Yabani yonca	Tıbbi, hayvan yemi, veteriner halk hekimliği	Toprak üstü
<i>Helianthus tuberosus</i>	Asteraceae	Yer elması, Akurca	Tıbbi, gıda	Kök
<i>Helleborus orientalis</i>	Ranunculaceae	Çöpleme, Soğuklama, Bohça otu, Çan çiçeği	Veteriner halk hekimliği	Kök, toprak üstü
<i>Hordeum bulbosum</i>	Poaceae	Kılçık otu, Yabani arpa	Hayvan yemi	Tohum
<i>Hypericum androsaemum</i>	Hypericaceae	Sarı çiçek	Veteriner halk hekimliği	Toprak üstü, yaprak

Çizelge 5.1. (devam) Çalışma alanından elde edilen etnobotanik bulgular.

<i>Hypericum calycinum</i>	Hypericaceae	Sarı kantaron, Öksürük otu, Kılıç otu, Apentre	Tıbbi	Toprak üstü
<i>Hypericum perforatum</i>	Hypericaceae	Kantaron, Sarı kantaron	Tıbbi	Toprak üstü, yaprak, çiçekli dal
<i>Ilex colchica</i>	Aquifoliaceae	Adigici, Işılğan	Tıbbi, yakacak, süs	Meyve, gövde
<i>Juglans regia</i>	Juglandaceae	Ceviz, Akakan	Tıbbi, gıda, el aleti, mobilya, boyama	Tohum, kabuk, gövde, dal, yaprak
<i>Juniperus foetidissima</i>	Cupressaceae	Ardıç, Ağ	Tıbbi, gıda, el aleti, mobilya	Gövde, meyve, tohum
<i>Juniperus oxycedrus</i>	Cupressaceae	Ardıç, Ağ	Tıbbi, gıda, el aleti, mobilya	Gövde, meyve, tohum
<i>Lactarius deliciosus</i>	Russulaceae	Kanlıca mantarı	Gıda	Toprak üstü
<i>Lactifluus volemus</i>	Russulaceae	Fındık mantarı, Tirit mantarı	Gıda	Toprak üstü
<i>Lactuca sativa</i>	Asteraceae	Marul	Tıbbi, gıda	Yaprak
<i>Laurus nobilis</i>	Lauraceae	Defne, Adapa	Tıbbi, gıda	Yaprak, tohum
<i>Lavatera thuringiaca</i>	Malvaceae	Yabani hatmi çiçeği	Hayvan yemi	Toprak üstü
<i>Ligustrum vulgare</i>	Oleaceae	Kurtbağrı, Ahsasa	Tıbbi, veteriner halk hekimliği	Yaprak, meyve
<i>Lysimachia verticillaris</i>	Primulaceae	Karga otu, Kantaron	Tıbbi	Toprak üstü
<i>Lythrum salicaria</i>	Lythraceae	Sabun otu	Tıbbi, diğer kullanım	Yaprak
<i>Malus sylvestris</i> subsp. <i>orientalis</i> var. <i>orientalis</i>	Rosaceae	Elma, Yabani elma, Aca	Tıbbi, gıda	Meyve
<i>Malva nicaeensis</i>	Malvaceae	Ebe gümeçi	Tıbbi, gıda, hayvan yemi, veteriner halk hekimliği	Toprak üstü, yaprak
<i>Melia azedarach</i>	Meliaceae	Tesbih ağacı	Süs	Tohum
<i>Melissa officinalis</i>	Lamiaceae	Reyhan otu, Araahana	Tıbbi, gıda	Yaprak
<i>Mentha piperita</i>	Lamiaceae	Nane, Akulmita	Tıbbi, gıda	Yaprak, toprak üstü
<i>Mentha longifolia</i> subsp. <i>typhoides</i>	Lamiaceae	Yabani nane, Akulmita	Tıbbi, gıda	Yaprak, toprak üstü
<i>Mespilus germanica</i>	Rosaceae	Döngel, Muşmula,	Tıbbi, gıda	Meyve, tohum

Çizelge 5.1. (devam) Çalışma alanından elde edilen etnobotanik bulgular.

		Abarç		
<i>Morchella</i> sp.	Morchellaceae	Kuzu göbeği mantarı	Gıda	Toprak üstü
<i>Morus nigra</i>	Moraceae	Karadut	Tıbbi, gıda, el aleti	Meyve, yaprak
<i>Ocimum basilicum</i>	Lamiaceae	Fesleğen	Gıda, diğer kullanım	Yaprak
<i>Oenanthe pimpinelloides</i>	Apiaceae	Kaz ayağı, Amgundur	Tıbbi, gıda	Toprak üstü, yaprak
<i>Ononis spinosa</i>	Fabaceae	Andak kökü, Yandak kökü	Tıbbi, veteriner halk hekimliği	Kök
<i>Papaver rhoeas</i>	Papaveraceae	Gelincik otu, Gelincik çiçeği	Gıda	Yaprak
<i>Petasites hybridus</i>	Asteraceae	Kabalak, Kabalak otu	Tıbbi, hayvan yemi, diğer kullanım	Toprak üstü, yaprak
<i>Petroselinum crispum</i>	Apiaceae	Maydonoz	Tıbbi, gıda	Yaprak, toprak üstü
<i>Phaseolus vulgaris</i>	Fabaceae	Fasülye, Barbunya, Aktu	Gıda	Tohum
<i>Physalis alkekengi</i>	Solanaceae	Altın çilek	Tıbbi, gıda	Meyve
<i>Phytolacca americana</i>	Phytolaccaceae	Kuş üzümü	Boyama	Meyve
<i>Picea orientalis</i>	Pinaceae	Ladin	El aleti, süs, yakacak	Gövde, dal
<i>Picea pungens</i>	Pinaceae	Mavi ladin	Süs	Gövde
<i>Pinus nigra</i> subsp. <i>pallasiana</i>	Pinaceae	Çam, Karaçam, Amza	Tıbbi, gıda, el aleti, yakacak, süs, müzik aleti	Gövde, dal, kök, kozalak, reçine
<i>Pisum sativum</i>	Fabaceae	Araka bezelye	Gıda	Meyve, tohum
<i>Plantago major</i>	Plantaginaceae	Yara otu, Yedi damar otu, Damar otu, Ahurbikis	Tıbbi	Yaprak, tohum
<i>Platanus orientalis</i>	Platanaceae	Çınar, Kavlan, Açamha	Tıbbi, el aleti, süs	Yaprak, gövde
<i>Platycladus orientalis</i>	Cupressaceae	Mazı	Süs	Gövde
<i>Pleurotus ostreatus</i>	Pleurotaceae	İstiridye mantarı	Gıda	Toprak üstü
<i>Populus alba</i>	Salicaceae	Ak kavak, Ağhab	El Aleti, yakacak	Gövde, dal
<i>Populus nigra</i>	Salicaceae	Kavak, Atlığağa	El Aleti,	Gövde, dal

Çizelge 5.1. (devam) Çalışma alanından elde edilen etnobotanik bulgular.

			yakacak	
<i>Portulaca oleracea</i>	Portulacaceae	Yabani semizotu	Tıbbi, gıda	Yaprak
<i>Prunus avium</i>	Rosaceae	Yabani kiraz, Asaa	Tıbbi, gıda, süs	Meyve, gövde, dal, pedisel
<i>Prunus cerasus</i>	Rosaceae	Vişne	Gıda	Meyve
<i>Prunus divaricata</i> var. <i>divaricata</i>	Rosaceae	Kırmızı erik, Aphö	Gıda, müzik aleti	Meyve
<i>Prunus laurocerasus</i>	Rosaceae	Karayemiş, Taflan, Aşımha	Tıbbi, gıda, süs	Meyve, yaprak
<i>Pulicaria dysenterica</i>	Asteraceae	Yara otu, Papatya	Tıbbi	Toprak üstü
<i>Pyracantha coccinea</i>	Rosaceae	Ateş diken, Acıcmaza	Gıda, süs	Meyveli dal, meyve
<i>Pyrus communis</i>	Rosaceae	Armut, Aha	Tıbbi, gıda, el aleti, yakacak	Meyve, gövde, dal
<i>Pyrus elaeagnifolia</i>	Rosaceae	Yabani armut, Aha	Tıbbi, gıda, el aleti, yakacak	Meyve, gövde, dal
<i>Quercus hartwissiana</i>	Fagaceae	Meşe, Aj	El aleti, yakacak, diğer kullanım	Gövde, kök, dal
<i>Quercus pubescens</i>	Fagaceae	Meşe, Aj	El aleti, yakacak, diğer kullanım	Gövde, kök, dal
<i>Ranunculus polyanthemos</i>	Ranunculaceae	Sarı ot	Tıbbi, hayvan yemi	Toprak üstü
<i>Rhododendron ponticum</i> subsp. <i>ponticum</i>	Ericaceae	Orman gülü, Ahovy	Yakacak, gıda	Toprak üstü, gövde
<i>Robinia pseudoacacia</i>	Fabaceae	Akasya, Akasi	Tıbbi, gıda, el aleti, süs	Gövde, çiçek, nektaryum
<i>Rosa canina</i>	Rosaceae	Yabani kuşburnu, Alihçımig	Tıbbi, gıda	Meyve, toprak üstü
<i>Rubus sanctus</i>	Rosaceae	Böğürtlen, Amahır	Tıbbi, gıda	Meyve, kök, yaprak
<i>Rumex acetosella</i>	Polygonaceae	Kuzu kulağı, Ekşi kulak	Gıda	Yaprak
<i>Rumex conglomeratus</i>	Polygonaceae	Efelek	Tıbbi, gıda	Yaprak, tohum
<i>Rumex crispus</i>	Polygonaceae	Ekşi ot, Labada	Gıda	Yaprak
<i>Ruscus hypoglossum</i>	Liliaceae	Tavşan memesi, Tavşan kirazı	Tıbbi, gıda, hayvan yemi	Toprak üstü, meyve

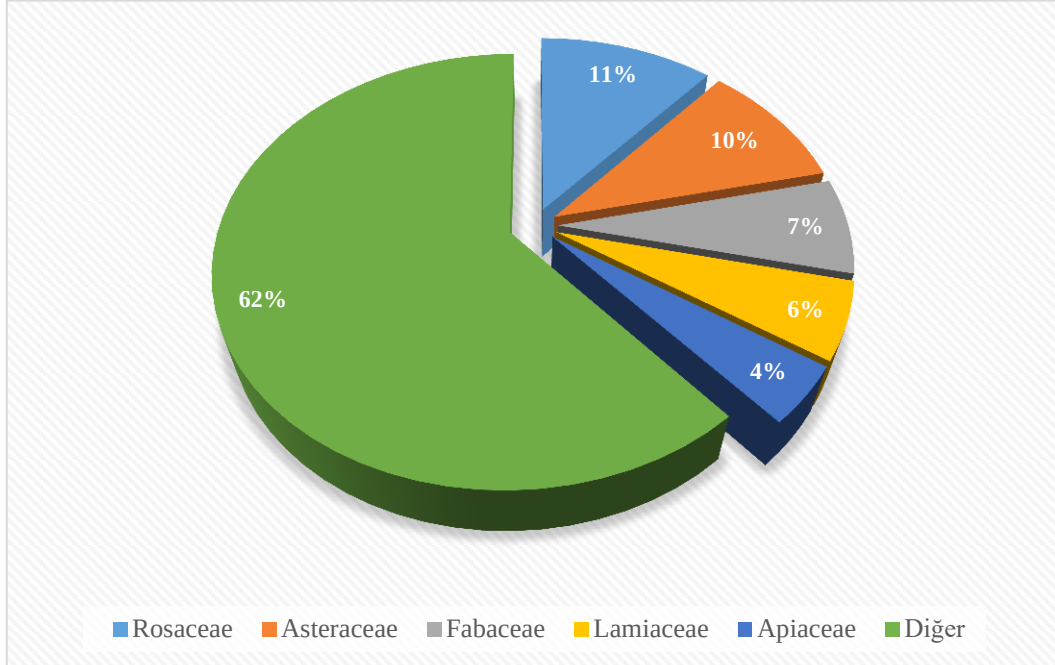
Çizelge 5.1. (devam) Çalışma alanından elde edilen etnobotanik bulgular.

<i>Salix alba</i>	Salicaceae	Söğüt, Apslij	El Aleti, yakacak	Gövde, dal
<i>Salvia forskahei</i>	Lamiaceae	Engerek, Bannık otu	Gıda	Yaprak, toprak üstü
<i>Salvia tomentosa</i>	Lamiaceae	Yabani adaçayı	Tıbbi, gıda	Yaprak, çiçekli dal
<i>Salvia verticillata</i>	Lamiaceae	Bannık otu	Tıbbi, gıda	Yaprak
<i>Sambucus ebulus</i>	Adoxaceae	Şahmelek, Yer mürveri, Yivdin otu, Amzıbıgra, Nivürden	Tıbbi, hayvan yemi	Toprak üstü, yaprak, meyve
<i>Sambucus nigra</i>	Adoxaceae	Yivdin otu, Adıp	Tıbbi, gıda, süs	Gövde, meyve
<i>Satureja hortensis</i>	Lamiaceae	Cıbrıska, Abhaz otu, Azibra	Gıda	Yaprak
<i>Securigera varia</i>	Fabaceae	Fi Otu	Hayvan yemi	Toprak üstü
<i>Sedum telephium</i> subsp. <i>maximum</i>	Crassulaceae	Çıban otu	Tıbbi, süs	Yaprak, toprak üstü
<i>Smilax excelsa</i>	Smilacaceae	Diken ucu, Merulcan, Abircıman	Tıbbi, gıda	Yaprak, genç sürgünleri, kök, meyve
<i>Sonchus asper</i> subsp. <i>glaucescens</i>	Asteraceae	Harşıl Otu, Sütü ot	Tıbbi, gıda, hayvan yemi, veteriner halk hekimliği	Toprak üstü, yaprak
<i>Sorbus domestica</i>	Rosaceae	Üvez, Amüflaha	Tıbbi, gıda	Yaprak, meyve, çiçekli dal
<i>Staphylea pinnata</i>	Staphyleaceae	Tesbih otu	Süs	Tohum
<i>Tanacetum parthenium</i>	Asteraceae	Papatya	Tıbbi	Çiçek, yaprak
<i>Taraxacum serotinum</i>	Asteraceae	Karahindibağ, Yol eğrisi, Diken otu, Adırgıg	Tıbbi, gıda, hayvan yemi	Yaprak, kök, toprak üstü
<i>Taxus baccata</i>	Taxaceae	Porsuk, Ağ	Süs, yakacak	Gövde, dal
<i>Tilia tomentosa</i>	Malvaceae	Ihlamur, Atakş	Tıbbi, gıda	Yaprak, çiçek
<i>Trachystemon orientalis</i>	Boraginaceae	Kaldirik, Kaldirik otu, Galdirik, Mancar otu	Tıbbi, gıda	Toprak üstü, yaprak, gövde, çiçek
<i>Trifolium pratense</i>	Fabaceae	Yabani yonca, Üç gül, Çayır otu	Hayvan yemi	Toprak üstü
<i>Trifolium repens</i>	Fabaceae	Yabani yonca	Hayvan yemi	Toprak üstü
<i>Triticum durum</i>	Poaceae	Buğday, Aça	Gıda, hayvan	Tohum, toprak

Çizelge 5.1. (devam) Çalışma alanından elde edilen etnobotanik bulgular.

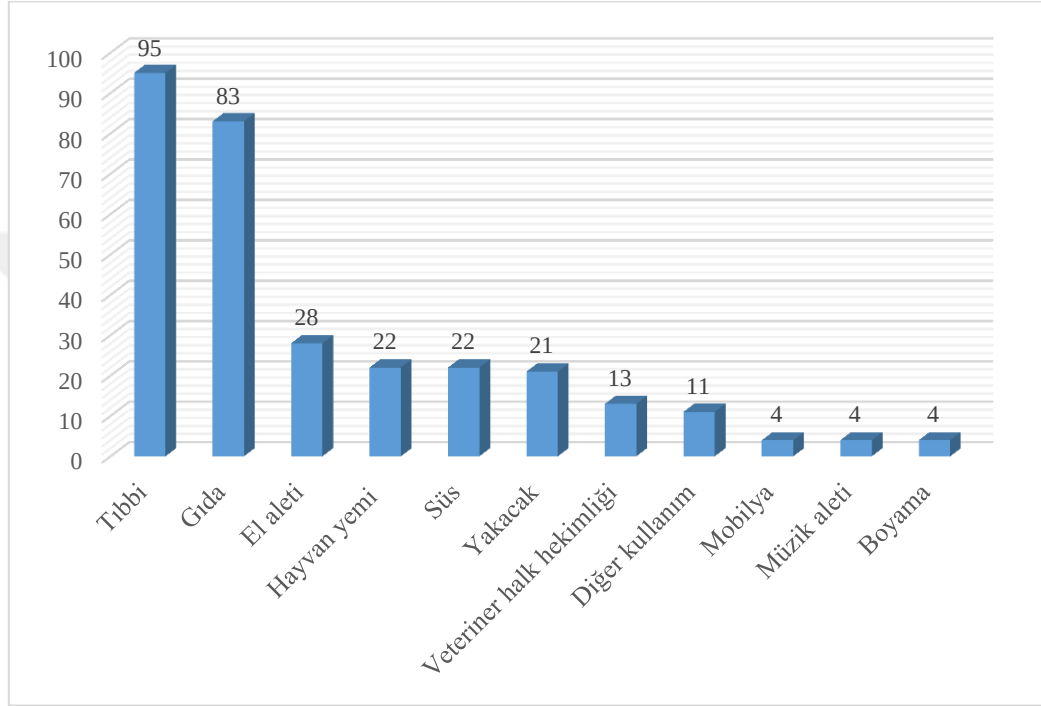
			yemi	üstü
<i>Tussilago farfara</i>	Asteraceae	Öksürük otu	Tıbbi	Toprak üstü
<i>Ulmus glabra</i>	Ulmaceae	Karaağaç, Araş	El aleti	Gövde
<i>Urtica dioica</i>	Urticaceae	Isırgan otu, Isırgan, Ahosa	Tıbbi, gıda	Yaprak, kök, gövde, tohum
<i>Viburnum opulus</i>	Adoxaceae	Kar topu, Girabolu	Tıbbi, süs	Meyve
<i>Vicia faba</i>	Fabaceae	Yabani bakla	Tıbbi, gıda	Tohum, yaprak, meyve
<i>Vinca majo</i>	Apocynaceae	Cezayir menekşesi	Süs	Toprak üstü
<i>Viola reichenbachiana</i>	Violaceae	Orman menekşesi	Tıbbi, veteriner halk hekimliği	Toprak üstü
<i>Vitis sylvertris</i>	Vitaceae	Üzüm, Siyaz üzüm, Aj	Gıda, süs	Meyve, yaprak
<i>Zea mays</i>	Poaceae	Mısır, Darı, Acukri	Tıbbi, gıda, hayvan yemi	Stilus, tohum, toprak üstü

Araştırma sonuçlarında etnobotanik yönünden çok kullanılan ilk 5 familyanın Rosaceae (%11), Asteraceae (%10), Fabaceae (%7), Lamiaceae (%6) ve Apiaceae (%4) familyalarına ait olduğu tespit edilmiş ve yüzdelik dağılımları Şekil 5.1’de gösterilmiştir. Geriye kalan %62’lik kısmı diğer familyalar kapsamaktadır.

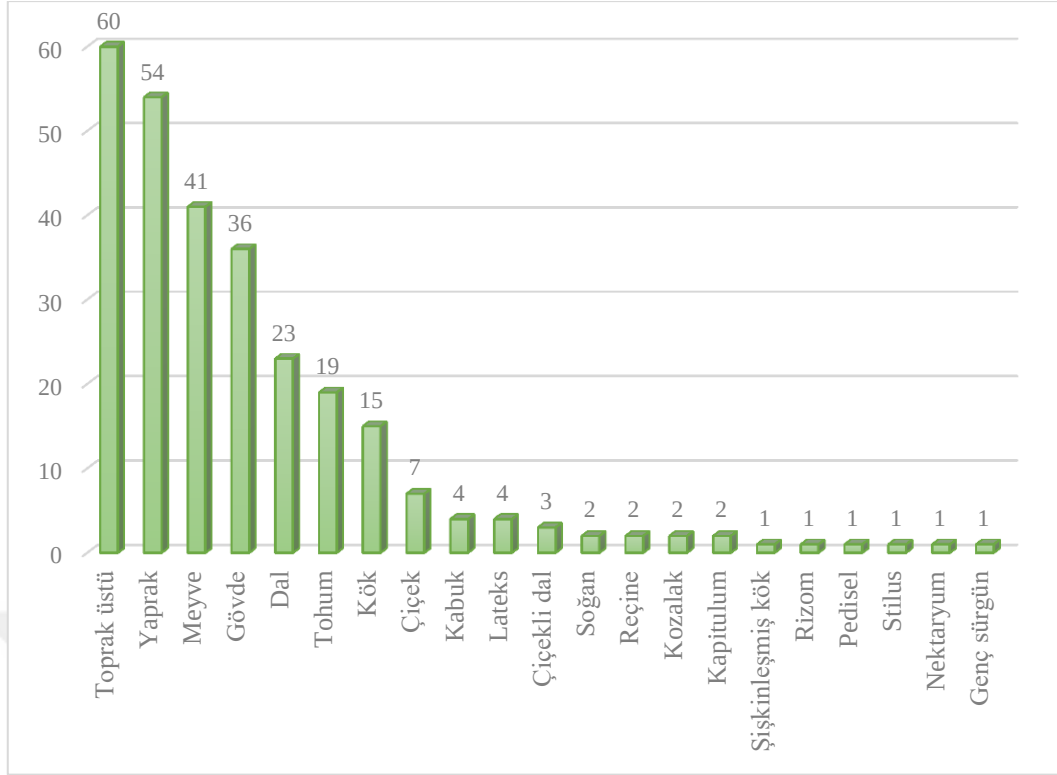
Şekil 5.1. Etnobotanik açıdan en fazla kullanılan familyaların yüzdelik dağılımları.

Araştırma sonuçlarına göre yerel halk tarafından kullanımları kayıt edilen bitkilerin kullanım amaçları Şekil 5.2’de gösterilmiştir. Bu sonuçlara göre kullanılan bitkilerden 95’inin tıbbi, 83’ünün gıda, 28’inin el aleti, 22’sinin hayvan yemi, 22’sinin süs, 21’inin yakacak, 13’ünün veteriner halk hekimliği, 11’inin diğer kullanım, 4’ünün mobilya, 4’ünün müzik aleti ve 4’ünün boyama amacıyla kullanıldığı belirlenmiştir.

Şekil 5.2. Kullanılan taksonların kullanım amacı ve sayıları.

Araştırma sonuçlarına göre yöresel kullanımı tespit edilen 148 taksonun kullanılan kısımları incelendiğinde sırasıyla toprak üstü, yaprak, meyve, gövde, dal, tohum, kök, çiçek, kabuk, lateks, çiçekli dal, soğan, reçine, kozalak, kapitulum, şişkinleşmiş kök, rizom, pedisel, stilus, nektaryum ve genç sürgün kısımlarının kullanıldığı tespit edilmiş ve Şekil 5.3’te gösterilmiştir.

Şekil 5.3. Kullanılan taksonların kullanılan kısımları ve sayıları.

Farklı etnik grupların oluşturduğu köylerde yapılan etnobotanik çalışma sonucunda Karadeniz göçmen halklarının oluşturduğu köylerde yöresel yemeklerin yapımının azaldığı, bölge kültürü ile yoğun etkileşimde olduğu belirlenmiştir. Ancak yaşayışlarında, yemeklerinde, danslarında kendi kültürlerini devam ettirme çabası içinde olan Abhaz ve Çerkes göçmen halkı, yöresel yemeklerinde sıklıkla mevsime göre çıkan bitkileri pişirip ezme haline getirerek yemeklerin içinde kullandıkları belirlenmiştir. Bu yemeklerin yapımında geleneksel el aletleri ve geleneksel pişirme yöntemleri sıklıkla tercih edilmektedir. Bitkilerden yapılan yemeklerin yöresel ve Türkçe isimleri, yemeklerin yapımında kullanılan bitkiler ve yapılış tarifleri Çizelge 5.2’de gösterilmiştir.

Çizelge 5.2. Bitkilerden yapılan Abhaz yöresel yemekler ve tarifleri.

Yöresel (Abhazca) İsim	Türkçe İsim	Kullanılan Bitki	Yapılış Tarifi
Abırçman	Diken ucu çapası	Diken ucu (<i>Smilax excelsa</i>), ceviz (<i>Juglans regia</i>)	Bitkinin genç sürgünleri haşlanır ve süzülür. Ceviz ezilir ve içine acıka konur ardından haşlanan diken ucu ile karıştırılarak hazırlanır.
Abista, Mamursa	Abhaz ekmeği, Abhaz pastası, Mısır unundan katık	Mısır unu (<i>Zea mays</i>)	Kaynayan suya mısır unu eklenir. Kıvama gelene kadar karıştırılır. Kıvama gelince 15 dk kadar yanık kokusu gelene kadar pişirilir. Kaşıkla şekil verilerek içine abhaz peyniri veya kuru et eklenerek servis edilir.
Acuka, Acıka, Pırpılçika	Abhaz salçası, Abhaz tuzu	Biber (<i>Capsicum annuum</i>), ahuska (<i>Coriandrum sativum</i>), azıbra (<i>Satureja hortensis</i>), reyhan (<i>Melissa officinalis</i>), sarımsak (<i>Allium vineale</i>)	Biberler güneşte kurutulur. Suda haşlanarak, süzülmesi için bekletilir ardından robottan geçirilir. İçine sarımsak, kalın tuz, ahuska, azıbra ve reyhan eklenerek salça elde edilir. Yöresel yemeklerde salça yerine kullanılır.
Açaç	Buğday unundan hamur kızartması	Buğday (<i>Triticum durum</i>), azıbra (<i>Satureja hortensis</i>)	Buğdağ unu su, tuz, yoğurt, yumurta ve karbonat ile yoğurulur. Kıvama gelen karışım elde yuvarlanarak şekil verilir. İç harcına abhaz peyniri ve azıbra eklenerek hamurun içi doldurulur. Kızgın yağda kızartılarak sıcak servis edilir.
Açamuka	Mısır unundan yemek	Mısır unu (<i>Zea mays</i>)	Mısır unu kaynayan suya eklenir, koyu kıvama gelene kadar karıştırılır. Kıvama gelince içine abhaz peyniri eklenir. Karıştırılarak peynir içinde erilir, sıcak olarak tüketilir.
Ahulçapa	Ceviz soslu karalahana	Karalahana (<i>Brassica oleracea</i>), ceviz (<i>Juglans regia</i>), ahuska (<i>Coriandrum sativum</i>), mısır unu (<i>Zea mays</i>), sarımsak (<i>Allium vineale</i>)	Karalahana haşlanır, turşu suyunda bekletilir. Ardından ince doğranır üzerine Acıka (Abhaz salçası) eklenir. Kaynayan suya mısır unu ilave edilerek pasta haline getirilir. Bu karışıma Abista (Abhaz ekmeği) denir. Ceviz ve sarımsak ezilerek tüm bu gıdalar karıştırılarak yoğurulur. Elde yuvarlanarak şekil verilir, üstüne ahuska ilave edilerek servis edilir.

Çizelge 5.2. (devam) Bitkilerden yapılan Abhaz yöresel yemekler ve tarifleri.

Akab Yüjını	Kabak tatlısı	Bal kabağı (<i>Cucurbita moschata</i>)	Kabukları soyularak dilimlenen kabak az suda haşlanır. Ardından soğumaya bırakılır. Üzerine ceviz eklenerek servis edilir.
Aktusızbal	Abhaza tavuğu	Ceviz (<i>Juglans regia</i>), mısır unu (<i>Zea mays</i>)	Tavuklar haşlanır, haşlama suyu sonra kullanılmak üzere ayrılır. Haşlanan tavuklar küçük parçalara ayrılır. Cevizin yağı ezilerek çıkarılır. Kaynayan suya mısır unu ilave edilerek pasta haline getirilir. Bu karışıma Abısta (Abhaz ekmeği) denir. Abısta, tavuk ve haşlama suyu birbirine karıştırılır üzerine ceviz yağı eklenerek servis edilir.
Akutrışı	Barbunya ezmesi	Fasülye (<i>Phaseolus vulgaris</i>), soğan (<i>Allium cepa</i>), ahuska (<i>Coriandrum sativum</i>)	Barbunya fasulyesi suda haşlanır. Soğan, acıka (abhaz salçası) ve barbunlar birlikte kavrulur. Abhaz yöresel mutfak aleti ağaç kaşıkla (Akudırşıga) ile ezilir. Üstüne ahuska ile servis edilir.
Alaharyüa	İncir pestili	İncir (<i>Ficus carica</i>)	Su ve şeker birlikte kaynatılarak şerbet elde edilir. Kabukları soyulan incirler bu şerbete eklenerek bir saat kaynatılır. Koyulaşan karışım soğutulduktan sonra ahşap bir malzeme üzerine dökülerek kurumaya bırakılır. Kuruduktan sonra istenilen şekilde kesilip katlanır. Tüm kış tüketmek üzere saklanır.
Amgundur	Kaz Ayağı Yemeği	Kaz Ayağı (<i>Oenanthe pimpinelloides</i>), soğan (<i>Allium cepa</i>), biber (<i>Capsicum annuum</i>), sarımsak (<i>Allium vineale</i>), ceviz (<i>Juglans regia</i>)	Yaprak ve gövde kısımları ince ince doğranır. Soğan, sarımsak ve biber ile kavrulur. Üzerine acıka ve az su eklenerek pişirilir. Sarımsaklı yoğurt ile servis edilir.
Aphöse Sızbal	Ekşi erik yoğurtlaması	Erik (<i>Prunus divaricata</i>), ahuska (<i>Coriandrum sativum</i>)	Ekşi yeşil erik suda haşlanır, sıcakken süzgeçten geçirilir. Acıka ve haşlanan erikler birbirine karıştırılır. Taze yarım demet ahuska sıcak karışıma katılır. Üzerine yoğurt ve haşlanmış yumurta eklenerek servis edilir.

Çizelge 5.2. (devam) Bitkilerden yapılan Abhaz yöresel yemekler ve tarifleri.

Haluj	Abhaz mantısı	Buğday (<i>Triticum durum</i>), azıbra (<i>Satureja hortensis</i>)	Buğdağ unu su, tuz ve yumurta ile yoğurulur. Kıvama gelen karışım elde yuvarlanarak şekil verilir. İç harcına abhaz peyniri ve azıbra eklenerek hamurun içi doldurulur, uç kısımları kıvrılır. Kaynayan suda haşlanarak sıcak servis edilir.
Harşıl	Harşıl otu yoğurtlaması	Harşıl (<i>Pulicaria dysenterica</i>)	Harşıl az suda haşlanır ardından ince ince doğranır. Yoğurdun içine acıka ilave edilerek Harşıl ile karıştırılır. Üzerine ahuska ve sarımsak ilave edilip karıştırılır. Haşlanmış yumurta kesilerek üstüne dizilip servis edilir.
Kapara	Kabak yemeği	Bal Kabağı (<i>Cucurbita moschata</i>)	Balkabağı büyük parçalar halinde kesilir. Su da pişirildikten sonra soğutulur. Kaşıkla içinden oyularak yenir.

Yapılan çalışmadan elde edilen sonuçlar Düzce ili ve çevresinde bulunan illerde (Bilecik, İzmit, Düzce (Gölyaka), Düzce (Yığılca) ve Düzce) yapılan etnobotanik çalışmalar ile karşılaştırılmıştır. Karşılaştırma sonuçları Çizelge 5.3’de alfabetik olarak gösterilmiştir. Diğer etnobotanik çalışmalar ile karşılaştırıldığında, bu çalışmada bazı taksonların kullanım amaçlarının aynı olduğu, bazılarının farklı olduğu görülmektedir. Bazı taksonlar ise diğer çalışmalarda yer almamaktadır.

Çizelge 5.3. Araştırma bulgularının diğer etnobotanik çalışmaların kullanım amacı yönü ile karşılaştırılması.

Bilimsel İsim	Yapılan Çalışma (Düzce)	A. Köysal (2020) (Gölyaka, Düzce)	İ. Gürbüz ve ark. (2019) (Düzce)	A. Koca (2003) (Akçakoca, Düzce)	C. Batı (2018) (Bilecik)	Ç. Kızılarslan (2008) (İzmit Körfezi)	B. Özvatan (2020) (Düzce, Yığılca)
<i>Abies nordmanniana</i> subsp. <i>equi-trojani</i>	Tıbbi (reçinesi çıban ve apse), el aleti, yakacak, süs, müzik aleti	-	Tıbbi (reçinesi yara, yanık, egzama, mide rahatsızlıkları, kanser ve iç hastalıkları)	-	El aleti, mobilya, süs	-	Tıbbi (reçinesi mide rahatsızlıkları, yara tedavisinde, diken batmasında), süs
<i>Acer campestre</i>	El Aleti, yakacak	-	-	-	-	-	-
<i>Achillea millefolium</i> 'Apfelblüte'	Tıbbi (toprak üstü kısımları sindirim sistemi hastalıkları, hemoroid ve kadınsal hastalıklarda), süs	-	-	-	-	-	-
<i>Achillea nobilis</i>	Tıbbi (toprak üstü kısımları sindirim sistemi ve kadınsal hastalıklarda)	-	Tıbbi (kapitulumlari böcek ve yılan sokmalarında)	-	-	-	-
<i>Agrimonia eupatoria</i>	Tıbbi (toprak üstü kısımları idrar söktürücü, gaz giderici, fitik küçültücü, bademcik ve ağız yaralarında)	-	Tıbbi (toprak üstü kısımları mantar hastalıklarında)	-	Tıbbi (toprak üstü kısımları kabızlık tedavisinde), boyama	-	-
<i>Alcea apterocarpa</i>	Tıbbi (çiçekleri soğuk algınlığında, göğüs yumuşatıcı, balgam söktürücü, öksürükte),	Hayvan yemi	-	-	-	-	-

Çizelge 5.3. (devam) Araştırma bulgularının diğer etnobotanik çalışmaların kullanım amacı yönü ile karşılaştırılması.

	gıda						
<i>Allium cepa</i>	Tıbbi (soğanlar çıban, eklem ağrısı, grip ve soğuk algınlıklarında, tohumları eklem ağrıları ve hayvan ısırtıklarına karşı), gıda	-	Tıbbi, (kökleri apse, çıban, kulak ağrısı, diyabete karşı, çıkık tedavisinde, öksürük ve boğaz ağrısında, yatıştırıcı, gastrit ve ülser hastalıklarında), gıda	-	-	-	-
<i>Allium vineale</i>	Tıbbi (soğanlar tansiyon ve kolesterol düşürücü, hayvan sokmalarına karşı, saç sağlığında, kuvvet verici olarak), gıda	-	-	-	-	-	-
<i>Amanita caesarea</i>	Tıbbi (toprak üstü kısımları sindirim sistemi düzenleyici, bağışıklık sistemini güçlendirici), gıda	-	-	-	-	-	-
<i>Anethum graveolens</i>	Tıbbi (yaprakları tiroid dengeleyici, sindirim sistemi düzenleyici, bebeklerde gaz giderici olarak), gıda	Tıbbi (toprak üstü kısımları hazmı kolaylaştırıcı), gıda	Tıbbi (toprak üstü kısımları böbrek rahatsızlıklarında ve ödem giderici olarak)	-	-	-	Gıda
<i>Asplenium onopteris</i>	Diğer	-	-	-	-	-	-

Çizelge 5.3. (devam) Araştırma bulgularının diğer etnobotanik çalışmaların kullanım amacı yönü ile karşılaştırılması.

<i>Astragalus glycyphylloides</i>	Hayvan yemi, veteriner halk hekimliği	-	-	-	-	-	-
<i>Bellis perennis</i>	Tıbbi (Kapitulumları göğüs ağrısı, nefes darlığı, saç sağlığında), hayvan yemi	Tıbbi (kapitulum ağrı dindirici, sinir yatıştırıcı), gıda, süs	Tıbbi (çiçekleri mide ağrısı, bağırsak, mide ve iç hastalıklarında, ateşe karşı, uykusuzluk, kusma, ağrı, astım, göğüs yumuşatmada)	-	-	Tıbbi (kapitulum ve yaprakları boğaz ağrısı, soğuk algınlığında), gıda	-
<i>Beta vulgaris</i>	Tıbbi (şişkinleşmiş kök şeker ve tansiyon düşürücü, bağırsak güçlendirmede), gıda	Tıbbi (Kök kısmı kanser), gıda	Tıbbi (yaprakları saç sağlığında ve apse olgunlaştırmada)	-	-	-	Gıda, diğer kullanım
<i>Boletus edulis</i>	Gıda	-	-	-	-	-	-
<i>Brassica oleracea</i> var. <i>acephala</i> .	Tıbbi (yapraklar romatizma ve eklem ağrılarında), gıda, hayvan yemi	Gıda, hayvan yemi	Tıbbi (yaprakları göz rahatsızlıkları, kemik ağrısında ağrı kesici olarak ve saç sağlığında), gıda	Tıbbi (yaprakları romatizmada), gıda	-	Tıbbi (yaprakları romatizma ağrısı, bademcik iltihabında), gıda	Tıbbi (yaprakları iltihaplı yara, kemik ağrısı ve göğüs yarasında), gıda ve diğer kullanım
<i>Buxus sempervirens</i>	Tıbbi (yapraklar diş eti hastalıkları ve ağız yaralarında), veteriner halk hekimliği, el aleti, yakacak, müzik aleti, süs	-	Veteriner halk hekimliği	-	-	-	El aleti, yakacak
<i>Calocybe gambosa</i>	Gıda	-	-	-	-	-	-

Çizelge 5.3. (devam) Araştırma bulgularının diğer etnobotanik çalışmaların kullanım amacı yönü ile karşılaştırılması.

<i>Cantharellus cibarius</i>	Tıbbi (bağırsak sistemini düzenleyici), gıda	-	-	-	-	-	-
<i>Capsicum annum</i>	Gıda	Gıda	Tıbbi (meyveleri apse tedavisinde), gıda	-	-	-	-
<i>Carpinus betulus</i>	Gıda, Yakacak, el aleti	Yakacak	-	Yakacak, el aleti	-	-	Yakacak, el aleti
<i>Castanea sativa</i>	Tıbbi (kabukları nefes darlığı, sakinleştirici ve enerji verici olarak), gıda, yakacak, el aleti, mobilya, boyama	Tıbbi (meyvesi ağrı tedavisinde), gıda, el aleti	-	Yakacak, el aleti	-	Tıbbi (çiçekleri şeker düşürücü, astım, bronşitte), gıda, yakacak	Gıda, yakacak
<i>Centaureum erythraea</i> subsp. <i>erythraea</i>	Tıbbi (toprak üstü kısımları baş ağrısı ve hemoroitte)	-	-	-	-	Tıbbi (toprak üstü kısımları hemoroit, egzama, yara ve kesik, iştah açıcı, kurt düşürücü olarak)	Gıda
<i>Chaerophyllum byzantinum</i>	Gıda, hayvan yemi	Tıbbi (yaprakları yaralarda), gıda	-	-	-	Gıda, hayvan yemi	Gıda
<i>Cirsium arvense</i>	Tıbbi (kökü ağız içi yaralarda, çiçekli dalları kuvvet verici), hayvan yemi	-	-	-	-	-	-
<i>Cirsium ligulare</i>	Tıbbi (kapitulumları göğüs ağrılarında), Hayvan yemi	-	-	-	-	-	-
<i>Citrus limon</i>	Tıbbi (meyvenin suyu idrar söktürücü, tansiyon düşürücü, ağız yaralarında, grip ve	-	Tıbbi (meyveleri karın ağrısı ve soğuk algınlığına karşı), gıda	-	-	-	-

Çizelge 5.3. (devam) Araştırma bulgularının diğer etnobotanik çalışmaların kullanım amacı yönü ile karşılaştırılması.

	soğuk algınlıklarında), gıda						
<i>Clematis vitalba</i>	El Aleti	-	Hayvan yemi	-	-	-	-
<i>Coriandrum sativum</i>	Tıbbi (toprak üstü kısımları sindirim sistemi rahatsızlıklarında ve kolesterol dengeleyici), gıda	Tıbbi (toprak üstü kısımları mide hazımsızlıklarında ve kan şekerini düşürmede), gıda	Tıbbi (toprak üstü kısımları mide rahatsızlıklarında), gıda	-	-	-	-
<i>Cornus mas</i>	Tıbbi (meyveleri böbrek ve idrar yolu rahatsızlıklarında, ağız yaralarında), gıda, yakacak, el aleti	Tıbbi (meyveleri nezle ve soğuk algınlığına karşı), gıda, el aleti	Tıbbi (diyabet, ishal, karın ve baş ağrılarına karşı, dalları diş ağrılarında) gıda	Tıbbi (meyvesi ishal tedavisinde), Gıda	Gıda	Tıbbi (meyveleri soğuk algınlığında), gıda, boyama	Tıbbi (meyvesi soğuk algınlığı, gribal enfeksiyon ve baş ağrısında, yapraklı dalları diş ağrısında), gıda
<i>Cornus sanguinea</i> subsp. <i>australis</i>	Tıbbi (meyveleri böbrek ve idrar yolu rahatsızlıklarında, ağız yaralarında), gıda, yakacak, el aleti	-	-	-	-	-	-
<i>Corylus avellana</i>	Tıbbi tohumu kolesterol dengeleyici, sindirim sistemi düzenleyici ve kemik ve kas ağrılarında), gıda, yakacak, el aleti	Gıda, yakacak	-	Gıda, yakacak	-	-	Gıda, yakacak
<i>Cota tinctoria</i> var. <i>discoidea</i>	Tıbbi (çiçekleri cilt rahatsızlıklarında), boyama	Boyama	Tıbbi (kapitulumları gaz giderici olarak)	-	-	-	Tıbbi (kapitulumları kabızlık giderici, sakinleştirici), süs

Çizelge 5.3. (devam) Araştırma bulgularının diğer etnobotanik çalışmaların kullanım amacı yönü ile karşılaştırılması.

<i>Crataegus microphylla</i>	Tıbbi (yaprak ve meyveleri kalp ve damar hastalıklarında), gıda	-	-	-	-	-	-
<i>Cucurbita moschata</i>	Tıbbi (meyveleri sindirim sistemini düzenleyici), gıda	-	-	Gıda	-	-	-
<i>Cupressus sempervirens</i>	Tıbbi, (meyveleri sindirim sistemini düzenleyici, kolesterol düşürücü) el aleti, süs	-	Tıbbi (kozalakları nefes darlığında)	-	Boyama	-	-
<i>Cydonia oblonga</i>	Tıbbi (meyveleri sindirim sistemini düzenleyici, mide ve ağız yaralarında), gıda	Tıbbi (yaprakları öksürük ve mide ağrısına karşı), gıda	Tıbbi (yaprakları soğuk algınlığı, öksürük, nefes darlığı, karın ağrısı ve mide rahatsızlıklarında), gıda	Tıbbi (yaprakları hemoroid hastalığında)	-	Tıbbi (yaprakları soğuk algınlığı, öksürük kesici, göğüs yumuşatıcı olarak), gıda, boyama	Tıbbi (yaprakları soğuk algınlığı, gribal enfeksiyon, öksürükte), gıda
<i>Daucus carota</i>	Tıbbi (kökü göz sağlığında, sindirim sistemi düzenleyici ve kolesterolde), gıda, hayvan yemi	-	-	-	Tıbbi (meyveleri böbrek taşı düşürmede)	-	Gıda
<i>Dioscorea communis</i>	Tıbbi (meyveleri ağrıda), diğer kullanım	-	Tıbbi (kökleri sırt ağrısında)	-	-	-	-
<i>Diospyros lotus</i>	Tıbbi (meyveleri sindirim sistemi rahatsızlıklarında), gıda	Gıda	-	-	-	-	-
<i>Dipsacus laciniatus</i>	Veteriner halk hekimliği	-	-	-	Tıbbi (özsuyu yara iyileştirici olarak)	Veteriner halk hekimliği	-

Çizelge 5.3. (devam) Araştırma bulgularının diğer etnobotanik çalışmaların kullanım amacı yönü ile karşılaştırılması.

<i>Dryopteris filix-mas</i>	Tıbbi (tüm bitki hemoroid tedavisinde)	-	-	-	-	-	-
<i>Epilobium montanum</i>	Diğer Kullanım	-	-	-	-	-	-
<i>Equisetum telmateia</i>	Tıbbi (toprak üstü kısımları böbrek ve idrar yolu rahatsızlıklarında), gıda	-	Tıbbi (toprak üstü kısımları böbrek taşı ve kalp damar hastalıklarında)	-	-	Tıbbi (toprak üstü kısımları idrar yolları rahatsızlıkları, böbrek taşı ve kum dökücü, böbrek sancısı, kadın hastalıklarında)	-
<i>Euphorbia amygdaloides</i> subsp. <i>amygdaloides</i>	Tıbbi (bitkinin lateksi müşil ve siğillerde), veteriner halk hekimliği	-	-	-	-	-	-
<i>Euphorbia helioscopia</i>	Tıbbi (bitkinin latexsi siğillerde), veteriner halk hekimliği, diğer kullanım	Tıbbi (lateks kısımları siğil tedavisinde)	Tıbbi (kök ve lateks kısımları siğillerde)	-	-	-	-
<i>Fagus orientalis</i>	El aleti, yakacak, diğer kullanım	Yakacak, süs	Gıda	El aleti, yakacak	-	-	-
<i>Ficus carica</i>	Tıbbi (lateksi siğilde, yaprakları ağrı ve yarada, hipoglisemide ve bağırsak rahatlatıcı, meyveleri kabızlık, hemoroid tedavisinde), gıda	Tıbbi (lateks kısımları siğil tedavisinde, yılan sokmalarına karşı), gıda	Tıbbi (lateksi siğil ve benleri yok etmekte ve egzamada, meyvesi kabızlık, gaz ve hazımsızlıkta), gıda	-	-	Tıbbi (lateks kısmı siğil, cilt kanseri, kanser, saçkırande, meyveleri bağırsak yumuşatıcısı olarak), gıda	Tıbbi (lateks kısmı nasır ve siğilde), gıda

Çizelge 5.3. (devam) Araştırma bulgularının diğer etnobotanik çalışmaların kullanım amacı yönü ile karşılaştırılması.

<i>Fragaria vesca</i>	Tıbbi (yaprakları mide rahatsızlıklarında ve şekeri dengelemede), gıda	Gıda	-	-	Gıda	-	Gıda
<i>Fraxinus excelsior</i>	El aleti	-	Tıbbi (kabukları saç derisi iltihabında)	-	-	-	-
<i>Galega officinalis</i>	Tıbbi (toprak üstü kısımları diyabet hastalığında), hayvan yemi, veteriner halk hekimliği	Hayvan yemi	-	-	-	-	-
<i>Helianthus tuberosus</i>	Tıbbi (kökü böbrek, kabızlık ve diyabet hastalığında), gıda	Tıbbi (yumruları vücut direnci için), gıda	-	-	-	-	-
<i>Helleborus orientalis</i>	Veteriner halk hekimliği	Veteriner halk hekimliği	-	-	-	Veteriner halk hekimliği	-
<i>Hordeum bulbosum</i>	Hayvan yemi	-	-	-	-	-	-
<i>Hypericum androsaemum</i>	Veteriner halk hekimliği	-	Tıbbi (toprak üstü kısımları astım ve öksürükte, alerji ve sivilce tedavisinde), veteriner halk hekimliği	-	-	-	-
<i>Hypericum calycinum</i>	Tıbbi (çiçekli toprak üstü kısımları astım, nefes darlığı ve öksürükte)	Tıbbi (yaprakları bebeklerde pişiğe karşı)	-	-	-	-	Diğer kullanım

Çizelge 5.3. (devam) Araştırma bulgularının diğer etnobotanik çalışmaların kullanım amacı yönü ile karşılaştırılması.

<i>Hypericum perforatum</i>	Tıbbi (çiçekli dalları egzama, yanık, yara, kabızlık ve mide rahatsızlıklarında)	Tıbbi (çiçek ve yaprak kısımları sakinleştirici ve mide ağrılarında)	-	-	Gıda	Tıbbi (toprak üstü kısımları mide ağrısı, kanser, böbrek iltihabı, idrar söktürücü)	Tıbbi (toprak üstü kısımları yanık ve yaralarda, sakinleştirici), süs
<i>Ilex colchica</i>	Tıbbi (meyveleri müshil etkisi), yakacak, süs	-	-	-	-	-	-
<i>Juglans regia</i>	Tıbbi (kabukları, baş ağrısında, bağırsak kurtlarında, tohumları kolesterol, kabızlık, kan şekeri, yaprakları saç sağlığı ve sivilcelerde), gıda, el aleti, mobilya, boyama	Tıbbi (meyveleri kolesterol düşürücü, tansiyona karşı ve öksürüğe karşı), gıda, yakacak, mobilya	Tıbbi (yeşil kabuklar diyabet, yara ve egzamada, meyve kabukları öksürükte, tohumlar guatr, sedef hastalığı, kalp hastalıkları, yanık ve kolesterolde, gövde kabuğu romatizmada, yapraklar eklem ağrıları, hemoroit ve böbrek rahatsızlıklarında), gıda, veteriner halk hekimliği	Tıbbi (meyvenin yeşil kabuğu baş ağrısında)	Gıda, el aleti, boyama	Tıbbi (meyve kısımları hemoroitte), gıda	Gıda, yakacak, mobilya, diğer kullanım
<i>Juniperus foetidissima</i>	Tıbbi (tohum kısımları hemoroid tedavisinde, meyveleri bağırsak ve diyabet hastalığında), gıda, el aleti, mobilya	-	-	-	Süs	-	-

Çizelge 5.3. (devam) Araştırma bulgularının diğer etnobotanik çalışmaların kullanım amacı yönü ile karşılaştırılması.

<i>Juniperus oxycedrus</i>	Tıbbi (tohum kısımları hemoroid tedavisinde, meyveleri bağırsak ve diyabet hastalığında), gıda, el aleti, mobilya	-	-	-	El aleti, yakacak, süs	-	-
<i>Lactarius deliciosus</i>	Gıda	-	-	-	-	-	-
<i>Lactifluus volemus</i>	Gıda	Gıda	-	-	-	-	-
<i>Lactuca sativa</i>	Tıbbi (yaprakları sindirim sistemi hastalıklarında), gıda	-	-	-	-	-	-
<i>Laurus nobilis</i>	Tıbbi (yaprakları üst solunum yolu, soğuk algınlığında, saç sağlığında ve romatizmada), gıda	Tıbbi (yaprakları ağrılara karşı), gıda, diğer kullanım	Tıbbi (yapraklar soğuk algınlığı, eklem ağrıları, diyabete ve egzamaya karşı)	Gıda	-	Tıbbi (yaprakları hemoroitte, meyveleri karın ağrısında), gıda	-
<i>Lavatera thuringiaca</i>	Hayvan yemi	-	-	-	-	-	-
<i>Ligustrum vulgare</i>	Tıbbi (yapraklar ağız içi yaralarda ve diş ağrılarında), veteriner halk hekimliği	-	Tıbbi (yapraklar enfeksiyon ve ağız içi yaralarda)	-	-	-	-
<i>Lysimachia verticillaris</i>	Tıbbi (toprak üstü kısımları mide ağrılarında)	-	-	-	-	Tıbbi (toprak üstü kısımları öksürük kesici, bronşitte, çiçek ve yaprak kısımları yara iyileştirici olarak), gıda	-

Çizelge 5.3. (devam) Araştırma bulgularının diğer etnobotanik çalışmaların kullanım amacı yönü ile karşılaştırılması.

<i>Lythrum salicaria</i>	Tıbbi (yaprakları yara ve egzamada), diğer kullanım	-	-	-	-	-	-
<i>Malus sylvestris orientalis</i> var. <i>orientalis</i>	Tıbbi (meyveleri mide rahatsızlıklarında ve enerji verici olarak), gıda	Tıbbi (meyveleri soğuk algınlığına karşı), gıda	Tıbbi (meyveleri yanık, hemoroit, ses kısıklığı, kansızlık ve yanıklarda, meyve kabuğu öksürükte), gıda	-	-	-	Gıda, diğer kullanım
<i>Malva nicaeensis</i>	Tıbbi (yaprakları çiban, apse, topuk çatlakları ve adet ağrılarında), gıda, hayvan yemi, veteriner halk hekimliği	Tıbbi (yaprakları grip ve öksürüğe karşı, ödem attırıcı, adet ağrısında, diyabet hastalığı, kas ağrısı ve mide şişkinliğine karşı), gıda	Tıbbi (yapraklar çatlaklar, mide ülseri, adet ve böbrek ağrılarında, toprak üstü kısımları rahim kistlerinde ve kadınsal hastalıklarda), gıda	-	Gıda	Tıbbi (yaprakları ağrı giderici olarak), gıda, süs	Tıbbi (yaprakları acı ve ağrıda)
<i>Melia azedarach</i>	Süs	-	-	-	-	-	-
<i>Melissa officinalis</i>	Tıbbi (yaprakları sindirim sistemi hastalıklarında ve sakinleştirici olarak), gıda	Gıda	Tıbbi (toprak üstü kısımları kalp sorunlarında)	-	-	Tıbbi (toprak üstü kısımları damar tıkanıklığı, karın ağrısı, yaprakları mide ağrısı, ülser, böbrek iltihabında), gıda	Tıbbi (toprak üstü kısımları nezle, soğuk algınlığı, sakinleştirici)
<i>Mentha piperita</i>	Tıbbi (yaprakları baş ağrısı, soğuk algınlığı, grip, adet ağrılarında), gıda	Tıbbi (yaprakları grip ve mide ağrılarına karşı), gıda	Tıbbi (yaprakları grip, soğuk algınlığı, karın ağrısı, öksürük,	-	-	-	-

Çizelge 5.3. (devam) Araştırma bulgularının diğer etnobotanik çalışmaların kullanım amacı yönü ile karşılaştırılması.

			egzama ve mide rahatsızlıklarında, toprak üstü kısımları emziren annelerde süt teşviki için)				
<i>Mentha longifolia</i> . subsp. <i>typhoides</i>	Tıbbi (yaprakları baş ağrısı, soğuk algınlığı, grip, adet ağrılarında), gıda	Tıbbi (yaprakları iltihaba karşı), Gıda, hayvan yemi	Tıbbi (toprak üstü kısımları adet ağrıları ve hemoroitte, yaprakları romatizmada ve soğuk algınlığında)	Tıbbi (yaprakları hemoroid hastalığında)	-	Tıbbi (yaprakları nezle, soğuk algınlığı, grip, sindirim kolaylaştırıcı olarak), gıda	Tıbbi (yaprakları mide rahatsızlıklarında), gıda
<i>Mespilus germanica</i>	Tıbbi (meyveleri sindirim sistemi rahatsızlıklarında), gıda	Tıbbi (yaprakları mide ağrılarında), gıda	Tıbbi (yaprakları ishal ve öksürük, meyveleri hemoroit ve diyabette, dalları iltihap, romatizma ve morluklarda), gıda, veteriner halk hekimliği	Tıbbi (meyveleri ishal ve mide ağrısında), gıda	-	Tıbbi (yaprakları böbrek taşı düşürmede), gıda, boyama	Gıda
<i>Morchella</i> sp.	Gıda	-	-	-	-	-	-
<i>Morus nigra</i>	Tıbbi (meyveleri ağız ve diş eti yarası, kansızlık ve diyabet hastalığında), gıda, el aleti	-	Tıbbi (yaprakları kolesterolde, meyveleri mide, egzama, bronşit öksürük ve ağız yaralarında)	-	Gıda	Tıbbi (meyve ağız yarası ve kansızlıkta), gıda, süs	Tıbbi (meyveleri kansızlıkta), gıda

Çizelge 5.3. (devam) Araştırma bulgularının diğer etnobotanik çalışmaların kullanım amacı yönü ile karşılaştırılması.

<i>Ocimum basilicum</i>	Gıda, diğer kullanım	-	-	-	-	-	-
<i>Oenanthe pimpinelloides</i>	Tıbbi (kökleri iltihaplarda), gıda	Tıbbi (yaprakları yaralarda, kökleri iltihaplı yaralarda), gıda	Tıbbi (yaprakları mide rahatsızlıklarında)	Tıbbi (yaprak ve gövde kısımları kansere karşı), Gıda	-	Gıda	Gıda
<i>Ononis spinosa</i>	Tıbbi (kökleri mide rahatsızlıklarında ve mide yaralarında), veteriner halk hekimliği	-	Tıbbi (kökleri sarılık, yara, mide rahatsızlıkları, iltihap ve romatizmada), veteriner halk hekimliği	-	-	-	-
<i>Papaver rhoeas</i>	Gıda	-	Tıbbi (yaprakları kalp ve mide hastalıklarında)	-	Süs	Gıda	Tıbbi (çiçekleri öksürük ve balgam söktürücü)
<i>Petasites hybridus</i>	Tıbbi (yaprakları yara ve ağrılarda), hayvan yemi, diğer kullanım	Tıbbi (yaprakları yara iyileştirici olarak)	-	Tıbbi (yaprak sapı kabızlık tedavisinde), Gıda	-	Tıbbi (yaprakları ağrı giderici ve kabakulak tedavisinde), hayvan yemi, diğer kullanım	Diğer kullanım
<i>Petroselinum crispum</i>	Tıbbi (yaprakları idrar yolu hastalıklarında ve ödem atmada), gıda	Tıbbi (toprak üstü kısımları tansiyon ve kolesterole karşı), gıda	Tıbbi (yaprak ve toprak üstü kısımları öksürük, bronşit, diyabet, mide rahatsızlıkları, kadın hastalıklarında, kökleri böbrek	-	-	-	-

Çizelge 5.3. (devam) Araştırma bulgularının diğer etnobotanik çalışmaların kullanım amacı yönü ile karşılaştırılması.

			taşında)				
<i>Phaseolus vulgaris</i>	Gıda	Gıda, veteriner halk hekimliği	-	Gıda	-	-	-
<i>Physalis alkekengi</i>	Tıbbi (meyveleri ishalde), gıda	-	Tıbbi (tohumları kulak iltihabı ve kulak rahatsızlıklarında)	-	-	Tıbbi (meyveleri sıkıntı, üzüntü halinde, ciltteki kızarıklıklar, boğaz ağrısı, iltihap kurutucu)	-
<i>Phytolacca americana</i>	Boyama	Boyama	-	-	-	-	-
<i>Picea orientalis</i>	El aleti, süs, yakacak	-	-	-	-	-	-
<i>Picea pungens</i>	Süs	-	-	-	-	-	-
<i>Pinus nigra subsp. pallasiana</i>	Tıbbi (kozalakları öksürük, mide ve göğüs ağrıları, reçinesi kulak kirinde), gıda, el aleti, yakacak, süs, müzik aleti	-	Tıbbi (reçinesi soğuk algınlığı ve nefes darlığında), gıda	-	El aleti, yakacak, süs	-	-
<i>Pisum sativum</i>	Gıda	Gıda	Tıbbi (tohumları iç hastalıkları, tüberküloz ve kanserde), gıda	-	-	-	Gıda, hayvan yemi
<i>Plantago major</i>	Tıbbi (yaprakları mide ağrısında, çıban, apse, kaşıntı, egzamada ve mantar hastalığında, tohumları öksürükte)	Tıbbi (yaprakları öksürük ve nefes darlığında, çıban ve iltihap tedavisinde)	Tıbbi (yaprakları yara, apse, nefes darlığı, öksürük, diyabet, hemoroid, kalp, idrar yolu ve	Tıbbi (yaprakları kanlı çıban, dolama, iltihaplı yaralar ve mayasıl	Gıda	Tıbbi (yaprakları damar açıcı, mide ağrısı, böbrek ve bağırsak rahatsızlıkları,	Tıbbi (yaprakları tırnak batması, irin, apse, çıban, yara, karın ağrısı, alerji, mide

Çizelge 5.3. (devam) Araştırma bulgularının diğer etnobotanik çalışmaların kullanım amacı yönü ile karşılaştırılması.

			mide hastalıklarında)	hastalığında)		yara çıban iyileştirici, bağırsak yumuşatıcı, vücut kaşıntısı, tansiyon düşürücü), gıda	rahatsızlıkları, ülser ve hemoroitte)
<i>Platanus orientalis</i>	Tıbbi (yaprakları mide ağrısı, saç sağlığı, romatizmada), el aleti, süs	Tıbbi (yaprakları romatizmada)	Tıbbi (yaprakları sırt ağrılarında)	-	-	-	Tıbbi (yaprakları kireçlenme, romatizma, iltihap kurutmada), yakacak, mobilya, diğer kullanım
<i>Platycladus orientalis</i>	Süs	-	-	-	-	-	-
<i>Pleurotus ostreatus</i>	Gıda	-	-	-	-	-	-
<i>Populus alba</i>	El Aleti, yakacak	Yakacak, diğer kullanım	-	-	El aleti	-	-
<i>Populus nigra</i>	El Aleti, yakacak	-	-	-	-	-	-
<i>Portulaca oleracea</i>	Tıbbi (yaprakları mide hazmında, sindirim sistemini düzenlemede), gıda	Tıbbi (yaprakları idrar söktürücü olarak), gıda	Tıbbi (toprak üstü kısımları kabızlığa karşı)	-	-	-	Gıda
<i>Prunus avium</i>	Tıbbi (pediselleri idrar söktürmede, ödem atmada, meyve kısımları kabızlıkta), gıda, süs	-	Tıbbi (meyvenin sapı bronşit, kabızlık, böbrek hastalıkları ve ödem atmada)	Tıbbi (meyve sapı altına kaçırma tedavisinde)	-	Tıbbi (meyve sapı böbrek rahatsızlıkları, idrar artırıcı olarak), gıda	-
<i>Prunus cerasus</i>	Gıda	Gıda	Tıbbi (meyve suyu mide ağrılarında,	-	-	-	-

Çizelge 5.3. (devam) Araştırma bulgularının diğer etnobotanik çalışmaların kullanım amacı yönü ile karşılaştırılması.

			ishal ve kansızlıkta)				
<i>Prunus divaricata</i> var. <i>divaricata</i>	Gıda, müzik aleti	-	-	-	-	-	-
<i>Prunus laurocerasus</i>	Tıbbi (yaprakları hemoroid ve prostat hastalıklarında), gıda, süs	Tıbbi (meyvesi bağışıklık güçlendirici, kansere ve ağrılara karşı, hemoroitte ve saçkırande), gıda	Tıbbi (yaprakları çocuklarda böbrek hastalıklarında ve soğuk algınlığında, bademcik iltihabında, kabakulak, karın ağrısı, ülser ve mide rahatsızlıklarında, kan şekerini düşürmede, hemoroide karşı, meyvesi diyabet, bağırsak hastalıkları ve kolesterolde, tohumları diyabette), gıda, hayvan yemi	Tıbbi (yaprakları baş ağrısı ve boğaz iltihabı tedavisinde), Gıda	-	-	-
<i>Pulicaria dysenterica</i>	Tıbbi (toprak üstü kısımları cilt yaraları, kaşıntı ve kızarıklıklarda)	-	-	-	-	Tıbbi (toprak üstü kısımları elde oluşan beyazlıklarda)	-
<i>Pyracantha coccinea</i>	Gıda, süs	-	-	-	-	-	-

Çizelge 5.3. (devam) Araştırma bulgularının diğer etnobotanik çalışmaların kullanım amacı yönü ile karşılaştırılması.

<i>Pyrus communis</i>	Tıbbi (meyvesi sindirim sistemi ve diyabet hastalıklarında), gıda, el aleti, yakacak	Gıda	-	-	-	-	Gıda
<i>Pyrus elaeagnifolia</i>	Tıbbi (meyvesi sindirim sistemi ve diyabet hastalıklarında), gıda, el aleti, yakacak	-	-	-	-	-	Gıda
<i>Quercus hartwissiana</i>	El aleti, yakacak, diğer kullanım	-	-	El aleti, yakacak	-	-	-
<i>Quercus pubescens</i>	El aleti, yakacak, diğer kullanım	-	-	-	Yakacak	-	-
<i>Ranunculus polyanthemos</i>	Tıbbi (toprak üstü kısımları diyabet hastalığında), hayvan yemi	-	-	-	-	-	-
<i>Rhododendron ponticum</i> subsp. <i>ponticum</i>	Gıda, yakacak	-	Gıda	Gıda, yakacak	-	Yakacak, gıda, süs	Gıda, diğer kullanım
<i>Robinia pseudoacacia</i>	Tıbbi (çiçekleri soğuk algınlığı ve kabızlıkta, yaprakları soğuk algınlığında), gıda, el aleti, süs	Hayvan yemi, diğer kullanım	-	-	-	Tıbbi (çiçekleri bronşit, soğuk algınlığı, rahim kanseri ve kistlerin tedavisinde)	Süs, diğer kullanım
<i>Rosa canina</i>	Tıbbi (meyveleri soğuk algınlığı ve nezlede, toprak üstü kısımları hemoroid tedavisinde, meyveleri bağışıklık güçlendirici olarak), gıda	Tıbbi (meyvelerinden soğuk algınlığı ve gribe karşı, kökü hemoroitte ve öksürüğe karşı)	Tıbbi (meyveleri diyabet, grip, boğaz ve karın ağrısı, hemoroit, egzama, kaşıntı kabızlıkta), gıda	-	Tıbbi (yaprakları kabızlık ve sıtmada, kökleri ve meyveleri diyabet	Tıbbi (meyveleri kadın hastalıkları, diyabet hastalığı, öksürük kesici, soğuk algınlığı, grip, astım tedavisinde), gıda	Tıbbi (meyvelerinden diyabet, gribal enfeksiyon ve boğaz ağrısında), gıda

Çizelge 5.3. (devam) Araştırma bulgularının diğer etnobotanik çalışmaların kullanım amacı yönü ile karşılaştırılması.

					hastalığında)		
<i>Rubus sanctus</i>	Tıbbi (yaprakları yara ve kanamalarda, kökleri hemoroid hastalığında), gıda	-	-	Tıbbi (yaprakları, kanama durdurma, yara kurutma, kökleri, mide rahatsızlıklarında)	-	Tıbbi (meyveleri kuvvet verici, kökleri deri hastalıkları, idrar yolları rahatsızlıklarında) , gıda	Gıda
<i>Rumex acetosella</i>	Gıda	-	Tıbbi, gıda		Gıda	Gıda	Gıda
<i>Rumex conglomeratus</i>	Tıbbi (tohumları sindirim sistemi hastalıklarında), gıda	Tıbbi (yaprakları yara ve kaşıntı tedavisinde)	Gıda	Tıbbi (yaprakları ağrıya karşı), gıda	-	-	Gıda
<i>Rumex crispus</i>	Gıda	-	Gıda	-	Gıda	-	Gıda
<i>Ruscus hypoglossum</i>	Tıbbi (meyveleri müşhil etkisi ile ve yara ve kesiklerde), gıda, hayvan yemi	-	-	-	-	Gıda, hayvan yemi	-
<i>Salix alba</i>	El Aleti, yakacak	-	Tıbbi (yaprakları diyabet, yapraklı dalları sarılık ve uyku problemlerinde, kabukları egzamada)	-	-	-	-
<i>Salvia forskahei</i>	Gıda	Gıda	-	-	-	-	-
<i>Salvia tomentosa</i>	Tıbbi (yaprakları soğuk algınlığında, boğaz	Tıbbi (dal ve yaprakları öksürük,	-	-	Tıbbi (kökleri şifa niyetine)	-	-

Çizelge 5.3. (devam) Araştırma bulgularının diğer etnobotanik çalışmaların kullanım amacı yönü ile karşılaştırılması.

	ağrısı ve öksürükte), gıda	soğuk algınlığı ve boğaz ağrısını tedavisinde)					
<i>Salvia verticillata</i>	Tıbbi (yaprakları soğuk algınlığı ve sindirim sistemi düzenleyici olarak), gıda	-	-	-	-	-	Tıbbi (toprak üstü kısımları soğuk algınlığı, gribal enfeksiyon, öksürükte)
<i>Sambucus ebulus</i>	Tıbbi (yaprakları romatizma, ağrı, arı sokmasında kurt düşürmede ve hemoroitte), hayvan yemi	Tıbbi (yaprakları, karın ağrısı, yara ve şişliklerde, çiçekleri, solunum yolu hastalıklarında, meyveleri, hemoroit tedavisinde), hayvan yemi	Tıbbi (yaprakları kemik ağrısı, romatizma, güneş çarpması, arı sokması, adet ağrısı, kadınsal ağrılarda, çiçekli dalları karın ağrısında, meyveleri hemoroit, bağırsak kurtlarında, kökleri yanık, iltihap ve diş ağrılarında)	Tıbbi (yaprakları romatizma, kökleri kulak ağrısı, meyvesi kabızlık tedavisinde), el aleti	Tıbbi (ilaç yapımında)	Tıbbi (yaprakları yara iyi edici, ağrı giderici meyveleri hemoroit, mide ağrısında), veteriner halk hekimliği	Tıbbi (yaprakları ağrı ve yaralarda)
<i>Sambucus nigra</i>	Tıbbi (meyveleri diyabet ve astım hastalıklarında), gıda, süs	-	Tıbbi (çiçekleri böbrek hastalıklarında)	El aleti	-	Tıbbi (yapraklı dalları böbrek sancısında, yaprakları güneş yanıkları, bebeklerde pişikte, meyveleri çıban, egzama, hemoroitte), diğer kullanım	Tıbbi (yaprakları ağrılarda)

Çizelge 5.3. (devam) Araştırma bulgularının diğer etnobotanik çalışmaların kullanım amacı yönü ile karşılaştırılması.

<i>Satureja hortensis</i>	Gıda	Gıda	-	-	-	-	-
<i>Securigera varia</i>	Hayvan yemi	-	-	-	-	-	Hayvan yemi
<i>Sedum telephium</i> subsp. <i>maximum</i>	Tıbbi, süs	-	-	-	-	-	-
<i>Smilax excelsa</i>	Tıbbi (yaprakları çıban, iltihaplarda), gıda	Tıbbi (kökleri zindelik için), gıda	Tıbbi (genç sürgünleri yara, karın ve mide ağrısında, kökleri ve tohumları karın ağrısında)	Tıbbi (taze sürgünleri diyabet hastalığında), gıda	-	Tıbbi (taze filizleri kansere karşı), gıda	Tıbbi (dikenli yaralarda), gıda
<i>Sonchus asper</i> subsp. <i>glaucescens</i>	Tıbbi (yaprakları sindirim sistemini düzenlemede, hazmı kolaylaştırmada), gıda, hayvan yemi, veteriner halk hekimliği	-	Gıda	-	-	Tıbbi (yaprak ve gövdesi kansere karşı), gıda, hayvan yemi	-
<i>Sorbus domestica</i>	Tıbbi (çiçekli yaprakları kansere karşı), gıda	-	Tıbbi (yaprakları böbrek taşlarını düşürmede, meyvesi ishalde), gıda	Gıda	-	-	Tıbbi (meyvesi ishalde), gıda
<i>Staphylea pinnata</i>	Süs	-	-	Süs	-	-	-
<i>Tanacetum parthenium</i>	Tıbbi (yapraklar boğaz ağrısında, idrar yolları ve kadınsal hastalıklarda)	Tıbbi (çiçekleri sakinleştirici olarak), süs	-	-	-	Tıbbi (kapitulumları grip, ses kısıklığı, boğaz rahatlatıcı olarak)	-

Çizelge 5.3. (devam) Araştırma bulgularının diğer etnobotanik çalışmaların kullanım amacı yönü ile karşılaştırılması.

<i>Taraxacum serotinum</i>	Tıbbi (toprak üstü kısımları idrar yolu enfeksiyonlarında), gıda, hayvan yemi	-	-	-	Tıbbi (özsuyu göz ağrılarında)	-	-
<i>Taxus baccata</i>	Süs, yakacak	-	-	-	-	-	-
<i>Tilia tomentosa</i>	Tıbbi (çiçek ve yaprakları soğuk algınlığı ve grip, boğaz ve göğüs ağrılarında), gıda	Tıbbi (yaprakları soğuk algınlığı ve toksin madde atımında)	Tıbbi (kabukları öksürükte, çiçekli dalları soğuk algınlığı ve öksürükte), gıda	-	-	Tıbbi (çiçekleri öksürük kesici, soğuk algınlığı, grip, göğüs yumuşatıcı olarak), gıda	Tıbbi (çiçekleri boğaz ağrılarında, göğüs yumuşatmada, öksürükte, gribal enfeksiyon, soğuk algınlığı ve nezlede), gıda, süs
<i>Trachystemon orientalis</i>	Tıbbi (toprak üstü kısımları idrar söktürücü ve sindirim sistemini düzenleyici), gıda	Tıbbi (yaprakları balgam söktürücü, kabızlığa karşı ve öksürükte)	Tıbbi (kökleri iç hastalıklarında)	Gıda	-	Tıbbi (kökleri kırık çıkık tedavisinde), gıda	Gıda
<i>Trifolium pratense</i>	Hayvan yemi	Hayvan yemi	-	-	-	Hayvan yemi	-
<i>Trifolium repens</i>	Hayvan yemi	-	-	-	-	-	Hayvan yemi
<i>Triticum durum</i>	Gıda, hayvan yemi	Gıda, hayvan yemi	-	-	-	-	-
<i>Tussilago farfara</i>	Tıbbi (toprak üstü kısımları öksürük, balgam söktürücü ve ayak yaralarında)	-	-	-	Tıbbi (yaprakları ve çiçekleri göğüs yumuşatmada, öksürük tedavisinde)	Tıbbi (toprak üstü kısımları ayak ağrısında), gıda, diğer kullanım	Tıbbi (yaprakları öksürük ve gribal enfeksiyonda)

Çizelge 5.3. (devam) Araştırma bulgularının diğer etnobotanik çalışmaların kullanım amacı yönü ile karşılaştırılması.

<i>Ulmus glabra</i>	El aleti	-	-	-	-	-	-
<i>Urtica dioica</i>	Tıbbi (tohumları böbrek ağrılarında, yaprakları şifa niyetine, kökleri idrar yolu enfeksiyonlarında), gıda	Tıbbi (toprak üstü kısımları romatizmada, yaprakları mide ağrıları ve kansere karşı, tohumları zindelik vermesi için), gıda	Tıbbi (toprak üstü kısımları ve yaprakları romatizma, eklem ağrısı, kanser hastalıklarında, sivilce, egzama, böbrek ve mide hastalıkları ve hemoroitte, tohumları iç hastalıklar, kanser, hemoroit ve astımda, kökleri iltihap, romatizma, böbrek rahatsızlıkları, bitkinin tamamı kanser ve diyabette), gıda	Tıbbi (yaprak ve sapları kanser ve iç hastalıklarında), Gıda	Gıda	Tıbbi (toprak üstü kısımları güneş yanığı, diyabet hastalığı, kanserde, yaprakları romatizma, guatırda, tohumları öksürük kesici, bronşit, kanser, böbrek iltihabı, böbrek taşı düşürücü, balgam sökücü olarak), gıda	Tıbbi (yaprakları şifa için, hemoroit, romatizma ve kireçlenmede), gıda
<i>Viburnum opulus</i>	Tıbbi (meyveleri diyabet hastalığında), süs	-	-	-	-	-	-
<i>Vicia faba</i>	Tıbbi (tohumları yaralarda), gıda	Tıbbi (tohumları yaralarda), gıda	-	-	-	-	-
<i>Vinca major</i>	Süs	Süs	-	-	-	-	-
<i>Viola reichenbachiana</i>	Tıbbi, Veteriner Halk Hekimliği	-	-	-	-	-	-

Çizelge 5.3. (devam) Araştırma bulgularının diğer etnobotanik çalışmaların kullanım amacı yönü ile karşılaştırılması.

<i>Vitis sylvertris</i>	Gıda, süs	-	-	-	Gıda, boyama	-	-
<i>Zea mays</i>	Tıbbi (Stilusleri idrar söktürücü, ödem giderici olarak), gıda, hayvan yemi	Tıbbi (püskülleri idrar söktürücü olarak), gıda, hayvan yemi	Tıbbi (tohumları ishal ve yanıklarda), gıda	Tıbbi (püskülü altına kaçırma tedavisinde), Gıda	-	Tıbbi (stilus kısımları idrar arttırıcı, böbrek taşı düşürücü olarak), gıda, hayvan yemi	Tıbbi (meyveleri ödem atıcı olarak), gıda, hayvan yemi

Abies nordmanniana subsp. *equi-trojani* bu çalışmada, reçinesi çıban ve apse tedavisinde, el aleti, yakacak, süs ve müzik aleti yapımında kullanıldığı belirlenmiştir. [31]'in çalışmasında reçinesi yara, yanık, egzama, mide rahatsızlıkları, kanser ve iç hastalıklarında, [30]'un çalışmasında el aleti, mobilya ve süs yapımında, [33]'ün çalışmasında reçinesi mide rahatsızlıkları, yaraların hızlı iyileşmesi, yara tedavisi, diken batması ve süs amacıyla kullanılmakta olduğu belirtilmiştir.

Achillea nobilis bitkisinin toprak üstü kısımları bu çalışmada sindirim sistemi ve kadın hastalıklarında kullanıldığı belirlenmiştir. [31]'in çalışmasında bitkinin kapitulumlari böcek ve yılan sokmalarında kullanılmakta olduğu belirtilmiştir.

Agrimonia eupatoria bitkisinin toprak üstü kısımları bu tez çalışmasında idrar söktürücü, gaz giderici, fitik küçültücü, bademcik ve ağız yaralarında kullanıldığı belirlenmiştir. Toprak üstü kısımları [31]'in çalışmasında mantar hastalıklarında, [30]'un çalışmasında ise kabızlık tedavisinde ve boyar madde olarak kullanılmakta olduğu belirtilmiştir.

Alcea apterocarpa bitkisinin çiçekleri bu çalışmada soğuk algınlığında, göğüs yumuşatıcı, balgam söktürücü ve öksürük tedavisinde kullanıldığı belirlenmiştir. [32]'nin çalışmasında hayvan yemi olarak kullanılmakta olduğu belirtilmiştir.

Allium cepa bitkisinin soğanları bu çalışmada, tansiyon ve kolesterol düşürücü, hayvan sokmalarına karşı, saç sağlığında ve kuvvet verici olarak kullanıldığı belirlenmiştir. [31]'in çalışmasında kökleri apse, çıban, kulak ağrısı, diyabete karşı, çıkık tedavisinde, öksürük ve boğaz ağrısında, yatıştırıcı, gastrit ve ülser hastalıklarında ve gıda olarak kullanılmakta olduğu belirtilmiştir.

Anethum graveolens bitkisinin yaprakları bu çalışmada, tiroid dengeleyici, sindirim sistemi düzenleyici, bebeklerde gaz giderici ve gıda olarak kullanıldığı belirlenmiştir. [31]'in çalışmasında toprak üstü kısımları böbrek rahatsızlıklarında ve ödem giderici olarak, [32]'nin çalışmasında toprak üstü kısımları hazmı kolaylaştırıcı ve gıda amacıyla, [33]'ün çalışmasında gıda olarak kullanılmakta olduğu belirtilmiştir.

Bellis perennis bitkisinin kapitulumlari bu çalışmada, göğüs ağrısı, nefes darlığı, saç sağlığında ve hayvan yemi olarak kullanıldığı belirlenmiştir. [32]'nin çalışmasında kapitulumlari ağrı dindirici, sinir yatıştırıcı, gıda ve süs amaçlı, [31]'in çalışmasında çiçekleri mide ağrısı, bağırsak, mide ve iç hastalıklarında, ateşe karşı, uykusuzluk,

kusma, ağrı, astım, göğüs yumuşatmada, [19]'un çalışmasında kapitulum ve yaprak kısmı boğaz ağrısı, soğuk algınlığı tedavisinde ve gıda olarak kullanılmakta olduğu belirtilmiştir.

Beta vulgaris bitkisi şişkinleşmiş kökleri bu çalışmada, şeker ve tansiyon düşürücü, bağırsak güçlendirmede ve gıda olarak kullanıldığı belirlenmiştir. [32]'nin çalışmasında kök kısmı kansere karşı ve gıda olarak, [31]'in çalışmasında yaprakları saç sağlığında ve apse olgunlaştırmada, [33]'ün çalışmasında gıda ve diğer amaçlarla kullanılmakta olduğu belirtilmiştir.

Brassica oleracea var. *acephala* bitkisinin yaprakları bu çalışmada, romatizma ve eklem ağrılarında, gıda, hayvan yemi olarak kullanıldığı belirlenmiştir. [32]'nin çalışmasında gıda ve hayvan yemi olarak, [31]'in çalışmasında göz rahatsızlıkları, kemik ağrısında ağrı kesici olarak ve saç sağlığında ve gıda olarak, [13]'ün çalışmasında yaprakları romatizma tedavisinde ve gıda olarak, [19]'un çalışmasında yaprak kısmı bademcik iltihabı, romatizma, ağrılarına karşı ve gıda olarak, [33]'ün çalışmasında yaprakları iltihaplı yara, kemik ağrısı ve göğüs yarasında, gıda ve diğer alanlarda kullanılmakta olduğu belirtilmiştir.

Buxus sempervirens bitkisinin yaprakları bu çalışmada, diş eti hastalıkları ve ağız yaralarında, veteriner halk hekimliği, el aleti, yakacak, müzik aleti ve süs amacıyla kullanıldığı belirlenmiştir. [31]'in çalışmasında veteriner halk hekimliğinde, [33]'ün çalışmasında el aleti ve yakacak olarak kullanılmakta olduğu belirtilmiştir.

Capsicum annuum bu çalışmada ve [32]'nin çalışmasında gıda amacıyla kullanıldığı belirlenmiştir. [31]'in çalışmasında meyveleri apse tedavisinde ve gıda amacıyla kullanılmakta olduğu belirtilmiştir.

Carpinus betulus bu tez çalışmasında gıda, yakacak, el aleti yapımında kullanıldığı belirlenmiştir. [32]'nin çalışmasında yakacak, [13] ve [33]'ün çalışmasında yakacak ve el aleti olarak kullanılmakta olduğu belirtilmiştir.

Castanea sativa bitkisi bu çalışmada kabukları nefes darlığı, sakinleştirici ve enerji verici olarak, gıda, yakacak, el aleti, mobilya, boyar madde olarak kullanıldığı belirlenmiştir. [32]'nin çalışmasında meyvesi ağrı tedavisinde, gıda ve el aleti yapımında, [13]'ün çalışmasında yakacak ve el aleti yapımında, [19]'un çalışmasında çiçekleri şeker düşürücü, astım, bronşitte, gıda ve yakacak olarak, [33]'ün çalışmasında gıda ve yakacak olarak kullanılmakta olduğu belirtilmiştir.

Centaurium erythraea subsp. *erythraea* bitkisinin toprak üstü kısımları bu çalışmada baş ağrısı ve hemoroid tedavisinde kullanıldığı belirlenmiştir. [19]'un çalışmasında toprak üstü kısımları hemoroit, egzama, yara ve kesiklerde, iştah açıcı ve kurt düşürücü olarak, [33]'ün çalışmasında gıda olarak kullanılmakta olduğu belirtilmiştir.

Chaerophyllum byzantinum bu çalışmada ve [19]'un çalışmasında gıda ve hayvan yemi olarak kullanıldığı belirlenmiştir. [32]'nin çalışmasında yaprakları yara tedavisinde ve gıda olarak, [33]'ün çalışmasında gıda olarak kullanılmakta olduğu belirtilmiştir.

Citrus limon bitkisinin meyvenin suyu bu çalışmada idrar söktürücü, tansiyon düşürücü, ağız yaralarında, grip ve soğuk algınlıklarında ve gıda olarak kullanıldığı belirlenmiştir. [31]'in çalışmasında meyveleri karın ağrısı ve soğuk algınlığına karşı ve gıda amacıyla kullanılmakta olduğu belirtilmiştir.

Clematis vitalba bitkisi bu çalışmada el aleti yapımında kullanıldığı belirlenmiştir. [31]'in çalışmasında hayvan yemi olarak kullanılmakta olduğu belirtilmiştir.

Coriandrum sativum bitkisinin toprak üstü kısımları bu çalışmada sindirim sistemi rahatsızlıklarında ve kolesterol dengeleyici olarak ve gıda amacıyla kullanıldığı belirlenmiştir. [32]'nin çalışmasında toprak üstü kısımları mide hazımsızlıklarında ve kan şekerini düşürmede ve gıda olarak, [31]'in çalışmasında toprak üstü kısımları mide rahatsızlıklarında ve gıda olarak kullanılmakta olduğu belirtilmiştir.

Cornus mas bitkisinin meyveleri bu çalışmada böbrek ve idrar yolu rahatsızlıklarında, ağız yaralarında, gıda, yakacak ve el aleti yapımında kullanıldığı belirlenmiştir. [32]'nin çalışmasında meyveleri nezle ve soğuk algınlığına karşı, gıda ve el aleti olarak, [31]'in çalışmasında diyabet, ishal, karın ve baş ağrılarına karşı, dalları diş ağrılarında ve gıda amacıyla, [13]'ün çalışmasında meyvesi ishal tedavisinde ve gıda olarak, [30]'un çalışmasında gıda amacıyla, [19]'un çalışmasında meyveleri soğuk algınlığında, gıda ve boyar madde amacıyla, [33]'ün çalışmasında meyvesi soğuk algınlığı, gribal enfeksiyon ve baş ağrısında, yapraklı dalları diş ağrısında ve gıda amacıyla kullanılmakta olduğu belirtilmiştir.

Corylus avellana bitkisinin tohumu bu çalışmada kolesterol dengeleyici, sindirim sistemi düzenleyici, kemik ve kas ağrılarında, gıda, yakacak ve el aleti yapımında kullanıldığı belirlenmiştir. [32], [13] ve [33]'ün çalışmalarında gıda ve yakacak olarak kullanılmakta olduğu belirtilmiştir.

Cota tinctoria var. *discoidea* bu çalışmada çiçekleri cilt rahatsızlıklarında kullanıldığı belirlenmiştir. [32]'nin çalışmasında boyar madde olarak, [31]'in çalışmasında kapitulumlari gaz giderici olarak, [33]'ün çalışmasında kapitulumu kabızlık giderici, sakinleştirici ve süs amacıyla kullanılmakta olduğu belirtilmiştir.

Cucurbita moschata bitkisinin meyveleri bu çalışmada sindirim sistemini düzenleyici olarak kullanıldığı belirlenmiştir. [13]'ün çalışmasında gıda olarak kullanılmakta olduğu belirtilmiştir.

Cupressus sempervirens bitkisinin meyveleri bu çalışmada sindirim sistemini düzenleyici, kolesterol düşürücü, el aleti yapımında ve süs amacıyla kullanıldığı belirlenmiştir. [31]'in çalışmasında kozalakları nefes darlığında, [30]'un çalışmasında boyar madde olarak kullanılmakta olduğu belirtilmiştir.

Cydonia oblonga bu çalışmada meyveleri sindirim sistemini düzenleyici, mide ve ağız yaralarının tedavisinde ve gıda olarak kullanıldığı belirlenmiştir. [32]'nin çalışmasında yaprakları öksürük ve mide ağrısına karşı ve gıda olarak, [31]'in çalışmasında yaprakları soğuk algınlığı, öksürük, nefes darlığı, karın ağrısı, mide rahatsızlıklarında ve gıda olarak, [13]'ün çalışmasında yaprakları hemoroid hastalığında, [19]'un çalışmasında yaprakları soğuk algınlığı, öksürük kesici, göğüs yumuşatıcı olarak, gıda ve boyar madde olarak, [33]'ün çalışmasında yaprakları soğuk algınlığı, gribal enfeksiyon, öksürük tedavisinde ve gıda olarak kullanılmakta olduğu belirtilmiştir.

Daucus carota bu çalışmada kökü göz sağlığında, sindirim sistemi düzenleyici ve kolesterol dengeleyici, gıda ve hayvan yemi olarak kullanıldığı belirlenmiştir. [30]'un çalışmasında meyveleri böbrek taşı düşürmede, [33]'ün çalışmasında gıda olarak kullanılmakta olduğu belirtilmiştir.

Dioscorea communis bitkisinin meyvesi bu çalışmada ağrı tedavisinde ve diğer kullanıldığı belirlenmiştir. [31]'in çalışmasında kökleri sırt ağrılarında kullanılmakta olduğu belirtilmiştir.

Diospyros lotus bu çalışmada meyveleri sindirim sistemi rahatsızlıklarında ve gıda olarak kullanıldığı belirlenmiştir. [32]'nin çalışmasında gıda olarak kullanılmakta olduğu belirtilmiştir.

Dipsacus laciniatus bitkisi bu çalışmada ve [19]'un çalışmasında veteriner halk hekimliğinde kullanıldığı belirlenmiştir. [30]'un çalışmasında özsuğu yara iyileştirici olarak kullanılmakta olduğu belirtilmiştir.

Equisetum telmateia bitkisinin toprak üstü kısımları bu çalışmada böbrek ve idrar yolu rahatsızlıklarının tedavisinde ve gıda olarak kullanıldığı belirlenmiştir. [31]'in çalışmasında toprak üstü kısımları böbrek taşıyı düşürmede ve kalp damar hastalıklarında, [19]'un çalışmasında toprak üstü kısımları idrar yolları rahatsızlıkları, böbrek taşı ve kum dökücü, böbrek sancısı ve kadın hastalıklarının tedavisinde kullanılmakta olduğu belirtilmiştir.

Euphorbia helioscopia bitkinin lateksi bu çalışmada siğil tedavisinde, veteriner halk hekimliğinde ve diğer kullanımlarda kullanıldığı belirlenmiştir. [32] ve [31]'in çalışmalarında çalışmasında lateks kısımları siğil tedavisinde kullanılmakta olduğu belirtilmiştir.

Fagus orientalis bu çalışmada el aleti, yakacak ve diğer kullanımlarda kullanıldığı belirlenmiştir. [32]'nin çalışmasında yakacak ve süs amacıyla, [31]'in çalışmasında gıda amacıyla, [13]'ün çalışmasında el aleti ve yakacak olarak kullanılmakta olduğu belirtilmiştir.

Ficus carica bu çalışmada lateksi siğilde, yaprakları ağrı ve yarada, hipoglisemide ve bağırsak rahatlatıcı olarak, meyveleri kabızlık, hemoroid tedavisinde ve gıda olarak kullanıldığı belirlenmiştir. [32]'nin lateks kısımları siğil tedavisinde, yılan sokmalarına karşı ve gıda olarak, [31]'in çalışmasında lateksi siğil ve benleri yok etmekte ve egzamada, meyvesi kabızlık tedavisinde, gaz ve hazımsızlıkta ve gıda olarak, [19]'un çalışmasında lateks kısmı siğil, cilt kanseri, kansere karşı, saçkırande, meyveleri bağırsak yumuşatma amacıyla ve gıda olarak, [33]'ün çalışmasında lateks kısmı nasır ve siğil tedavisinde ve gıda olarak kullanılmakta olduğu belirtilmiştir.

Fragaria vesca bu çalışmada yaprakları mide rahatsızlıklarında ve şekeri dengelemek için ve gıda olarak kullanıldığı belirlenmiştir. [32], [30] ve [33]'ün çalışmalarında gıda olarak kullanılmakta olduğu belirtilmiştir.

Fraxinus excelsior bu çalışmada el aleti yapımında kullanılırken, [31]'in çalışmasında kabukları saç derisi iltihabında kullanılmakta olduğu belirtilmiştir.

Galega officinalis bitkisinin toprak üstü kısımları bu çalışmada diyabet hastalığında, hayvan yemi ve veteriner halk hekimliğinde kullanıldığı belirlenmiştir. [32]'nin çalışmasında hayvan yemi olarak kullanılmakta olduğu belirtilmiştir.

Helianthus tuberosus bitkisinin kökü bu çalışmada böbrek rahatsızlıkları, kabızlık, diyabet hastalığında ve gıda olarak kullanıldığı belirlenmiştir. [32]'nin çalışmasında yumruları vücut direnci için ve gıda olarak kullanılmakta olduğu belirtilmiştir.

Hypericum androsaemum bu çalışmada veteriner halk hekimliğinde kullanıldığı belirlenmiştir. [31]'in çalışmasında toprak üstü kısımları astım ve öksürükte, alerji ve sivilce tedavisinde, veteriner halk hekimliğinde kullanılmakta olduğu belirtilmiştir.

Hypericum calycinum bu çalışmada çiçekli toprak üstü kısımları astım, nefes darlığı ve öksürük tedavisinde kullanıldığı belirlenmiştir. [32]'nin çalışmasında yaprakları bebeklerde pişiğe karşı, [33]'ün çalışmasında bal bitkisi olarak kullanılmakta olduğu belirtilmiştir.

Hypericum perforatum bu çalışmada çiçekli dalları egzama, yanık, yara tedavisinde, kabızlık ve mide rahatsızlıklarında kullanıldığı belirlenmiştir. [32]'nin çalışmasında çiçek ve yaprak kısımları sakinleştirici ve mide ağrılarında, [30]'un çalışmasında gıda olarak, [19]'un çalışmasında toprak üstü kısımları mide ağrısı, kanser, böbrek iltihabı, idrar söktürücü olarak, [33]'ün çalışmasında toprak üstü kısımları yanık ve yaralarda, sakinleştirici ve süs amacıyla kullanılmakta olduğu belirtilmiştir.

Juglans regia bitkisinin kabukları bu çalışmada baş ağrısında, bağırsak kurtlarında, tohumları kolesterol, kabızlık, kan şekerinde, yaprakları saç sağlığı ve sivilce tedavisinde, gıda, el aleti, mobilya ve boyar madde olarak kullanıldığı belirlenmiştir. [32]'nin çalışmasında meyveleri kolesterol düşürücü, tansiyona karşı ve öksürüğe karşı, gıda, yakacak ve mobilya yapımında, [31]'in çalışmasında yeşil kabuklar diyabet, yara ve egzamada, meyve kabukları öksürükte, tohum kısımları guatr hastalığı, sedef hastalığı, kalp hastalıkları, yanık ve kolesterolde, gövde kabuğu romatizmada, yapraklar eklem ağrıları, hemoroit ve böbrek rahatsızlıklarında, gıda ve veteriner halk hekimliğinde, [13]'ün çalışmasında meyvenin yeşil kabuğu baş ağrısında, [30]'un çalışmasında gıda, el aleti ve boyar madde olarak, [19]'un çalışmasında meyve kısımları hemoroit tedavisinde ve gıda olarak, [33]'ün çalışmasında gıda, yakacak, mobilya, diğer alanlarda kullanılmakta olduğu belirtilmiştir.

Juniperus foetidissima bu çalışmada tohum kısımları hemoroid hastalığında, meyveleri bağırsak ve diyabet hastalığında, gıda, el aleti ve mobilya yapımında kullanıldığı belirlenmiştir. [30]'un çalışmasında süs amacıyla kullanılmakta olduğu belirtilmiştir.

Juniperus oxycedrus bu çalışmada tohum kısımları hemoroid hastalığında, meyveleri bağırsak ve diyabet hastalığında, gıda, el aleti ve mobilya yapımında kullanıldığı belirlenmiştir. [30]'un çalışmasında el aleti, yakacak ve süs amacıyla kullanılmakta olduğu belirtilmiştir.

Laurus nobilis bu çalışmada yaprakları üst solunum yolu hastalıklarında, soğuk algınlığında, romatizmada, saç sağlığında ve gıda olarak kullanıldığı belirlenmiştir. [32]'nin çalışmasında yaprakları ağrılara karşı, gıda ve diğer alanlarda, [31]'in çalışmasında yapraklar soğuk algınlığı, eklem ağrıları, diyabete ve egzamaya karşı, [13]'ün çalışmasında gıda olarak, [19]'un çalışmasında yaprakları hemoroit tedavisinde, meyveleri karın ağrısında ve gıda olarak kullanılmakta olduğu belirtilmiştir.

Ligustrum vulgare bu çalışmada yaprakları ağız içi yaralarda ve diş ağrılarında, veteriner halk hekimliğinde kullanıldığı belirlenmiştir. [31]'in çalışmasında yaprakları enfeksiyon ve ağız içi yaralarda kullanılmakta olduğu belirtilmiştir.

Lysimachia verticillaris bu çalışmada toprak üstü kısımları mide ağrılarında kullanıldığı belirlenmiştir. [19]'un çalışmasında toprak üstü kısımları öksürük kesici, bronşitte, çiçek ve yaprak kısımları yara iyileştirici olarak ve gıda olarak kullanılmakta olduğu belirtilmiştir.

Malus sylvestris subsp. *orientalis* var. *orientalis* bu çalışmada meyveleri mide rahatsızlıklarında, enerji verici olarak ve gıda amacıyla kullanıldığı belirlenmiştir. [32]'nin çalışmasında meyveleri soğuk algınlığına karşı ve gıda olarak, [31]'in çalışmasında meyveleri yanık, hemoroit, ses kısıklığı, kansızlık ve yanıklarda, meyve kabuğu öksürük tedavisinde ve gıda amacıyla, [33]'ün çalışmasında gıda ve bal bitkisi olarak kullanılmakta olduğu belirtilmiştir.

Malva nicaeensis bu çalışmada yaprakları çıban, apse, topuk çatlakları ve adet ağrılarında, gıda, hayvan yemi ve veteriner halk hekimliğinde kullanıldığı belirlenmiştir. [32]'nin çalışmasında yaprakları grip ve öksürüğe karşı, ödem attırıcı, adet ağrısında, diyabet hastalığı, kas ağrısı ve mide şişkinliğine karşı ve gıda olarak, [31]'in çalışmasında yaprak kısımları çatlaklarda, mide ülseri, adet ve böbrek ağrılarında, toprak üstü kısımları rahim kistlerinde ve kadınsal hastalıklarda ve gıda amacıyla, [30]'un çalışmasında gıda olarak, [19]'un çalışmasında yaprakları ağrı giderici olarak, gıda ve süs amacıyla, [33]'ün çalışmasında yaprakları acı ve ağrı tedavisinde kullanılmakta olduğu belirtilmiştir.

Melissa officinalis bitkisinin yaprakları bu çalışmada sindirim sistemi hastalıklarında, sakinleştirici olarak ve gıda amacıyla kullanıldığı belirlenmiştir. [32]'nin çalışmasında gıda olarak, [31]'in çalışmasında toprak üstü kısımları kalp sorunlarında, [19]'un çalışmasında toprak üstü kısımları damar tıkanıklığı, karın ağrısında, yaprakları mide ağrısı, ülser, böbrek iltihabında ve gıda amacıyla, [33]'ün çalışmasında toprak üstü kısımları nezle, soğuk algınlığı, sakinleştirici amacıyla kullanılmakta olduğu belirtilmiştir.

Mentha piperita bitkisinin yaprakları bu çalışmada baş ağrısı, soğuk algınlığı, grip, adet ağrılarında ve gıda olarak kullanıldığı belirlenmiştir. [32]'nin çalışmasında yaprakları grip ve mide ağrılarına karşı ve gıda amacıyla, [31]'in çalışmasında yaprakları grip, soğuk algınlığı, karın ağrısı, öksürük, egzama ve mide rahatsızlıklarında, toprak üstü kısımları emziren annelerde süt teşviki amacıyla kullanılmakta olduğu belirtilmiştir.

Mentha longifolia subsp. *typhoides* bu çalışmada yaprakları baş ağrısı, soğuk algınlığı, grip, adet ağrılarında ve gıda olarak kullanıldığı belirlenmiştir. [32]'nin çalışmasında yaprakları iltihaba karşı, gıda ve hayvan yemi olarak, [31]'in çalışmasında toprak üstü kısımları adet ağrıları ve hemoroitte, yaprakları romatizma ve soğuk algınlığının tedavisinde, [13]'ün çalışmasında yapraklar hemoroid hastalığının tedavisinde, [19]'un çalışmasında yaprakları nezle, soğuk algınlığı, grip, sindirim kolaylaştırıcı olarak ve gıda amacıyla, [33]'ün çalışmasında yaprakları mide rahatsızlıklarında ve gıda olarak kullanılmakta olduğu belirtilmiştir.

Mespilus germanica bu çalışmada meyveleri sindirim sistemi rahatsızlıklarında ve gıda olarak kullanıldığı belirlenmiştir. [32]'nin çalışmasında yaprakları mide ağrılarında ve gıda olarak, [31]'in çalışmasında yaprakları ishal ve öksürük, meyveleri hemoroit ve diyabette, dalları iltihap, romatizma ve morluklarda, gıda ve veteriner halk hekimliğinde, [13]'ün çalışmasında meyveleri ishal ve mide ağrısında ve gıda olarak, [19]'un çalışmasında yaprakları böbrek taşı düşürmede, gıda ve boyar madde olarak, [33]'ün çalışmasında gıda amacıyla kullanılmakta olduğu belirtilmiştir.

Morus nigra bu çalışmada meyveleri ağız ve diş eti yarası, kansızlık ve diyabet hastalığında, gıda ve el aleti yapımında kullanıldığı belirlenmiştir. [31]'in çalışmasında yaprakları kolesterolde, meyveleri mide rahatsızlıklarında, egzama, bronşit öksürük ve ağız yaralarının tedavisinde, [13]'ün çalışmasında gıda olarak, [19]'un çalışmasında

meyve kısımları ağız yarası ve kansızlıkta, gıda ve süs yapımında, [33]'ün çalışmasında meyveleri kansızlıkta ve gıda amacıyla kullanılmakta olduğu belirtilmiştir.

Oenanthe pimpinelloides bu çalışmada kök kısımları iltihapların tedavisinde ve gıda olarak kullanıldığı belirlenmiştir. [32]'nin çalışmasında yaprak kısımları yaralarda, kökleri iltihaplı yaralarda ve gıda olarak, [31]'in çalışmasında yaprakları mide rahatsızlıklarının tedavisinde, [13]'ün çalışmasında yaprak ve gövde kısımları kansere karşı ve gıda amacıyla, [19]ve [33]'ün çalışmalarında gıda amacıyla kullanılmakta olduğu belirtilmiştir.

Ononis spinosa bu çalışmada kökleri mide rahatsızlıklarında ve mide yaralarında ve veteriner halk hekimliğinde kullanıldığı belirlenmiştir. [31]'in çalışmasında kökleri sarılık, yara, mide rahatsızlıkları, iltihap, romatizmada ve veteriner halk hekimliğinde kullanılmakta olduğu belirtilmiştir.

Papaver rhoeas bu çalışmada ve [19]'un çalışmasında gıda olarak kullanıldığı belirlenmiştir. [31]'in çalışmasında yaprakları kalp ve mide hastalıklarında, [30]'un çalışmasında süs amacıyla, [33]'ün çalışmalarında çiçekleri öksürük ve balgam söktürücü olarak kullanılmakta olduğu belirtilmiştir.

Petasites hybridus bitkisinin yaprakları bu çalışmada yara ve ağrıların tedavisinde, hayvan yemi ve diğer amaçlarla kullanıldığı belirlenmiştir. [32]'nin çalışmasında yaprakları yara iyileştirici olarak, [13]'ün çalışmasında yaprak sapı kabızlık tedavisinde ve gıda olarak, [19]'un çalışmasında yaprakları ağrı giderici ve kabakulak tedavisinde, hayvan yemi, diğer kullanımlarda, [33]'ün çalışmasında diğer amaçlarla kullanılmakta olduğu belirtilmiştir.

Petroselinum crispum bitkisinin yaprak kısımları bu çalışmada idrar yolu hastalıklarında, ödem atmada ve gıda olarak kullanıldığı belirlenmiştir. [32]'nin çalışmasında toprak üstü kısımları tansiyon ve kolesterole karşı ve gıda olarak, [31]'in çalışmasında yaprak ve toprak üstü kısımları öksürük, bronşit, diyabet, mide rahatsızlıkları, kadın hastalıklarında, kökleri böbrek taşını düşürmede kullanılmakta olduğu belirtilmiştir.

Physalis alkekengi bu çalışmada meyve kısımları ishal tedavisinde ve gıda olarak kullanıldığı belirlenmiştir. [31]'in çalışmasında tohumları kulak iltihabı ve kulak rahatsızlıklarının tedavisinde, [19]'un çalışmasında meyveleri sıkıntı, üzüntü halinde,

ciltteki kızarıklıklar, boğaz ağrısında ve iltihap kurutucu olarak kullanılmakta olduğu belirtilmiştir.

Pinus nigra bu çalışmada kozalakları öksürük, mide ve göğüs ağrılarında, reçinesi kulak kirini çıkarmak için, gıda, el aleti, yakacak, süs ve müzik aleti yapımında kullanıldığı belirlenmiştir. [31]'in çalışmasında reçinesi soğuk algınlığı ve nefes darlığında ve gıda olarak, [30]'un çalışmasında el aleti, yakacak ve süs olarak kullanılmakta olduğu belirtilmiştir.

Pisum sativum bitkisi bu çalışmada ve [32]'nin çalışmasında gıda olarak kullanıldığı belirlenmiştir. [31]'in çalışmasında tohumları iç hastalıkları, tüberküloz ve kansere karşı, gıda olarak, [33]'ün çalışmasında gıda ve hayvan yemi olarak kullanılmakta olduğu belirtilmiştir.

Plantago major bitkisinin yaprakları bu çalışmada mide ağrısında, çıban, apse, kaşıntı, egzamada ve mantar hastalığında, tohumları öksürük tedavisinde kullanıldığı belirlenmiştir. [32]'nin çalışmasında yaprakları öksürük ve nefes darlığında, çıban ve iltihap tedavisinde, [31]'in çalışmasında yaprakları yara, apse, nefes darlığı, öksürük, diyabet, hemoroit, kalp, idrar yolu hastalıkları ve mide hastalıklarının tedavisinde, [13]'ün çalışmasında yaprakları kanlı çıban, dolama, iltihaplı yaralar ve mayasıl hastalığında, [30]'un çalışmasında gıda olarak, [19]'un çalışmasında yaprakları damar açıcı, mide ağrısı, böbrek ve bağırsak rahatsızlıkları, yara çıban iyileştirici, bağırsak yumuşatıcı, vücut kaşıntısında, tansiyon düşürücü ve gıda amacıyla, [33]'ün çalışmasında yaprakları tırnak batması, irin, apse, çıban, yara, karın ağrısı, alerji, mide rahatsızlıkları, ülser ve hemoroit tedavisinde kullanılmakta olduğu belirtilmiştir.

Platanus orientalis bu çalışmada yaprak kısımları mide ağrısı, saç sağlığı, romatizmada tedavisinde, el aleti ve süs amacıyla kullanıldığı belirlenmiştir. [32]'nin çalışmasında yaprakları romatizmada, [31]'in çalışmasında yaprakları sırt ağrılarında, [33]'ün çalışmasında yaprakları kireçlenme, romatizma, iltihap kurutmada, yakacak, mobilya ve diğer amaçlarla kullanılmakta olduğu belirtilmiştir.

Portulaca oleracea bu çalışmada yaprakları mide hazmında, sindirim sistemini düzenlemede ve gıda olarak kullanıldığı belirlenmiştir. [32]'nin çalışmasında yaprakları idrar söktürücü ve gıda amacıyla, [31]'in çalışmasında toprak üstü kısımları kabızlığa karşı, [33]'ün çalışmasında gıda olarak kullanılmakta olduğu belirtilmiştir.

Prunus avium bu çalışmada pediselleri idrar söktürmede, ödem atmada, meyve kısımları kabızlık tedavisinde, gıda ve süs amacıyla kullanıldığı belirlenmiştir. [31]'in çalışmasında meyvenin sapı bronşit, kabızlık, böbrek hastalıkları ve ödem atmada, [13]'ün çalışmasında meyve sapı altına kaçırma tedavisinde, [19]'un çalışmasında meyve sapı böbrek rahatsızlıkları, idrar arttırıcı olarak ve gıda amacıyla kullanılmakta olduğu belirtilmiştir.

Prunus cerasus bu çalışmada ve [32]'nin çalışmasında gıda olarak kullanıldığı belirlenmiştir. [31]'in çalışmasında meyve suyu mide ağrılarında, ishal ve kansızlığa karşı kullanılmakta olduğu belirtilmiştir.

Prunus laurocerasus bitkisinin yaprakları bu çalışmada hemoroid ve prostat hastalıklarında, gıda ve süs amacıyla kullanıldığı belirlenmiştir. [32]'nin çalışmasında meyvesi bağışıklık güçlendirici, kansere karşı, ağrılarda, hemoroitte, saçkıran tedavisinde ve gıda olarak, [31]'in çalışmasında yaprakları çocuklarda böbrek hastalıklarında ve soğuk algınlığında, bademcik iltihabında, kabakulak, karın ağrısı, ülser ve mide rahatsızlıklarında, kan şekerini düşürmede, hemoroide karşı, meyvesi diyabet, bağırsak hastalıkları ve kolesterolde, tohumları diyabet tedavisinde, gıda ve hayvan yemi olarak, [13]'ün çalışmasında yaprakları baş ağrısı ve boğaz iltihabı tedavisinde ve gıda amacıyla kullanılmakta olduğu belirtilmiştir.

Pyrus communis bu çalışmada meyvesi sindirim sistemi ve diyabet hastalıklarında, gıda, el aleti ve yakacak olarak kullanıldığı belirlenmiştir. [32] ve [33]'ün çalışmalarında gıda olarak kullanılmakta olduğu belirtilmiştir.

Pyrus elaeagnifolia bu çalışmada meyvesi sindirim sistemi ve diyabet hastalıklarında, gıda, el aleti ve yakacak olarak kullanıldığı belirlenmiştir. [33]'ün çalışmasında gıda olarak kullanılmakta olduğu belirtilmiştir.

Rhododendron ponticum bu çalışmada ve [13]'ün çalışmasında gıda ve yakacak olarak kullanıldığı belirlenmiştir. [31] ve [33]'ün çalışmalarında gıda olarak, [19]'un çalışmasında gıda, yakacak ve süs amacıyla kullanılmakta olduğu belirtilmiştir.

Robinia pseudoacacia bu çalışmada çiçekleri soğuk algınlığı ve kabızlıkta, yaprakları soğuk algınlığında, gıda, el aleti ve süs amacıyla kullanıldığı belirlenmiştir. [32]'nin çalışmasında hayvan yemi ve diğer alanlarda, [19]'un çalışmasında çiçekleri bronşit, soğuk algınlığı, rahim kanseri ve kistlerin tedavisinde, [33]'ün çalışmasında süs ve diğer alanlarda kullanılmakta olduğu belirtilmiştir.

Rosa canina bu çalışmada meyveleri soğuk algınlığı ve nezlede, toprak üstü kısımları hemoroid tedavisinde, meyveleri bağışıklık güçlendirici olarak ve gıda amacıyla kullanıldığı belirlenmiştir. [32]'nin çalışmasında meyveleri soğuk algınlığı ve gribe karşı, kökü hemoroitte ve öksürük tedavisinde, [31]'in çalışmasında meyveleri diyabet, grip, boğaz ve karın ağrısı, hemoroit, egzama, kaşıntı, kabızlıkta ve gıda olarak, [30]'un çalışmasında yaprakları kabızlık ve sıtmada, kökleri ve meyveleri diyabet hastalığında, [33]'ün çalışmasında meyveleri diyabet, gribal enfeksiyon, boğaz ağrısında ve gıda olarak kullanılmakta olduğu belirtilmiştir.

Rubus sanctus bu çalışmada yaprakları yara ve kanamalarda, kökleri hemoroid hastalığında ve gıda olarak kullanıldığı belirlenmiştir. [13]'ün çalışmasında yaprakları, kanama durdurma, yara kurutma, kökleri, mide rahatsızlıklarında, [19]'un çalışmasında meyveleri kuvvet verici, kökleri deri hastalıkları, idrar yolları rahatsızlıklarında ve gıda olarak, [33]'ün çalışmasında gıda olarak kullanılmakta olduğu belirtilmiştir.

Rumex conglomeratus bu çalışmada tohumları sindirim sistemi hastalıklarında ve gıda olarak kullanıldığı belirlenmiştir. [32]'nin çalışmasında yaprakları yara ve kaşıntı tedavisinde, [31] ve [33]'ün çalışmasında gıda olarak, [13]'ün çalışmasında yaprakları ağrıya karşı ve gıda olarak kullanılmakta olduğu belirtilmiştir.

Ruscus hypoglossum bu çalışmada meyveleri müshil etkisi ile ve yara ve kesiklerde, gıda ve hayvan yemi olarak kullanıldığı belirlenmiştir. [19]'un çalışmasında gıda ve hayvan yemi olarak kullanılmakta olduğu belirtilmiştir.

Salix alba bu çalışmada el aleti ve yakacak olarak kullanıldığı belirlenmiştir. [31]'in çalışmasında yaprakları diyabet, yapraklı dalları sarılık ve uyku problemlerinde, kabukları egzama tedavisinde kullanılmakta olduğu belirtilmiştir.

Sambucus ebulus bitkisi bu çalışmada yaprakları romatizma, ağrı, arı sokmasında, kurt düşürmede ve hemoroit tedavisinde ve hayvan yemi olarak kullanıldığı belirlenmiştir. [32]'nin çalışmasında yaprakları, karın ağrısı, yara ve şişliklerde, çiçekleri, solunum yolu hastalıklarında, meyveleri, hemoroit tedavisinde ve hayvan yemi olarak, [31]'in çalışmasında yaprakları kemik ağrısı, romatizma, güneş çarpması, arı sokması, adet ağrısı, kadınsal ağrılarda, çiçekli dalları karın ağrısında, meyveleri hemoroit, bağırsak kurtlarında, kökleri yanık, iltihap ve diş ağrılarında, [13]'ün çalışmasında yaprakları romatizmada, kökleri kulak ağrısı, meyvesi kabızlık tedavisinde ve el aleti olarak , [30]'un çalışmasında tıbbi ilaç yapımında, [19]'un çalışmasında yaprakları yara iyi

edici, ağrı giderici, meyveleri hemoroit, mide ağrısında ve veteriner halk hekimliğinde, [33]'ün çalışmasında yaprakları ağrı ve yaraların tedavisinde kullanılmakta olduğu belirtilmiştir.

Sambucus nigra bu çalışmada meyveleri diyabet ve astım hastalıklarının tedavisinde, gıda ve süs amacıyla kullanıldığı belirlenmiştir. [31]'in çalışmasında çiçekleri böbrek hastalıklarında, [19]'un çalışmasında yapraklı dalları böbrek sancısında, yaprakları güneş yanıkları, bebeklerde pişikte, meyveleri çıban, egzama, hemoroitte ve diğer alanlarda, [33]'ün çalışmasında yaprakları ağrılarda kullanılmakta olduğu belirtilmiştir.

Smilax excelsa bitkisi bu çalışmada yaprakları çıban, apse, iltihaplarda ve gıda olarak kullanıldığı belirlenmiştir. [32]'nin çalışmasında kökleri zindelik vermesi için ve gıda olarak, [31]'in çalışmasında genç sürgünleri yara, karın ve mide ağrısında, kökleri ve tohumları karın ağrısı tedavisinde, [13]'ün çalışmasında taze sürgünleri diyabet hastalığında ve gıda amacıyla, [19]'un çalışmasında taze filizleri kansere karşı ve gıda olarak, [33]'ün çalışmasında dikenli yaralarda ve gıda olarak kullanılmakta olduğu belirtilmiştir.

Sonchus asper subsp. *glaucescens* bu çalışmada yaprakları sindirim sistemini düzenlemede, hazmı kolaylaştırmada, gıda, hayvan yemi ve veteriner halk hekimliğinde kullanıldığı belirlenmiştir. [31]'in çalışmasında gıda olarak, [19]'un çalışmasında yaprak ve gövdesi kansere karşı, gıda ve hayvan yemi olarak kullanılmakta olduğu belirtilmiştir.

Sorbus domestica bu çalışmada çiçekli dalları kansere karşı ve gıda olarak kullanıldığı belirlenmiştir. [31]'in çalışmasında yaprakları böbrek taşlarını düşürmede, meyvesi ishal tedavisinde ve gıda olarak, [13]'ün çalışmasında gıda amacıyla, [33]'ün çalışmasında meyvesi ishal tedavisinde ve gıda olarak kullanılmakta olduğu belirtilmiştir.

Tanacetum parthenium bu çalışmada yaprakları boğaz ağrısında, idrar yolları ve kadınsal hastalıkların tedavisinde kullanıldığı belirlenmiştir. [32]'nin çalışmasında çiçekleri sakinleştirici olarak ve süs amacıyla, [19]'un çalışmasında kapitulumları grip, ses kısıklığı, boğaz rahatlatıcı olarak kullanılmakta olduğu belirtilmiştir.

Taraxacum serotinum bu çalışmada toprak üstü kısımları idrar yolu enfeksiyonlarında, gıda ve hayvan yemi olarak kullanıldığı belirlenmiştir. [30]'un çalışmasında özsuğu göz ağrılarında kullanılmakta olduğu belirtilmiştir.

Tilia tomentosa bu çalışmada çiçek ve yaprakları soğuk algınlığı ve gripte, boğaz ve göğüs ağrılarında, gıda olarak kullanıldığı belirlenmiştir. [32]'nin çalışmasında yaprakları soğuk algınlığı ve toksin madde atımında, [31]'in çalışmasında kabukları öksürükte, çiçekli dalları soğuk algınlığı ve öksürükte, gıda olarak, [19]'un çalışmasında çiçekleri öksürük kesici, soğuk algınlığı, grip, göğüs yumuşatıcı olarak ve gıda amacıyla, [33]'ün çalışmasında çiçekleri boğaz ağrılarında, göğüs yumuşatmada, öksürükte, gribal enfeksiyon, soğuk algınlığı ve nezlede, gıda ve süs amacıyla kullanılmakta olduğu belirtilmiştir.

Trachystemon orientalis bu çalışmada toprak üstü kısımları idrar söktürücü ve sindirim sistemini düzenleyici ve gıda amacıyla kullanıldığı belirlenmiştir. [32]'nin çalışmasında yaprakları balgam söktürücü, kabızlığa karşı ve öksürüğe karşı, [31]'in çalışmasında kökleri iç hastalıkların tedavisinde, [13] ve [33]'ün çalışmalarında gıda olarak, [19]'un çalışmasında kök kısımları kırık çıkık tedavisinde ve gıda olarak kullanılmakta olduğu belirtilmiştir.

Urtica dioica bu çalışmada tohumları böbrek ağrılarında, yaprakları şifa niyetine, kökleri idrar yolu enfeksiyonlarında ve gıda amacıyla kullanıldığı belirlenmiştir. [32]'nin çalışmasında toprak üstü kısımları romatizmada, yaprakları mide ağrıları ve kansere karşı, tohumları zindelik vermesi için ve gıda olarak kullanılırken, [31]'in çalışmasında toprak üstü kısımlar ve yaprakları romatizma, eklem ağrısı, kanser hastalıklarında, sivilce, egzama, böbrek ve mide hastalıkları ve hemoroitte, tohumları iç hastalıklar, kanser, hemoroit ve astımda, kökleri iltihap, romatizma, böbrek rahatsızlıkları, bitkinin tamamı kanser ve diyabette ve gıda olarak, [13]'ün çalışmasında yaprak ve sapları kanser ve iç hastalıklarının tedavisinde ve gıda amacıyla, [30]'un çalışmasında gıda amacıyla, [19]'un çalışmasında toprak üstü kısımları güneş yanığı, diyabet hastalığı, kanserde, yaprakları romatizma, guatrda, tohumları öksürük kesici, bronşit, kanser, böbrek iltihabı, böbrek taşı düşürücü, balgam sökücü olarak ve gıda amacıyla, [33]'ün çalışmasında yaprakları şifa için, hemoroit, romatizma ve kireçlenme tedavisinde ve gıda amacıyla kullanılmakta olduğu belirtilmiştir.

Zea mays bitkisinin stilusler bu çalışmada idrar söktürücü, ödem giderici olarak, gıda ve hayvan yemi olarak kullanıldığı belirlenmiştir. [32]'nin çalışmasında püskülleri idrar söktürücü olarak, gıda ve hayvan yemi olarak, [31]'in çalışmasında tohumları ishal tedavisinde, yanıklarda ve gıda olarak, [13]'ün çalışmasında püskülü altına kaçırma tedavisinde ve gıda amacıyla, [19]'un çalışmasında stilus kısımları idrar arttırıcı, böbrek

taşı düşürücü olarak, gıda ve hayvan yemi olarak, [33]'ün çalışmasında meyveleri ödem atıcı olarak, gıda ve hayvan yemi olarak kullanılmakta olduğu belirtilmiştir.

Yapılan karşılaştırma sonucuna göre teşhis edilen bitkiler takson bakımından incelendiğinde, en fazla benzerliğin Gölyaka (Düzce) yöresinde yapılan [32]'nin çalışması ve Düzce'de yapılan [31]'in çalışması olduğu tespit edilmiştir. En az benzerliğin ise Bilecik'te yapılan [30]'un çalışmasında olduğu tespit edilmiştir.

Yapılan bu tez çalışması ile karşılaştırma yapılan diğer yakın bölge çalışmaları değerlendirildiğinde en yaygın kullanımı olan taksonların; *Brassica oleracea*, *Castanea sativa*, *Cornus mas*, *Cydonia oblonga*, *Ficus carica*, *Hypericum perforatum*, *Juglans regia*, *Laurus nobilis*, *Malus sylvestris*, *Malva nicaeensis*, *Melissa officinalis*, *Mentha piperita*, *Mentha longifolia*, *Mespilus germanica*, *Morus nigra*, *Oenanthe pimpinelloides*, *Ononis spinosa*, *Papaver rhoeas*, *Petasites hybridus*, *Petroselinum crispum*, *Pisum sativum*, *Plantago majör*, *Platanus orientalis*, *Prunus avium*, *Rhododendron ponticum*, *Rosa canina*, *Rumex acetosella*, *Rumex conglomeratus*, *Sambucus ebulus*, *Sambucus nigra*, *Smilax excelsa*, *Tilia tomentosa*, *Trachystemon orientalis*, *Urtica dioica*, *Zea mays* olduğu tespit edilmiştir.

Acer campestre, *Achillea millefolium*, *Allium vineale*, *Amanita caesarea*, *Asplenium onopteris*, *Astragalus glycyphylloides*, *Boletus edulis*, *Calocybe gambosa*, *Cantharellus cibarius*, *Cirsium arvense*, *Cirsium ligulare*, *Cornus sanguinea*, *Crataegus microphylla*, *Dryopteris filix-mas*, *Epilobium montanum*, *Euphorbia amygdaloides*, *Ilex colchica*, *Lactarius deliciosus*, *Lactuca sativa*, *Lavatera thuringiaca*, *Lythrum salicaria*, *Melia azedarach*, *Morchella* sp., *Ocimum basilicum*, *Picea orientalis*, *Picea pungens*, *Platycladus orientalis*, *Pleurotus ostreatus*, *Populus nigra*, *Prunus divaricata*, *Pyracantha coccinea*, *Ranunculus polyanthemus*, *Sedum telephium*, *Taxus baccata*, *Ulmus glabra*, *Viburnum opulus*, *Viola reichenbachiana* taksonları ile ilgili olarak karşılaştırma yapılan diğer çalışmalarda herhangi bir kullanım alanı bulunamamıştır.

6. SONUÇLAR VE ÖNERİLER

Samandere Vadisi ve çevresinde yapılan bu etnobotanik araştırma sonucunda zengin kültürel mirasa sahip Abhaz, Çerkes, Gürcü, Laz ve Karadeniz göçmenlerin oluşturduğu köylerde, bitki kullanım çeşitliliğini belirleyerek, bu farklı etnik grupların dilleriyle çeşitlenmiş yerel bitki isimleri ve bitkilerden yapılan yöresel yemekleri, bu bitkilerin kullanım alanları ve geleneksel kullanım şekilleri kayıt edilmiş, yörelere göre farklılık gösteren kullanımlar tespit edilerek gelecek nesillere kaybolmadan aktarılması sağlanmıştır.

Bu çalışmadan elde edilen bilgiler ilaç, gıda ve tarım sektörüne katkı sunacak, yörede başka araştırmacılar tarafından yapılacak etnobotanik çalışmalar kültürel çeşitliliğin ortaya konması, bitki kullanım bilgilerinin kayıt altına alınması ve ekonomik değeri olan bitkilerin ülkemize katkılarının ortaya çıkarılması açısından önemli veri havuzu oluşturacaktır. Yapılan bu çalışma, çevre ve sağlık teknolojilerinde ihtisaslaşma üniversitesi seçilen Düzce Üniversitesi'nde yapılacak olan Ar-Ge çalışmalarına ve bölgeye de katkı sunacaktır.

7. KAYNAKLAR

- [1] T. Baytop, *Türkiye’de Bitkiler ile Tedavi Geçmişte ve Bugün*, 2. baskı, İstanbul, Türkiye: Nobel Tıp Kitapevleri, 1999, ss. 1-480.
- [2] G. Kendir ve A. Güvenç, “Etnobotanik ve Türkiye’de yapılmış etnobotanik çalışmalara genel bir bakış”, *Hacettepe Üniversitesi Eczacılık Fakültesi Dergisi*, c. 30, sayı. 1, ss. 49-80, 2010.
- [3] J. W. Harshberger, “The Purposes of ethno-botany”, *The Botanical Gazette*, c. 12, sayı. 3, ss. 146-154, 1896.
- [4] E. Boissier, *Flora Orientalis*, Volume: 1-5, Geneve, Switszarland: Suplement by Buser, 1867- 1888.
- [5] P. H. Davis, *Flora of Turkey and the East Aegean Islands*, Edinburgh, England: Edinburgh University Press, 1965-1985.
- [6] H. Ertem, *Boğazköy Metinlerine Göre Hititler Devri Anadolu’unun Florası*, Ankara, Türkiye: Türk Tarih Kurumları Yayınları, 1987, ss. 1-182.
- [7] T. Baytop, *Türk Eczacılık Tarihi*, İstanbul, Türkiye: İstanbul Üniversitesi Yayınları, 2001.
- [8] S. Erik ve B. Tarıkahya, “Türkiye florası üzerine”, *İnsan Bilimleri İçin Kaynak Araştırmaları Dergisi*, c. 17, ss. 139–163, 2005.
- [9] N. Sadıkoğlu ve K. Alpınar, “Etnobotanik açıdan Bartın”, *XIII. Bitkisel İlaç Hammaddeleri Toplantısı*, İstanbul, Türkiye, 2000, ss. 87-100.
- [10] T. Baytop, *Türkçe Bitki Adları Sözlüğü*, Ankara, Türkiye: Türk Dil Kurumu Yayınları, 1997.
- [11] N. Sadıkoğlu, “Cumhuriyet dönemi türk etnobotanik araştırmalar arşivi”, Yüksek lisans tezi, Farmasötik Botanik Bölümü, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul Üniversitesi, İstanbul, Türkiye, 1998.
- [12] F. Ertuğ, “Bodrum yöresinde halk tıbbında yararlanılan bitkiler”, *14. Bitkisel İlaç Hammaddeleri Toplantısı*, Eskişehir, Türkiye, 2002, ss. 76-93.
- [13] A. Koca, “Akçakoca (Düzce) ilçesinin florası ve etnobotanik özellikleri”, Yüksek lisans tezi, Biyoloji Bölümü, Fen Bilimleri Enstitüsü, Hacettepe Üniversitesi, Ankara, Türkiye, 2003.
- [14] G. E. Genç, “Çatalca yöresinde etnobotanik bir araştırma”, Yüksek lisans tezi, Farmasötik Botanik Bölümü, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul Üniversitesi, İstanbul, Türkiye, 2003.
- [15] M. Koçyiğit, “Yalova ilinde etnobotanik bir araştırma”, Yüksek lisans tezi, Farmasötik Botanik Bölümü, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul Üniversitesi, İstanbul, Türkiye, 2005.
- [16] O. Koyuncu, “Geyve (Sakarya) ve çevresinin floristik ve etnobotanik açıdan incelenmesi”, Doktora tezi, Biyoloji Bölümü, Fen Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Eskişehir, Türkiye, 2005.
- [17] Ş. Türkan, H. Malyer, S. Ö. Aydın ve G. Tümen, “Ordu ili ve çevresinde yetişen bazı bitkilerin etnobotanik özellikleri”, *Süleyman Demirel Üniversitesi Fen*

- Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, c.10, sayı 2, ss. 162-166, 2006.
- [18] N. Ezer ve Ö. M. Arısan, "Folk medicines in Merzifon (Amasya, Turkey)", *Turkish Journal of Botany*, c. 30, sayı 2, ss. 223-230, 2006.
- [19] Ç. Kızıllarslan, "İzmit Körfezi'nin güney kesiminde etnobotanik bir araştırma", Yüksek lisans tezi, Farmasötik Botanik Bölümü, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul Üniversitesi, İstanbul, Türkiye, 2008.
- [20] G. Kendir ve A. Güvenç, "Etnobotanik ve Türkiye'de etnobotanik çalışmalara genel bir bakış", *Hacettepe Üniversitesi Eczacılık Fakültesi Dergisi*, c. 30, sayı 1, ss. 49-80, 2010.
- [21] N. Koçer ve N. Aksoy, "Uğursuyu ve Samandere Vadisi (Düzce)'nin riparian zon ve dere vejetasyonunun florası", *Biyolojik Çeşitlilik Sempozyumu*, Marmaris, Muğla, Türkiye 2013, ss. 209-216.
- [22] İ. Şenkardeş ve E. Tuzlacı, "Some ethnobotanical notes from Gündoğmuş district (Antalya/Turkey)", *Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, c. 4, sayı 2, ss. 63-75, 2014.
- [23] N. Aksoy, N. G. Özkan, S. Aslan ve N. Koçer, "Düzce ili bitki biyolojik çeşitliliği, endemik nadir bitki taksonları ve koruma statüleri", *Düzce'de Tarih ve Kültür Sempozyumu*, Düzce, Türkiye, 2014, ss. 361-375.
- [24] N. Aksoy, N. G. Özkan, S. Aslan ve N. Koçer, "Düzce ili botanik tarihi araştırmaları", *II. Uluslararası Düzce Tarih, Kültür ve Sanat Sempozyumu*, Düzce, Türkiye, 2015, ss. 409-421.
- [25] N. Koçer ve N. Aksoy, "Samandere Vadisi ve Uğur Köyü Şimşirlik (Düzce) mevkisinin ballı bitkileri", *Ulusal Bitki Biyolojisi Kongresi*, Bolu, Türkiye, 2015, ss. 126.
- [26] B. Dikilitaş, "Ovacık (Karabük) ve çevresinin flora ve etnobotanik özellikleri", Yüksek lisans tezi, Biyoloji Bölümü, Fen Bilimleri Enstitüsü, Celal Bayar Üniversitesi, Manisa, Türkiye, 2016.
- [27] N. Koçer ve N. Aksoy, "Samandere Vadisi ve Uğur Köyü Şimşirlik Mevkii (Düzce) florası", *Ormancılık Dergisi*, c. 12, sayı 2, ss. 178-214, 2016.
- [28] N. Aksoy, N. G. Özkan, S. Aslan ve N. Koçer, "Düzce ili halk kültüründe tıbbi ve yemeklik olarak kullanılan bitkiler", *Düzce'de Tarih Kültür ve Sanat Sempozyumu*, Düzce, Türkiye, 2017, ss. 206-221.
- [29] N. Aksoy, "Elmacık Dağı (Düzce) vejetasyonu", *Ot Sistemik Botanik Dergisi*, c. 25, sayı 2, ss. 105-150, 2018.
- [30] C. Batı Erdem, "Abbaslık köyü (Bilecik) florası ve etnobotanik özellikleri", Yüksek lisans tezi, Biyoloji Bölümü, Fen Bilimleri Enstitüsü, Hacettepe Üniversitesi, Ankara, 2018.
- [31] İ. Gürbüz, A. M. G. Özkan, G. Akaydın, E. Salihoğlu, T. Günbatan, F. Demirci ve E. Yeşiladağ, "Folk medicine in Düzce Province (Turkey)", *Turkish Journal of Botany*, c. 43, s. 6, ss. 769-784, 2019.
- [32] A. Köysal, "Gölyaka (Düzce) yöresinde etnobotanik bir araştırma", Yüksek lisans tezi, Biyoloji Bölümü, Fen Bilimleri Enstitüsü, Düzce Üniversitesi, Düzce, Türkiye, 2020.
- [33] B. Özvatan, "Yığılca (Düzce) yöresinde etnobotanik araştırmalar", Yüksek lisans tezi, Biyoloji Bölümü, Fen Bilimleri Enstitüsü, Düzce Üniversitesi, Düzce, Türkiye, 2020.

- [34] Y. Tatar, “Düzce il gelişme planı çevre ve mekansal gelişme sektörü raporu” Devlet Planlama Teşkilatı, Türkiye, Rap. 2003.
- [35] Anonim, (2020, 17 Kasım). *Düzce iline ait genel istatistik verileri*. Meteoroloji Genel Müdürlüğü. [Online]. Erişim: <https://www.mgm.gov.tr/veridegerlendirme/il-ve-ilceler-istatistik.aspx?m=DUZCE>.
- [36] E. Özcan, “Düzce ovası ve çevresinin sıcaklık özellikleri”, *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, c. 24, sayı 1, ss. 67-80, 2005.
- [37] Düzce İl Müdürlüğü, “Düzce tarımsal kuraklık eylem planı (2013-2017)”, Gıda Tarım Ve Hayvancılık Bakanlığı, Türkiye, Rap. 2013.
- [38] Köy İşleri Bakanlığı, *Batı Karadeniz Havzası Toprakları*, Ankara, Türkiye: Toprak Su Genel Müdürlüğü, 1972.
- [39] Z. Özlü, *Batı Karadeniz’de Antik Bir Osmanlı Kenti Prusias Ad Hypium*, Düzce, Türkiye: Düzce Üniversitesi Araştırma Yayınları No. 1, Doruk Yayıncılık, 2008, ss. 1-468.
- [40] E. Konukçu, “Konuralp ve çevresi”, *Düzce’de Tarih ve Kültür*, Düzce, Türkiye, 2014.
- [41] Z. Özlü, *İlk Çağdan Cumhuriyet’e Bir Batı Karadeniz Kenti Düzce (Ahali-yi Sadıka/Sefine-i Nuh)*, İstanbul, Türkiye: Fırat Basım, 2015.
- [42] O. S. Karakuş, “Düzce ili antik dönem toponimisi (yer adları) üzerine bir inceleme”, *III. Düzcede Tarih Kültür ve Sanat Sempozyumu*, Düzce, Türkiye, 2017, ss. 241-245.
- [43] İ. Genç, “Düzce’ye göçlerde yaşanan problemler ve bazı tespitler”, *Düzce’de Tarih, Kültür ve Sanat Sempozyumu*, ss. 75-86, 2016.
- [44] N. Özsoy, “Çerkes ve Abazaların Düzce’de iskanı ve kurulan yeni yerleşimler”, *II. Uluslararası Düzce Tarih, Kültür ve Sanat Sempozyumu*, Düzce, Türkiye, 2015, ss. 372-389.
- [45] Anonim, (2019, 4 Kasım). *The Plants List*. [Online]. Erişim: <http://www.theplantlist.org/>.
- [46] Anonim, (2020, 27 Kasım). *DUOF Herbariumu*. [Online]. Erişim: <http://www.duof.duzce.edu.tr/Sayfa/e3b2/duof-sanal-herbariumu>.

8. EKLER

8.1. EK 1: ŞEKİLLER

Şekil 8.1. Derdin köyü hava fotoğrafı.

Şekil 8.2. Samandere köyü.

Şekil 8.3. Derdin köyü geleneksel mimari.

Şekil 8.4. Derdin Köyü ortak kullanımlı fırın.

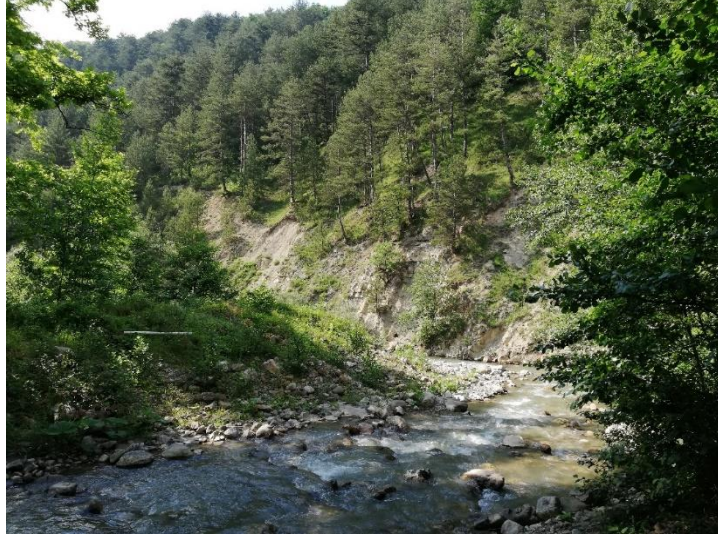
Şekil 8.5. Derdin Köyü Abnara (Yaban Orman) İşletmesi.

Şekil 8.6. Samandere Köyü Şimşirlik Mevkii.

Şekil 8.7. Samandere Şelalesi Kanyonu.

Şekil 8.8. Uğur suyu Samandere kolu.

Şekil 8.9. Uğur Suyu-Beyköy.

Şekil 8.10. Kaynak kişiler ile arazi çalışması.

Şekil 8.11. Kaynak kişiler ile görüşme.

Şekil 8.12. Uğur köyünde arazi çalışması.

Şekil 8.13. Kaynak kişiler ile görüşmeler.

Şekil 8.14. Kaynak kişiler ile arazi çalışması.

Şekil 8.15. Ormanlık alanda bölge halkı rehberliğinde bitki toplama.

Şekil 8.16. Derdin köyünde köy halkı rehberliğinde bitki toplama.

Şekil 8.17. Kurutulmak için asılan *Satureja hortensis*.

Şekil 8.18. Beyköy pazarında satılan *Trachystemon orientalis*.

Şekil 8.19. *Ononis spinosa* kökü kullanım için ayıklanırken.

Şekil 8.20. Hayvan yemi olarak kullanılan *Zea mays* toprak üstü kısımları.

Şekil 8.21. *Corylus avellana* toplayıp kurutan yöre halkı.

Şekil 8.22. Yün tarağı *Alasğug* ve iğ eğirceği *Adıdğha*.

Şekil 8.23. Yün tarağı ve eğirceğin kullanımı.

Şekil 8.24. Yöresel Abhaz müzik aleti *Apsa-Alaba* ve *Pkhaçiç*.

Şekil 8.25. Yöresel Abhaz müzik aleti *Doli*.

Şekil 8.26. Yöresel el aleti *Akudırşıga*.

Şekil 8.27. Yöresel el aleti *Amhabısta*.

Şekil 8.28. Bölgede kullanılan fıçı ve yayık.

Şekil 8.29. *Quercus petraea* gövdesinden yapılan bahçe avlası.

Şekil 8.30. Kazık için kullanılmak üzere işlenen *Quercus petraea* gövdesi.

Şekil 8.31. *Cornus sanguinea* gövdesinden yapılan öküz arabası boyunduruğu.

Şekil 8.32. *Castanea sativa* gövdesinden yapılmış bank.

Şekil 8.33. Yöresel Abhaz yemeği *Abista*.

Şekil 8.34. Yöresel Abhaz yemeği *Haluj*.

Şekil 8.35. Yöresel Abhaz yemeği *Aphöse Sızbal*.

ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Adı Soyadı : Busem ERDİNÇ USTA

Doğum Tarihi ve Yeri :

Yabancı Dili : İngilizce

E-posta :

ÖĞRENİM DURUMU

Derece	Alan	Okul/Üniversite	Mezuniyet Yılı
Yüksek Lisans	Biyoloji	Düzce Üniversitesi	2021
Ön Lisans	Fotoğrafçılık ve Kameramanlık	Anadolu Üniversitesi	2015
Lisans	Arkeoloji	Hacettepe Üniversitesi	2013
Lise	Türkçe - Matematik	Nimet Alaettinoğlu Lisesi	2009

YAYINLAR

B. Erdinç Usta ve E. Altundağ Çakır, “A Study on the traditional usages of woody plantsin Derdin village /Düzce (Turkey)”, *Eurasian Journal of Forest Science*, c. 8, sayı 3, ss. 221-243, 2020.